శ్రీమత్పరదేవతాయైనమః

శ్రీరస్తు

విదురనీతి

ఇది

కడియపులంక గ్రామవాసియు

అమలాపురము హైస్కూలునం

దాంధ్రోపాధ్యాయుఁడునగు

మల్లాది సూర్యనారాయణశాస్త్రిచే

రచియింపఁబడి,

కలావతీముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపించి ప్రకటింపఁబడియె,

రాజమహేంద్రపురము.

1902.

Preface.

The great Telugu poet 'Thikkanna' the translator of ıe famous Epic 'Mahabharata', has, for some reason or ther, left out a portion of 'Uthyogaparva' known as 'Vithuranithi' or 'the precepts of Vithura'. It is, however, code of practical morals replete with wisdom, containing rinciples of guidance to the various classes of the Hindu ommunity. At the instance of some of my friends, I have ndertaken to fill up this gap in the Telugu Bharatha and ersify the instructive portion of 'Vithuranithi' in the full ope that it will receive the encouragement it deserves om the reading public and the wellwishers of Telugu iterature.

Moreover, suitable Telugu text books for the 3rd, 4th nd 5th forms are not many and with a view to add to their umber meeting all the requirements of the said classes, I ave published this work with the confidence that the Department will appreciate my labour and accord permission o introduce it in recognised schools as a text book for the lasses for which it is intended, as an incentive, for further fforts on the part of those like me who work in the field of vernacular literature.

M. SURYANARAYANA SASTRI,
Assistant Telugu Pundit.
B. H. School
AMALAPURAM.

పీఠిక.

ఓ విద్వచ్ఛ్రేష్ఠులారా.

ఈ విదురనీతియను నీతికావ్యము శ్రీమహాభారతోద్యోగ పర్వమునందలి ప్రజాగర పర్వాంతర్గతమగు నొకభాగము, దీనిం దిక్కనసోమయాజి కథాసందర్భానుసారముగా

దీనిఁ గిందమనపుడు గ్రంథవిస్తరభయమువలన సంగ్రహము చేసెను. అర్థ్దనిం దెనింగింపుమని నామిత్రులు కొందఱు ప్రోత్సాహము చేయుటచేఁ దెనిఁగింప సాహసించి పునరుక్తంబుల విసర్జించుట మొదలగు మార్పులతో హూణభాషాధ్యేతలగు బాలురకత్యంతోపయోగం బగునటుల సాధ్యమైనంతవఱకు సులభశైలితో నిర్దుష్టం బగునటుల రచియించితిని. అయినను ప్రమాదపతితదోషంబులు గలవేని వానిం దెలియఁజేసిన గుణగ్రాహులగు పండితవరుల కత్యంతానందంబుతో వందనంబు లర్పించుచు పునర్ముద్రాపణంబున సవరించుకొనుచున్నాఁడను.

ఇట్లు విన్నవించు బుధవిధేయుఁడు
వల్లాది సూర్యనారాయణశాస్త్రి

శ్రీరస్తు.

విదురనీతియను నీగ్రంథము నేను సమగ్రముగ విమర్శించితిని. ఇందలి కవివరుని కవితామార్దవమును సాహితీసారమును తేటతెల్లము లగుచున్నవి. ఈకవి సంస్కృతాంధ్ర వ్యాకరణముల నెఱిఁగియుండుటచే నిందలి ప్రయోగములు కవిజనాదరణీయములై యుండును. ఈయన బ్రహ్మశ్రీ చర్ల బ్రహ్మశాస్త్రులవారి యొద్ద విద్యాభ్యాసము [illegible] కవితాలతయంకురించి నానాటఁ గొనసాగి యేతద్గ్రంథకుసుమగుచ్ఛముఁ బ్రసవించినందుకు నాబాల్యమునఁ గనియన నెఱిగినను మిక్కిలి సంతసించుచున్నాను. ఈగ్రంథము ప్రవేశపరీక్షను గోరువారికి నవశ్యము గ్రాహ్యముగ స్వీకరణార్హ మగునని నేను చెప్ప [illegible] పాఠశాలలవారు దీని నంగీకరించవచ్చును. [illegible] నాగ్రంథము సేకదా.

[illegible] రామశాస్త్రి
[illegible]

శ్రీరామసహాయము.

సీ. శ్రీయుతవల్లాది శిష్టకులోద్భవుం డగు సూర్యనారాయణశాస్త్రి సుకవి
తెనుఁగున విదురనీతిని వ్రాసె [illegible]
జదివిమనంబునఁ జాల సంతసమంది పాఠశాలల యందుఁ [illegible]
ముగ దీని వాడిన మూఁడు [illegible] తరగతులను [illegible]
ననితలంచెద శైలియందమును [illegible] సంభాషణములకు [illegible]
దగులాభకారి [illegible] విద్యాధికారులు పేర్కొని [illegible]
శాలల దీనిని జదివింపఁగాఁ జేసి యిట్టిగ్రంథరచనకుఁ [illegible]
ప్రోత్సాహమిడి లోకమునకు నుపకారంబు గలుగఁజేయుదురని [illegible]

తే. సర్వసర్వంసహాచక్ర శాసనుండుఁ
గొఱఁతలను దీర్చి మేలొనఁగూర్చువాఁడు
భక్తజనపారిజాతమై పరఁగువాఁడు
నీశ్వరుఁడనుగ్రహించి రక్షించుఁగాత.

అమలాపురముబోర్డుహైస్కూలు
౨౦-౧౨-౦౧

చెన్నాప్రగడ లక్ష్మీనరసింహము.
సహాయోపాధ్యాయు

శ్రీరామ

మల్లాదివంశ్యకవిసత్తమసూర్య పూర్వనారాయణాఖ్య వినుతానుసృతాద్యపద్యైః
ఆన్ధ్రీకృతాపి దురుసీతిరియం విదధ్యాద్విద్యార్థి వర్గమున మాత్తగుణాస్తదోషా
యతః॥ మృదుమధురపదాఢ్యా, జాతివృత్తా విపరిణతావిదురోక్తనీతిలేశా॥
రవికవిసుధియారనోత్తరాలఙ్కృ, శిశువితతేరుప కర్తుమాస్థితావాచి॥

పేరి సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి,
సంస్కృతపండితుడు.
B. H. School.
AMALAPURA

ప్రస్తుతం అమలాపురము హైస్కూలులో సహాయాంధ్రోపాధ్యాయులుగా ను
బ్రహ్మ మల్లాది సూర్యనారాయణశాస్త్రిగారిచే రచియింపఁబడిన విదురనీతియను పుస్త
ము మేమామూలాగ్రంబుగాఁ జదివితిమి ఇయ్యది నిర్దుష్టమగు చక్కని శైలితో చదువ
నీతిదాయకముగా నున్నది. ఇక్కవి సంస్కృతాంధ్రంబులయం దారితేరిన పా
త్యముకలవాఁడు ఇక్కవి మాకు సతీర్థ్యుండగుటచే నేతత్పాండిత్యము మేము విశదముగా
ఱుఁగుదుము పాణీయ వ్యాకరణమునందుఁ గూడనిక్కవి కృతపరిశ్రముఁడగుటఁజేసి
ము వ్యాకరణవిరుద్ధంబులగు పదంబులును లేకమిగుల నిర్దుష్టముగా నున్నదని నొక్కి వక్కా
ణించుచు నింకనునిట్టిలోకోపకారంబులగు గ్రంథంబులొనర్ప గ్రంథకర్తకు మిగుల
ప్రోత్సాహ మొసఁగుచున్నారము.

ఇట్లు
కాశీసహస్రాద్యనేక సంస్కృతప్రబంధ కర్తలును
దేవీభాగవతాద్యనేకాంధ్ర ప్రబంధకర్తలును
శతావధానులనగు
తిరుపతి వేంకటేశ్వరులు.

ఓం

శ్రీమత్పరదేవతాయైనమః.

విదురనీతి.

ప్రథమాశ్వాసము.

శ్లో. శ్రీసజ్జ్ఞాన మనాదికర్మభవదా బ్రహ్మాండసృష్టిస్థితి
ప్రధ్వంసేషువిధాతృకేశవమహేశాఖ్యైర్జగద్భ్రాంతికృత్
ఆనందాత్మకమ ద్వితీయమమలం పృథ్వ్యాదిభూతాత్మకం
ధ్యాయామ్యద్య ముముక్షుగమ్య మఖిలవ్యాసంగ్రహం బ్రహ్మతత్.

క. శ్రీపాణినీయపారగు, నౌపనిషదముఖ్యభాష్య యజమానుదయా
రూపునినన్నప్రదుఁజ, శ్లోపాఖ్యబ్రహ్మగురువరోత్తముఁదలఁతున్. ౨

క. శ్రీరామునకున్ సముఁడగు, శ్రీరాముఁడు వెంకమాంబసీతకుసమయౌ
భూరిదయన్బతిభక్తిని, వారినిమాతాపితృత్వభక్తిభజింతున్. ౩

ఉ. ఏమునికావ్యకన్యఁగనె నీభువినాసుతవేదరూపుఁడౌ
నేమునిపెంచెఁబ్రేమఁ బదునెన్మిదికోశసమంబులొప్పఁగా
నామెగనయ్యెదానెయొగి సర్ధమలంకృతు లిచ్చియే కవి
స్వామియునట్టునాఘభవువ్యాసునిఁగొల్చెదఁ గాళిదాసుగన్. ౪

క. భారతమాన్రించినపుం, భారతిరూపులనుగొలుతు వాగధినాథున్
నారాయణసముఁదిక్కన, గౌరీశోపము నరణ్యఘును నెఱ్ఱకవిన్. ౫

షష్ఠ్యంతములు.

క. శ్రీమంతునకున్ శాంకర, దామోదరరూపునకును దమశమగుణవ
ద్ధామునకు న్నిత్యునకుఁబ్రద, యీమంత్రజ్ఞేయునకుమహీనాథునకున్. ౬

అంకితము.

క. అతిసూక్ష్మాణ్వానునకున్, క్షితిధరవృద్ధునకు సర్వజీవాత్మునకున్
గృతినిసమర్పించెదనే, నతిసంతోషంబుతోడ హరిహారపతికిన్. ౭

వ. అని యిష్టదేవతా వందనంబు లొనరించి నా యొనర్పంబూనిన విదుర నీ యను నీతికావ్యంబునకుఁ గథాక్రమం బెట్టిదనిన.

క. శ్రీసూర్యమండలాంత, ర్వాసామానీశహృన్నివాసా సుఖలీ
లాసాదితబహువేషా, యాసర్వజగద్వికాసహరహరనాథా.

వ. దేవా వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లని చెప్పందొడంగె.

శా. శ్రీమంతుండు చతుస్సముద్ర పరిఖోర్వీస్వర్గరక్షైకసు
త్రాముండైన ధృతరాష్ట్రుఁ డాత్మశతపుత్ర ప్రాభవుండై దశా
శామద్వైకయశుండు యాచకజనాశాకల్పకల్పుండు సు
స్థేముండై సభలోన సంజయునిఁ బిల్చెన్ పాండవాపక్షుఁడై.

వ. అంత బద్ధాంజలియై యేతెంచి చెంతనిల్చియున్న సంజయునితో ధృతరాష్ట్రుం డిట్లనియె.

సీ. ధర్మతనయుండు దమ్ములు ద్రౌపదియును
వననివాసంబున జ్ఞాతవాస మోలిఁ
గడపి యభిమన్యుముఖ్యులఁ గలసి పివప
వచ్చియున్నారు వారు పప్లావ్యమునకు.

క. నీవట కేగి యుధిష్ఠిరుఁ, బావనిఁ బార్థుని గవలఁ బాంచాలివర
జ్ఞ్యావాసచింతవోవఁగ, సేవించుచు సంజయుండ సేమమడుగుమీ.

వ. అనిపలికి సముచితంబుగ నగదంబును జవాశ్వంబులనిచ్చి యుక్కి పొమ్మనిన నంత సంజయుండు.

క. అనవము నెక్కి యుధిష్ఠిరుఁ గరుణాకరుఁ గృష్ణుఁ జూడఁ గలిగెను పోలుగ
బొనసితి పుణ్యంబను కొని, యరిగెను పప్లావ్యమునకు నధికోత్సుకుఁడై.

సీ. అరిగి రథము డిగ్గి యచ్యుతుఁ గని మ్రొక్కి యతని తోడ్తో ని ధర్మసుతుని సభకుఁ
బోయి పాండవ పాదములకు మ్రొక్కుచు వారి చెంతను గూర్చుండి సేమమడిగి
తా వచ్చినట్టి వృత్తాంతమం దెలుపిన ధృతరాష్ట్రును క్షేమంగాఁ దెల్పనంత
ధర్మజ కేశవుల్ నకుఁ జెప్పినమాటలవి విని యా నతియుం దరథము

గీ. నెక్కి హాస్తిపురంబున కేగు దెంచి, రాజునకుఁ దెల్పదను శుభవచ్చనముచు
పెనలె సంజయుఁ డంత నాహ్లుఁ దుమదిని, గాంగ్యజజ్ఞానచేరేయు గడుపు లేక.

గీ. సంజయుం డేమి రేపటి సభను బలుకు
ననుచు మదిలోనఁ దలపోసి యతిజవమున
విదురుఁ దోడ్కొని రమ్మని వేగఁ బనిచె
ద్వారపాలకు నొకని నంతట భటుండు. ౧౦

చ. విదురుని యింటి కేగి కుశవీరుని పంపున సంజయోక్తిఁ దా
నెదఁ దలపోసి కౌరవమహీపతి యుష్మదభీక్షణాప్తుఁడై
నిదుర యొకింత లేక నను నీకడ కంపెను నానతండు సం
మదభర మొప్ప నిల్వెడలె మానవనాథునిఁ జూచువేడ్కతోన్. ౧౧

వ. వచ్చి రాజగృహంబు సొచ్చి దౌవారికముఖంబుగాఁ దన రాక నెఱింగించి లోని
కేఁజని చింతాక్రాంతుండగు నారాజునకు దండప్రణామంబు గావింప నాధృతరాష్ట్రుం
డు దీర్ఘదర్శియగు నమ్మహాత్మునిఁ దనచెంతను నిలిపి యిట్లనియె. ౧౨

ఉ. ధర్మజు పాలికిం జని కృతజ్ఞుఁడు ప్రాజ్ఞుఁడు సంజయుండు స
న్నిర్మలచిత్త వచ్చి కడు నిందలొనర్చి యజాతశత్రు వా
గ్మర్మముఁ జెప్పకుండ జనె నాకది గ్రాహ్యము గామి నంతటన్
జర్మము గాల్చుచున్న యది జాగరముం గలిగించుచుండెడున్. ౧౩

ఉ. పాండవులొద్ద కేగి మనపాలిటి కాగతుఁడైన సంజయుం
డొండొకమాటయేమి సభ నూఁదునటంచు శరీరమంతటన్
మండుచునుండె హృద్వ్యథయు నిద్రయొకించుక లేమిఁ జేసెనో
పండితభూమిమర్త్యగణ భద్రము గంటివె చెప్పుమేర్పడన్. ౧౪

వ. అనిన విదురుం డిట్లు. ౧౫

చ. ఇలబలశాలితోడ నెదురేఁగెడు హీనబలుండు నన్యకాం
తల నెదఁ గోరువాఁ డపహృతస్వుఁడు చౌర్యసమర్థుఁడన్న వీ
రలు గతనిద్రులౌదురు ధరావర యుంటివె వీరిలోన న
న్యులధనముం హరింపఁ దలఁపుంటివె కత మెద్ది మేల్కనన్. ౧౬

క. అనవిని ధృతరాష్ట్రుండనె, విను కౌంతేయాగ్రజోక్తి వినకుని సంజిం
తను జెంది ధర్మము నీ, విసిం జర్చి కులపర్య తెలియం జెప్పుమా. ౧౭

చ. అనవిదురుండు వల్కె సకలావనినాథుఁడు ధర్మకోవిదుం
డును శుభమూర్తి స్వచ్ఛయశుఁడున్ జితసత్త్వుఁడు ధర్మరాజు గా

ప్రథమాశ్వాసము

నని నినురాజ్యమూనుటకసర్వులనిఁ గావుదిఁ దానెఱింగిన
త్యాగమువదయూన్నశంస్యపరుఁడై భువినీకిడి గాసి నొందఁడే. ౧౮

సీ. శకునిరాధాత్మజాత దుశ్శాసనాగ్ర, జాతదుర్యోధనాది శీర్షంబులందు
రాజ్యమిడి సిరిఁ గోరఁ గౌరవమహీశ, తలఁచితివి కాని చెల్లదధర్మ మగుట. ౧౯

క. తనుఁ దానెఱుఁగుటయో రిమ్మి, యును బేదలకిడుట వేగ మొందమియును లే
నినరులు తగరేపదనికి, వినుజ్ఞానము లేమిదాని విధమెట్లన్నన్. ౨౦

ఉ. జనహితకార్యసంతతిని సల్పుచు గ్రోధముగర్వము బ్బసి
గ్గనుజననింద్యసేవనము దుత్సితబుద్ధియు నాత్మసంస్తవం
బను నవివేకదానపరుఁడై సదయుండును శ్రద్ధధానుఁడౌ
జనుఁడిలఁ బండితుండని ప్రశంసకు నెక్కును కౌరవేశ్వరా. ౨౧

చ. పరధనలోలుపుండు భయవంతుఁడు వృథ్యసమృద్ధివిఘ్నసం
భరితుఁడు గాక యెవ్వఁడు స్వమంత్రితమంత్రణ కార్యసంతతిన్
బరులకెఱుంగనీక తనపాలిటికార్యముఁ జక్కఁజేయు నా
నరుఁ డిలఁ బండితుండని జనంబులు మెత్తురు కౌరవేశ్వరా. ౨౨

ఉ. ఏమనుజుండు పండితసమీడ్యుఁడు సంసృతిసాగరంబునన్
బాములనెన్ని జెందిన విపక్వమనస్కృత ధర్మమర్థమున్
గామముకంటె శ్రేష్ఠమని గాంచి మదిన్విడనాడకుండునో
యామనుజుండు తత్త్వవిదుఁడంద్రు జనంబులు మానవేశ్వరా. ౨౩

క. మీరినపనులకొడంబడ, కేరి నినిందింప కాత్మ హితకార్యములన్
సైరించుకొనెడు పూరుషుఁ, డారయు నైహికసుఖంబు హస్తిపురీశా. ౨౪

చ. వినుటగురూక్తవాక్యమును వేగముఁ జెందక సావధానతన్
వినియది మానసంబున జపించుట పిమ్మట తత్పదార్థముం
గనుటయు దానఁ గావ్యమనఘంబుగఁ జేయుట ప్రష్టఁడయ్యుఁ దా
ముసువచియింపకుండుటివి ముఖ్యగుణంబులు కౌరవేశ్వరా. ౨౫

క. పోయినదానికిఁ దాఁదల, పోయడ కశ్యార్థములకుఁ బోవఁ పదలన్
బాయడు ధైర్యము దీనుల, రోయడు తత్త్వజ్ఞుఁడగు నరుండు మహీశా. ౨౬

సీ. ఆదనిదిసాధ్యమిది యసాధ్యంబటంచుఁ
దలఁచివర్తించుఁ గార్యమధ్యమున నిలువ

దరనిమిషంబునైన నిరర్థకముగఁ
గడపఁడిలఁ గోవిదాఢ్యుండు కౌరవేశ. ౨౭

చ. గురుహితబాంధవోత్తములకున్ హితమాత్యవిభూతిదాయకం
బౌరులకుఁ గీడొసంగనిదియున్ దగుకార్యముఁ జేయుచుండి త
న్నొరులు నుతింపనుబ్బక దురుక్తులఁ బల్కినఁ జింతలేక లో
తరయఁగనీక గాంగసలిలాశయభంగిఁ జరించు నాఢ్యుఁడున్, ౨౮

మ. ధరనూహించితుఁడన్నిభూతముల నస్థైర్యంబుఁ గానెంచున
న్నరుఁడున్ గర్మములందు యోగమును సన్మానించు వాఁడన్నిటన్
సరసోపాయమెఱుంగువాఁడు మృదుభాషాశాలితత్కాలవా
క్స్ఫురణుండౌ ఘకవీశ్వరుండసును యశస్స్ఫూర్తిన్ బ్రకాశింపరే. ౨౯

గీ. నీతిశాస్త్రంబు పఠియించి నీతులెల్ల
బుద్ధివశ్యంబులుగఁ జేసి బుధజనేష్ట
మార్గమునఁ బోవుచుండెడు మానవుండు
పొందునిహపరసౌఖ్యము ల్పుడమిలోన. 30

క. అనధీతవిద్యుఁడతిశయ, ఘనుఁడు నజన్మాదికర్మకలితుండును నే
రనిదొత్తునెత్తు పేదయు, వినుసీరలు మూఢులండ్రు వేత్తలు ధరణిన్, 31

ఉ. ఆత్మార్థంబుఁ బరిత్యజించి యితరార్థాసక్తుఁడౌ మర్త్యుఁడున్
స్వామి యాశ్రితకార్యభాగమున మిథ్యాలాపము ల్పల్కు వాఁ
డాత్మద్రత్యమెఱుంగకుద్భలంబుఁ బోరాడంగఁ గాల్తివ్వువాఁ
డాత్మజ్ఞానుసరున్ ద్యజించి యితరున్ బ్రార్థించువాఁడున్ ఖలుల్. 32

ఉ. శత్రువు నాత్మమిత్రునిఁగ సజ్జనుఁగా మదిఁగాంచు మిత్రునిన్
శాత్రవబుద్ధిఁ జూచి కటుశాసనపాత్రునిఁ జేయు సజ్జనా
మిత్రములైన కృత్యముల మెచ్చును బండితమైత్రిఁ జేయఁడో
క్షత్రియవర్యతాదృశనృశంసుఁడు మూర్ఖుఁడు గాకపోవునే. 33

గీ. త్రిదివంద్రులకతిభక్తిఁ దర్పణాది
కృత్యములఁ జేయనట్టి నిర్ఘృణుఁడు దేవ
పూజఁ జేయనివాఁడును పొందు కలయు
నట్టి చెలికానిఁ బొందని యతఁడు ఖలులు. 34

ప్రథమాశ్వాసము.

ఆ. పిల్వఁబడక పరుని కొల్వున కేగుట పల్కఁ, బడక మున్న పల్కుటయును
మేలుమఱపతికిని మేల్ఁ జేయుటయును, మూఢగుణములిట్టి భూమినాథ,

క. తననడవడిఁ దానెఱుఁగక, జనములతప్పులను వెదకఁ జనువాఁడును భూ
మిని శక్తిహీనుఁడైన, ఘనతకొడంబడెడువాఁడు జడులు నరేశా. ౩౬

శా. ధర్మార్థాదిహితంబుగాని తనచిత్తంబారయన్ లేక ని
ష్కృష్టుండై యాలభ్యముక్తిమదిలోఁ గాంక్షించువాఁడెల్లను
ష్కృర్మప్రీతులఁ గాచి సజ్జనులనాశాసించు మర్త్యుండుని
ర్ధర్మున్ నిర్దయుఁ గొల్చుచున్నతఁడు మూర్ఖస్వాంతులో కౌరవా. ౩౭

మ. ధనమైశ్వర్యము విద్యయుంగలిగి సద్దాక్షిణ్యుఁడై బంధుని
ర్ధనులన్ బ్రోచుచునుండువాఁడె కను స్వర్గప్రాప్తి వాఁడే యశో
ధనుఁడౌ గాక యొకంత తాఁగుడిచి సద్వస్త్రంబుఁ దాఁ గట్టి భృ
త్యాళికే బిచ్చము వెట్టనట్టి మనుజుం డుర్విన్ యశంబొందునే. ౩౮

ఆ. చేటుగలుగు పనులఁ జేయు నొక్కఁడు దాని
ఫలము ననుభవింత్రు పదుగురిలను
ఫలముఁ గొనినవారు పడయరు పాపంబు
పనినిఁ జేయువాఁడె పడయు నధిప. ౩౯

గీ. వినుము విలుకాని చేతిదౌ విశిఖ మొకనిఁ
జంపు గుఱితప్పకుండినఁ జనినఁ జనును
నీతిశాస్త్రజ్ఞుఁడగువాని నీతిమతియొ
చ్చెఱచు రాష్ట్రంబు రాజును సేనతోడ. ౪౦

సీ. మొదట గృత్యాకృత్యములు బుద్ధిచేఁ గని సామాద్యుపాయ సత్సాధనముల
శత్రుముఖ్యుల వశసంచారులుగఁ జేయుటంకన్ ద్వగాది పంచేంద్రియంబుల
విజయించుటయు సంధి విగ్రహాదుల మదిఁ దలఁచుట వెలఁది [illegible]
పరుషవాక్యము దండపారుష్య మృగయా దూషణమను నేడు వ్యసనముల [illegible]

గీ. దిగులకుండుటయును రాజధర్మములివి
యిటుల వర్తించునట్టి నరేశ్వరుండు
పొందు నిహపరసౌఖ్యము లొప్పదమెంచిన
గాన నిటు పోవఁగాఁదగుఁ గౌరవేశ, ౪౧

గీ. విషము నైననుడింపంగ విఘ్నులుగలవు
తూపుగాయంబునకుమందు దొరకుఁగాని
మంత్రివిప్లవమున కిలమూలు లేదు
రాజు వధిపాడుచేయు సరాష్ట్రకముగ. ౪౨

గీ. మధురవస్తువుతినుటయు మార్గమందు
నడచుటయుగూఢ కార్యచింతనముజనులు
నిద్రవోయెడుపట్టున నిద్రలేక
యుండుటయుగూడ నొకనికి నుర్విలోన. ౪౩

క. సరిలేనిది సంసృతిసా, గరతరణంబునకు నావ కడుసేవ్యమని
ర్జరపురికినిసోపానం, బరయఁగ సత్యంబువిదుము హస్తిపురీశా.

మ. శమమేతేజము సద్యశంబొసఁగునాశాంతంబె దుశ్శత్రువ
శ్యముఁజేయున్ సుగుణంబొసంగు మిగులన్ సామర్థ్యముంగూర్చునా
శమమే భూషణమౌను హస్తినగరీశా భూమిలోనట్టిశాం
తముచేవర్తిలునట్టివానికి సమస్తంబున్ గరస్థంబగున్. ౪౫

మ. పరమాధర్మపుమంగళప్రదము సత్యశ్రేష్ఠమౌశాంతమున్
సరసంబుత్తమమైనవిద్య మదికిన్ సంతోషదంబయ్యెడున్
బరధర్మంబగునాయహింససుఖసంప్రాప్తవ్యభవ్యమౌ నన్నిటన్
ధరలోనంజెడునక్షమండసమిదాహారాగ్ని తుల్యంబుగాన్. ౪౬

గీ. అతిపరాక్రమశాలిగా నట్టిరాజు
నధికదేశంబుతిరుగని యట్టివిప్రు
నిద్దరిని వీరినణఁగించు నివ్వరిత్రి
ప్రసవమగుపాముగుడ్డుల మెసఁగుకరణి. ౪౭

క. వినునరుఁడు రెండువిధముల, జనవంద్యుండనఁగఁబరఁగు జగతీనాథా
వినఁదగినపల్కుఁబల్కుట, జననింద్యంబులను జేయఁజనకుండుటచేన్.

గీ. పెద్దకోరికగలిగిన పేదకార్య
సక్తచిత్తుఁడుగాని సంసారికార్య
సక్తుఁడేయాచకుఁడశాస్య శాసకుండు
వీరలన్నిటఁ జెడుదురు వినునృపాల. ౪౯

ప్రథమాశ్వాసము.

గీ. శమముతోఁగూడి సత్యమార్గమున నడచి
పాలనము సేయుచుండిన ప్రభువరుండు
రిక్తుఁడయ్యును దనకున్న రీతిఁ బేద
జనుల కిడువాఁడు సుగతికిఁ జను దురధిప. ౫౦

క. న్యాయము తప్పక పొందిన, యాయమునకు రెండు త్రోవ లరయ వలయుఁ దాఁ
జేయుట పేదకు దానము, సేయుకునికి యధికధనికి శ్రీమంతుండా. ౫౧

క. అర్థులకు దానమొసఁగని, వ్యర్థజనిన్ విత్తపూర్ణ నధిపతి నిదప
స్వార్థకము గాని దేహిని, నిర్ధనునిన్ జనములెల్ల నిందింతురిలన్. ౫౨

క. యోగాభ్యాసముచే గత, రోగుండగు యతివరుండు రణభూమికిను
ద్వేగము గా శత్రులకెదు, రేగి మృతుండైన వాఁడు నిన భేదులుగా. ౫౩

చ. అమరఁగ సామమూలమున సాధ్యుఁ జేయుట యుత్తమంబు దా
నమునను భేదమూలమున నమ్రులఁ జేయుట మధ్యమంబు యు
ద్ధమున జయించి శత్రువుల దాసులఁ జేయుట నీచమీ యుపా
యముల సమాశ్రయింతురు ధరాధిప యుత్తమ మధ్యమాధముల్ ౫౪

క. తనుఁ గోల్వనట్టి భార్యయు, తన పనులం జేయనట్టి దాసుఁడు దుర్న్నీ
తిని నడుచుకొడుకునుండిన, వినుసంస్కృతికం బెవనము వేఱేకలదే. ౫౫

చ. పరవనితారతంబునకుఁ బాల్పడఁ జేయును గామ ముగ్ర క్రో
ధరసము గల్గినన్ సుజనతం జెలిమిం దొలఁగించు లోభమో
పరధనచౌర్యపద్ధతి కుపాయకరంబగు గాన నాశకృ
న్నరకపథత్రయంబు నరనాథ త్యజించుట యుత్తమంబగున్ ౫౬

ఆ. ఆధిపత్యము కంటె నతిసౌఖ్యదము పుత్ర, సంపద కధికమౌ సంతసంబు
శత్రుపరిత్యాగసమమైన కరుణయు, గానరావు మహిని గారవేశ. ౫౭

క. తనుఁ గొల్చువాని నెప్పుడు, తనయందతిభక్తి గలిగి తనరెడు వానిన్
నిను శరణమొందనానని, యనువానిం గావనొప్పు నధిప నరునకున్. ౫౮

క. బలవంతుఁడైన రారా, జిల మంత్రముఁ జేయ బుద్ధిహీనులతోఁ జం
చలశీలులతో రణభీ, తులతో స్మిత తరళ జనులతోఁ దగ దధిపా. ౫౯

గీ. అధికసంపన్నుఁడైన గృహస్థునింట
జ్ఞాతియగు పెద్దయొక్కండు సత్కులీనుఁ

డగుసమీపస్థుఁ డొక్కఁడనర్థిసఖుఁడొ
కండునపత్య సోదరియుండవలయు. ౬౦

గీ. తపముసేయుట మానంబుదాల్చుటయును
జన్నమగ్నులు సల్పుట చదువుటయును
చిత్తమున నెట్లు తలఁచి తాఁ జేయుచుండు
నట్లెఫలముల నభయిచ్చునవనినాథ. ౬౧

గీ. దేవసంకల్ప మతిశాలి భావములను
బండితనయాఘ నాశనపద్ధతులను
దెలియఁ జెప్పెను వ్రజికి దేవగురుఁడు
వానిఁగొన్నిటిఁ జెప్పెదవసుమతీశ. ౬౨

చ. జనకుఁడు తల్లియాత్మకుఁ కృశానుఁడు సద్గురుఁడన్న యిట్టివై
దనలములన్ బ్రయత్నమున నర్చనసేయుచు దేవభిక్షుస
జ్జనపితృదేవతాతిథుల సంతత తృప్తులఁ జేయుచున్నయా
జనుఁడుమహీశ్వరా వినయశంబును గాంచెడు నిందునందునన్ ౬౩

గీ. వినుముకౌరవనాథ యివ్విషమునొకటి
శత్రుమిత్రులు మధ్యస్థజనులు పేద
యాచకుండును దాసుండునఁగవీర
లైదుగురురాజు నెప్పుడు నాశ్రయింత్రు. ౬౪

క. నరునకుఁ బంచేంద్రియునకు, నరయంగా ఛిద్రమొకటి హరియించుటజ్ఞా
నరసంపత్తిసలిలము, హరియించినకరణిఁజర్మ యంత్రము వలనన్. ౬౫

ఆ. నిదుర కునికిపాటు బెదురును బనిజేయ
నలపుకినుక మాంద్యమనఁగనిట్టి
యాఱుగుణములెప్పుడు నైశ్వర్యకాముండు
విడువవలయును కురువీరవినుము. ౬౬

చ. చనువుల వేర్పు నేరుపదిచాలని యొజ్జయు జారభార్యయుం
జదువనియట్టి ఋత్విజుఁడు సాధుల బ్రోవని రాజునూరిలో
నెసగల గోపకుం డడవికేగెడు నాపితుఁడన్న యాఱ్వురి
న్వదలుట యొప్పుభిన్నమగు నావను వారిధిఁ ద్రోసినట్లుగాన్. ౬౭

ప్రథమాశ్వాసము

కం. పురుషుం డౌలు తెలియంగల, నరయు యశంబెట్లనంగ నధికశ్రుతమయుక్
బరనింద సేయకుండుట, పరదానము నిజమున్నతియు పౌరుషమధిపా. ౧౮

గీ. ఆర్థకరియగు విద్యయర్థాగమంబు
వశ్యపుత్రుండు ప్రియయగు భార్యరోగ
హీనతయు సత్యభాషణ మిట్టివాఱు
గుణములతిసౌఖ్య కరములు కురుమహీశ. ౧౯

ఉ. చోరులు వైద్యులర్థులును సుందరులున్ బ్రభువుల్ సుధీవరుల్
వీరలు పూరితార్థమద వేష్టితమానుష రోగబద్ధసం
సారివిశేషకాముకవి శిక్యవివాద జనాతి మూర్ఖ బృహ
త్కారణజీవులై మదిని గాంతురభీష్టము కౌరవేశ్వరా. ౨౦

కం. గోవులఁ గాచుటఁ బ్రభువుల, సేవించుటఁ జెలిమిఁ గృషినిఁ జేయుటఁ బుత్త్రి
భావము గాంచుట విద్యల, భావంబుం గనుట శ్రద్ధఁబడయఁగవలయున్.

మ. జననిన్ జాయను నావదాతను సదాచార్యున్ భిషక్ఛ్రేష్ఠునిన్
జనముల్ గొందఱు నింద సేసెదరిలన్ జాయన్ వయఃకామనా
శనముందీరము నరమున్ సకల శాస్త్రంబుల్ నిరోగత్వముం
గనియాహార్యులు లెంతకైన నోడియొగ్గన్ సిద్ధులౌదుర్గదా. ౨౨

గీ. స్వగృహవాసంబున నప్రవాసమప్పు
లేమి సత్సహవాసంబు భూమికలిమి
తెవులు లేమియునన నాఱు భువినరేశ
యధికసౌఖ్య ప్రదంబు లటండ్రు బుధులు. ౨౩

గీ. సంశయంబును గోపంబ సహనమత్వి
చారమితరాన్న భుక్తియు సంతసంబు
లేమియన నాఱువిధములు భూమినాథ
యధికదుఃఖప్రదములనియండ్రు బుధులు. ౨౪

కం. బ్రాహ్మణహింసయు నర్థి, బ్రాహ్మణనిందయును మఱి ప్రపంచితులయొషేన్
బ్రాహ్మణధన హరణంబును, బ్రహ్మద్వేషంబు నరకపథమగునధిపా. ౨౫

కం. మతి సుకులీనత దమమును, శ్రుతము పరాక్రమము నమితభాషణమున్
కృతవిజ్ఞతయును దానం, బతికీర్తి ప్రదములందురవనీనాథా, ౨౬

క. ద్వారములుగలవుతొమ్మిది, ధారకములు మూఁడుసత్త్వతమముల్ రజముల్
పూరుషుఁడొక్కండాశ్రితుఁ, డారయశబ్దాది సాక్షులైదుగురుతగన్ ౭౭

ఆ. అనుచునిట్టిదేహమును గృహభంగిగా
నస్థిరంబటంచు నాత్మలోనఁ
దలఁచునట్టిఘనుఁడు తత్త్వజ్ఞుఁడనివానిఁ
బొగడుచుంద్రుజనులు పుడమిలోన. ౭౮

గీ. మద్యమత్తుండు నతిధనమత్తుఁడమిత
భోజనుండును బరమలుబ్ధుండుభీత
మానసుండును కుత్వరమాణుఁడనఁగ
వీరలపకీర్తిఁగాంతురు వినునృపాల. ౭౯

శా. కామక్రోధములన్ జయించిజన సంఘస్వస్తికృత్కార్యముల్
క్షేమంబొప్పఁగఁజేయుచున్ గుజనులన్ శిక్షించుచున్ సర్వవి
ద్యామేయాసములైన పండితుల వాక్యంబుల్ ప్రశంసించునా
శ్రీమంతుండగు రాజవర్యుఁడె సుకీర్తింగాంచునీభూమిలోన్. ౮౦

క. మున్నొకతఱి ప్రహ్లాదుఁడు, చెన్నొందసుధన్వునకును జెప్పినరీతిన్
సన్నుతపుణ్యచరిత్రా, కొన్నిటిజెప్పెదను రాజగుణములువినుమా, ౮౧

గీ. దుర్బలులతోడఁ బోరాటఁగొఱగుటయును
బుద్ధిపూర్వము రిపుచెంతఁబొందకుండు
టవసరముఁజూచి శత్రునణఁచుటమిత
బలులతో సంధిసేయుట యిలనృపాల. ౮౨

క. ఆపదలగణనసేయక, యేపట్టునగాని కష్టమొందఁదలఁపకస
ద్వ్యాపారములందగిలిన, భూపాలుని రిపులుగెల్వఁ బోలరుభూపా. ౮౩

గీ. పనులులేకుండ దేశముపాలుగాక
పాపబుద్ధులతో సహవాసిగాక
దుష్టగుణములనెల్లఁ దాఁదొలఁగఁజేసి
సంచరించెడువాఁడు సజ్జనుఁడువినుము- ౮౪

క. తనవారలుపూజసేయమిఁ, గొనడెదఁగోపమును జేయఁగొనకొనడర్థం
బునుధర్మకామములదా, ననుజేసి యథార్థవాదినరుడుమహీశా. ౮౫

ప్రథమాశ్వాసము

మ. మదిఁజల్లారిన వైరపావకముఁ దామండింపఁజేయండుతా
గౌరవంబెందిన నీచకార్యములఁ గైకోఁబోఁడు సౌఖ్యార్థుఁడై
మదభూయిష్ఠుఁడు గాఁడు దుఃఖములనే మర్త్యుండు ప్రాపించినన్
మదిలోసంతసమొందఁ డర్థికిడి సంతాపింప డాద్యుండిలన్ ౨౬

ఉ. దేశము కాలమున్ స్వకులదేశిక భావము గాంచి వర్తిలున్
దేశము నేలువాని యెడదిట్టరి గాడతి మోహదంభముల్
పైశునమత్సరంబులను బాయును సంఘముతోడి వైరమున్
నాశముఁ జేయు నెట్టి నరనాథుఁడు ప్రాజ్ఞుఁడు వాఁడె భూవరా. ౨౭

గీ. సములతోఁ జెల్మి సేయుట సమకులీన
కన్యలవివాహమగుటయు గారవమున
సములతో వ్యవహారంబు సల్పుటయును
సుజనసేవయు నివియశస్సుఖకరములు. ౨౮

గీ. ఇంచుకైనను నతిథికి నిచ్చి కుడుచు
నమితకార్యంబు సేసిననల్పసుఖము
ననుభవించును శత్రువులైనఁ దన్ను
నడుగవచ్చిన నిచ్చు నెయ్యమునఘనుఁడు. ౨౯

గీ. చేయఁదలఁచిన పని నెందుఁ జెప్పకుండు
చేయునది సర్వహితముగఁ జేయుచుండు
భూతతృప్తినిఁ జేయంగఁ బొంగుచుండు
సత్యమే పల్కునెట్టైన సజ్జనుండు ౩౦

ఉ. జ్ఞాతులభీతికృద్విపిన జాతుల శాపవిదగ్ధ పాండురా
ట్సూతుల ద్వద్విపర్ధితుల కూరులనీసుతబుద్ధిఁ జూచియో
భూతలనాథ రాజ్యమిడిపోషణఁ జేసితివేని సూర్యసం
స్ఫీతబహుప్రతాపతఁ బ్రసిద్ధిని గాంతువు ముజ్జగంబులన్. ౩౧

వ. కాననీ సకలమహీతలంబు నెల్ల రెండుభాగంబులు సేసి యొకభాగంబు నీపు
త్రులకు నొండొకభాగంబు పాండుపుత్రులకు నిచ్చి యింద్రాదులకుదుర్ని
రీక్ష్యంబగు సౌఖ్యంబు ననుభవించుచు జగత్ప్రసిద్ధ ప్రఖ్యాతిం గాంచి సుఖం
బుండుమని ధృతరాష్ట్రునితో విదురుండు పల్కెనని చెప్పిన విని పిమ్మట జ
రిగిన వృత్తాంతంబెట్టిదియో సవిస్తరముగాఁ జెప్పుమనుటయు. ౩౨

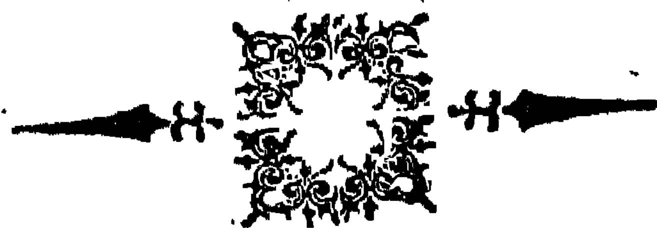
విదురనీతి

మాలినీవృత్తము.

సకలభువనతాతా సర్వసంపత్ప్రదాతా
ప్రకటితకరుణేక్షా భక్తరక్షాసుదీక్షా
సుకవినుతచరిత్రా సూర్యచంద్రాగ్నినేత్రా
సకలదురితహర్తా సర్వరక్షఃప్రహర్తా.

గద్యము.

ఇది
శ్రీమత్పరమపవిత్ర
హారీతసగోత్ర పల్లాద్యన్వయ
సహస్రపత్త్రపద్మమిత్రాధీత సకల
తంత్ర రామస్వామి శాస్త్రి పౌత్ర వేద
వేదాంత జ్ఞాని శ్రీరామావధానిపుత్ర బుధవిధేయ
రామస్వామినామధేయానుజ సూర్యనారా
యణశాస్త్రి ప్రణీతంబయిన విదురనీతి
యందు ప్రథమాశ్వాసము
సంపూర్ణము.

శ్రీరస్తు.

విదురనీతి.

ద్వితీయాశ్వాసము.

క. శ్రీమన్నిర్జర మునిగణ, భూమీసురచింత్యమానపూర్ణానందే
చ్ఛామాత్రకృతజగత్త్రే, మామాయానామసూర్య మండలధామా. ౧

వ. దేవా వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనిచెప్పం దొడంగె,

క. నిదురయొకింతయు గానక, విదురునితో నిట్లనియె విద్వచ్ఛ్రేష్ఠా
ఖుదమితసంతాపముశమ, మొదవఁగ హితభాషణముల నుడిగింపఁదగున్.

వ. నీవు ధర్మార్థ కుశలుండవు నయానయజ్ఞుండవు గాన పాపవిదగ్ధుండను
పాపకార్యసక్తుండనైన నాదుఃఖంబుపశమించునట్టుల కౌరవశ్రేయ
స్కరంబయిన సకలకార్యజాతం బెఱుంగింపుమనిన విదురుండు. ౪

గీ. ప్రియము శుభమైనఁ బాపంబు ద్వేష్యమైన
నడుగఁబడకుండఁ జెప్పుట సర్వమగును
ధార్తరాష్ట్రహితంబగు ధర్మమెల్ల
నడిగితివి కానఁ జెప్పెద ననఘ వినుము. ౫

క. వినుమీసదుపాయంబులఁ, దనయత్నము నెఱుఁగకుండఁ దాఁగపటముచేఁ
బనులకుయత్నంబును జే, సిన నరుఁడిలఁ గార్యసిద్ధిఁ జెందును భూపా. ౬

గీ. అవనిసదుపాయయుక్తమై యధికయత్న
సహితమైనట్టి కార్యంబు జఱుగకున్న
బుద్ధిమంతుండయినయట్టి బుధవరుండు
వెతలఁ జెందఁడు దానికై వినునరేశ. ౭

గీ. ఎట్టిపనినైనఁ జేయఁగ నిచ్చగలుగు
వాఁడు తగుసాధనంబులు గూడఁబెట్టి
కార్యలాభమునంతయు గాంచితనదు
ప్రజ్ఞ నరసియొనంబడు వసుమతీశ. ౮

గీ. రాజ్యలోభముఁ జేసి ధరావరునకుఁ
దప్పుత్రోవను నడమంట తగదు మఱలి
తనము హరియించు కరణి యంధమును వినుము
సిరిని హరియించు దుర్నీతి కురుమహీశ. ౯

గీ. భోజ్యమునభోజ్యమెఱుఁగక భూవరుఁడు స
కంటకంబైన రాజ్యంబు గాంక్రమింగ
నఱుగక దిహింసఁ జెందును సామిషంబు
గాలము న్మ్రింగు మత్స్యంబుకరణి నాథ. ౧౦

గీ. పాదపముకడకుఁ బోయి తత్ఫలముఁ గోయ
ననుభవించును రసము విత్తనము వలన
ఫలముఁ జెందును గాక తాఁ బచ్చికాయ
వలన రసబీజలాభము ల్వడయు నెన్నప. ౧౧

చ. కుసుమరసంబు నొవ్వక యగ్రోలుచునుండెడు తేటిపోలిక న్
గుసుమగణంబు మాలకరి గోయు విధంబునఁ గార్యభాగమా
రసిఫలమొందనొప్పు పరరంజన సేయుచుఁ గాక భూమిలో
వసుమతినాథ బొగ్గులకుఁ బండ్లతరుల్ తెగ వ్రేయఁగూడదున్నే. ౧౨

గీ. అధికబలశాలితోడఁ బోరాటఁ దాను
సలుపకుండిన నష్టంబు సలుపఫలము
గాంచియత్నింపవలయును గానియెడల
పురుషకారంబు వ్యర్థమౌ బురుషవర్య. ౧౩

క. వ్యర్థక్రోధాయత్తుని, వ్యర్థానుగ్రహునిరాజు వదలుట యొప్పున్
వర్ధనకాములు భువినిని, వర్ధకపుంస్త్వనిద్యాజిడము నతివలకరణిన్. ౧౪

క. లఘుయత్నమునకు సాధ్యమ
లఘుఫలమగు కార్యమును దలంచుచు మదిఁ దా
నఘరహితంబుగఁ బ్రాజ్ఞుఁడు
లఘువుగ యత్నంబు జేసి లబ్ధిం గాంచున్. ౧౫

క. నరనాథ యెవఁడు బుజువుగ, నరుఁ డెంచుచుఁ దృప్తిఁ జేయునం డఱకనుద
న్నరసినమాత్రింబున నా, నరపతినే కొల్చుచుండ్రు నరులెల్లఁ దగన్. ౧౬

ద్వితీయాశ్వాసము

ఉ. తానధిక ప్రసన్నతమితంబుగ ధర్మము జేయుచుండెడున్
దానము పెక్కు చేసినవిదల్చుచు నీచులభృత్యకోటికిన్
గానగవచ్చు దానసలు కైవడి నిష్కరుణుండునైదయా
స్థానమువోలియుండు బరసాధ్యుడు గాడిలధీరు డెప్పుడున్. ౧౭

గీ. మనముచేతనుదృష్టి గర్మములచేత
సత్యసంభాషణములచే సర్వలోక
మెపుడుహితమ్ము గజేయుకో పృథివినట్టి
మానవేశునిగొల్తురు మనుజులెల్ల. ౧౮

క. ఏనృపునిపరిజ్ఞ జూచుచు, మానవులెల్లన్ భయాబ్ధిమగ్నులగుదురో
యానరనాథుడె భుజముల, నూనున్ జతురబ్ధివేష్టి తోర్వీతలమున్. ౧౯

ఉ. ధర్మువుతప్పకన్యవసుధాతలమొందగ యత్నమొప్పనా
ధర్మమెతప్పకాత్మవసుధాతలపోషణ యత్నమొప్పెడున్
ధర్మయుతాంతరంగుని సదావరియించును లక్ష్మియెచ్చటన్
ధర్మమెయెచ్చటన్ జయమునావినవే ధృతరాష్ట్రభూవరా. ౨౦

క. ఇలలోనున్నత్తునిపలు, కులనైనన్ గుట్టుడాచు కులుకుపలుకునే
నలుకకవినిసారముతా, కులనుండిపసిండికరణిలోగనవలయున్. ౨౧

క. పరులాడినపలుకులదా, సరయుచు సుగుణంబెకొను దదన్యమువదలున్
సరసుండెట్లనబోలములా, దిరుగుశిలాహారికరణి ధృతరాష్ట్రనృపా. ౨౨

గీ. పరిమళంబును జేసిగోవ్రజముసూచు
బ్రాహ్మణులుగాంత్రు వేదశాస్త్రములవలన
రాజులెల్లనుగాంతుచారవ్రజమున
చక్షువులచేతజూతురు జనములధిప. ౨౩

గీ. పశువులకుజలధరంబులు బాంధవులధి
పతులకెల్లను సచివులేబాంధవులిల
బతులుబాంధవులగుదురు పడతులకును
వినుముబంధులువేదముల్ విప్రులకును. ౨౪

సీ. ధర్మువుసత్యవర్తనమున వర్ధిల్లునభ్యాసమున విద్యయతిశయిల్లు
నిర్మలత్వంబున నెగడు సౌందర్యంబు వృత్తిచేవంశంబు వృద్ధికెక్కు

ధాన్యరాశియుఁ గొలతం జేసి పెచ్చిల్లు శ్వరంబు బ్రతుకువ్యాగ్రామమునను
పోషణంబునగోసమూహంబు రాజిల్లుఁ బతిభక్తినుతిఁ గాంతురతివలెల్లఁ

గీ. గానఁగులవృత్తి విడిచిన మానవాని
వచ్చునో రాజ కడజాతివానికైన
వంశధర్మంబు విడచుట పాటిగాదు
ప్రాజ్ఞులకు వేఱమతియుఁ జెప్పంగవలెనె. ౨౫

గీ. పరులధనము నధికబలము రూపంబును
జదువు యోగ్యతను యును సతతసుఖము
జూచి యెవఁడు మది నసూయఁజెందునో వాఁడు
మనమునందుఁ గుంది మడియునధిప ౨౬

గీ. చేయఁదగని పనులఁ జేయుట చేయంగ
వలయు కార్యములను వదలుటయును
అదనువిడి రహస్యంబు సెప్పుట యివి
లేనివాఁడు వ్యాధిలేనివాఁడు. ౨౭

క. ధనమును జన సాహాయ్యం, బును విద్యయు మదము దెచ్చు మూఢులకిల స
జ్జనులకు విపరీతముగాఁ, గననవియే దమము నిచ్చు కౌరవనాధా. ౨౮

గీ. కౌరవేశ్వర వినుమెట్టి కాలమునను
బనికి నేదైనఁ దనకుఁ దోట్పాటు కొఱకు
బుధులచేఁ గోరబడినట్టి మూఢజనులు
తమ్మునధికులుగా మది దలఁచుకొంద్రు. ౨౯

క. సజ్జనులకు బాంధవులక, సజ్జనులకుఁ గానిగతి విచారింపంగా
సజ్జను లేకుర నాధా, యిజ్జగమున దుర్జనంబు లేర్పడ రెపుడున్.

గీ. కలిమిగలవాఁడు పంచభక్ష్యములఁ దినును
మధ్యముండిలఁ దనకున్న మాత్రమనుభ
వించుచుండును లేనట్టి పేదవాఁడొ
గంజియే త్రాగి బ్రతుకును గౌరవేశ. 3౦

ఉ. మేదిని సర్వసంపదల మీఱెడువానికి నుత్తమాన్నమే
కాదదియింపుగాఁదినినఁ గాదది జీర్ణముగాని భూమిలో

చీదఱకట్టియున్న మాలభించినదానిని వారుజిహ్వకున్
స్వాదువుగాభుజింతురు నృపాలకచూచితె తారతమ్యముల్. ౩౨

గీ. జీవనమువలనిభయమును జెందుఁ బేద
మధ్యముఁడునుజెందును మరణభయము
యోగ్యహృదయుండునైన వరోత్తముండొ
పరువుపోకనుమిక్కిలి భయముజెందు. ౩౩

క. ఇంద్రియములను జయింపక, యింద్రియకృత్యములయందునీహఁగలుగుభూ
మీంద్రులులోకమునణఁతురు ,చంద్రాదిగ్రహములుడులచాడ్పునభూపా

క. తనమనమునుదనకువశ్యము, గనుఁగొనకస్వమంత్రితోడ కలహముఁ జెందున్
మనుజాధిపుఁడణఁడరులకు, నఖిళముసాధ్యుండుగాడె యవనీనాథా. ౩౫

చ. మనముజయించియింద్రియసమాజమువశ్యముఁజేయువాని దు
ర్జనములెదుర్కొనన్ సశరచాపముగా నెదురేగువానిచే
పనులనుజేయఁబూనవి బాగుగనారసిచేయువాని ధీ
రుని భజియింత్రుమంత్రులు సిరుల్ పగవారునుబాంధవుల్ నృపా. ౩౬

క. అరదముదేహంబశ్వము, లరయంగానింద్రియంబు లాత్మడుపువాఁ
డురధికుఁడుపురుషుఁడందురు,నరవరపండితులువినుమునడపెడువిధముల్.

క. ప్రథమమువశ్యునిఁజేయుచు, రథచోదకువానిచేత రథ్యంబులన
త్పథముననడపించెను నా, రథికుఁడె సుఖినౌను లేకరథియరవియగున్.

మ. పరమార్థంబునుధర్మమున్ వదలుచున్ బంచేంద్రియాయత్తుఁడై
సరిగానర్థమనర్థమున్ మఱియు కష్టంబున్ సుఖంబున్ మదిన్
బరబాధన్ స్వజయంబెఱుంగనివ్యత్రప్రాయున్ మనుష్యాధిపున్
సిరిప్రాణంబుధనంబుభార్యయును సంసేవించునేభూవరా. ౩౯

క. వలలోఁజిక్కినబలవ, జ్జలచరములుత్రాళ్లుకొఱుకు చాడ్పునభూపా
బలకామక్రోధములను, ఖలగుణములుజ్ఞానగుణముఖండించుఁదగన్. ౪౦

గీ. ఇంద్రియంబులయోగిజయింప నాత్మ
కర్మములబద్ధుఁడై మోక్షగతిని జెంద

వటులనింద్రియవశ్యుఁడౌ యవనిపతియు
నాధిపత్యమువలనని రాకుఁడగును. ౪౧

క. వినుదుర్జన సాంగత్యం బున సజ్జనులకును గీడుపొసఁగును శుష్కేం
ధనములఁగలసినయార్ద్రేం, ధనములుదహియించుకరణిధరణీనాథా. ౪౨

క, అనసూయత్వముశౌచం, బును సత్యంబార్జవంబు మున్నునుస్థైర్యం
బును బ్రియభాషితశాంతం, బనునివిసజ్జనులయందు నలరారున్నృపా. ౪౩

గీ. ధర్మపరిపాలనంబున ధరణిపతులు
భర్తృశుశ్రూషవలనను బడఁతులమిత
శాంతచిత్తంబువలన సజ్జనులుభువిని
గౌరవముగాంచుచుందురు కౌరవేశ. ౪౪

మ. చలమంచాలిమిసెయ్యముంబగయుఁ దేజంబున్ యశోహానిప్ర
దిలయంబున్ వెరవున్ విజృంభణము బుద్ధిస్థైర్యముం గల్గియున్
గలుములేములు లగ్గులెగ్గులును బుణ్యంబున్ మహాపాపమున్
బలుకన్ వచ్చును గాననింపొసఁగ సంభాషింపఁగా నొప్పెడున్. ౪౫

చ. పరశుకృపాణలూనమగు పాదపమేధితమై చిగుర్చు న
త్వరశరవిద్ధమూర్ఛితుఁడు ప్రాణమువెండియు జెందులోనికిం
జొరినశరవ్రజంబు కడుసూక్ష్మతఁదీయఁగవచ్చుగానియు
ర్వరపరుషోక్తిశల్య మెదఁబాటిలినన్మరలింపవచ్చునే. ౪౬

గీ. వదనమునుండి వెడలుదుర్వాక్యశరము
లితరమర్మములంబడి యొఱుఁగఁబడిన
మానరాజ్యంబులకుహానిమానుగాన
బండితుఁడు పరుషోక్తులఁబలుకఁదగదు. ౪౭

చ. సకలనదీసముద్రములస్నానజపుణ్యమునొక్కయై పునన్
సకలజనంబుమెచ్చుకొను సంచరణంబునుబెట్టి తాసులో
నొకదెసఁదూపరెండవది యొయ్యనవ్రాలునుగాన రాజ నీ
వు కొమరులన్ సుమార్గమునఁబోయెడువారిని జేయుమేర్పడన్. ౪౮

నేమో కారణముండు మీస్థితియు నాకీక్షింపఁ గృద్ధంబులో
పాముల్ గూడినయట్లు తోఁచెడును సంభాషింపుమీతథ్యమున్. ౧౫.

క. అనఁ బుత్రుండనె నాకీ। తనికనుపణమొకటికలదు దానిం దీర్పన్
నిను మధ్యవర్తిఁ జేసితి। మి నిజంబే పల్కుమయ్య మేధదలిర్పన్. ౧౬.

క. అన విని ప్రహ్లాదుండున్ । విను మాత్మజ విప్రవరుఁడు విచ్చెనె జనం
బున నర్ఘ్యంబును బాద్యం। బును దెమ్మని చెప్ప నంత భూదేవుఁ డనెన్. ౧౭.

మ. అసురాధీశ్వర హృద్యఖాద్యములు పాద్యం బర్ఘ్యమున్ ద్రోవలో
న సమర్పించిరి మస్ప్రలెల్ల మఱి యత్నంబేల నే నీతఁడున్
వసుధన్ విప్రుల లేక రాక్షసుల యొవ్వా రెక్కువో యంచు మా
యసువుల్ పందెము సేసికొంటిమట సత్యం బొప్పఁగాఁ బల్కుమీ. ౧౮.

గీ. అనఁగఁ బ్రహ్లాదుఁడనె సుధన్వాఖ్యుతోడ
బ్రాహ్మణశ్రేష్ఠుఁడవు నీవు ప్రశ్నమేమొ
దుర్గ్రహంబగు నాకుఁ బుత్రుండొకండు
సందియంబిది నేనెట్లు చక్కపఱుతు. ౧౯.

క. అన విని విప్రుండనె నీ। ధనరాజ్యంబులను నిమ్ము తనయున కది యొ
ప్పునుగాని వివాదమువై। పున నన్యాయంబుఁ బల్కఁ బోలదు వినుమా. ౨౦.

క. నావుడు ప్రహ్లాదుండున్ । భూవిబుధా! భువి నసత్యములు వల్కెడువాఁ
డే కతలఁ జెందితుండునో । యావిధముం దెల్పుమయ్య యన నాతఁ డనెన్. ౨౧

సీ. జూదంబునందోడు జూదరికరణి సపత్నిపోరాందెడు పడతికరణి
శత్రువేష్టితుఁడగు క్షత్రియుకరణి దుర్భరభారమును మోయు పురుషుకరణి
నాఁకట బాధితుఁడగు వేదకరణిఁ గుసాక్ష్యంబుఁ జెప్పు నృశంసుకరణి
నరులతో నెయ్యంబునందు నజ్ఞానిరీతి దుష్టపుత్రుల గను శిష్టురీతి

గీ. పశుధనాశ్వావ నీ విప్రపక్షమందు। న్యాయమునుబల్కనట్టి దుర్న్యాయపరుఁడు
దుఃఖమును జెందునని కోవిదులు వచింత్రు। కాన పుత్రార్థమనృతంబు కడకుఁబోకు.

మ. అని విప్రోత్తముఁ డాడు పల్కు విని పుత్రా వీని మాతాపితల్
నను నీ మాతను మించువారితఁడు గాన న్మించు నిన్వంశము

న్యనపంచశంబునకంటె శ్రేష్ఠమనుట న్యాయ్యంబులగు బ్రాహ్మణా
ర్థ్యన జీవితదిబిరతంబుఁ బల్కి దనుజేంద్రుం డిట్లనెను విప్రునకు. ౭౩.

మ. నరణీదేవ మహానుభావ సుతవత్స్రప్తాంగనాపుత్రునిం
గరుణన్దానమునిమ్ము నాదు సుతుఁ డొక్కండంచుఁ బ్రార్థింప నాం
గిరసుం డాత్మఁ దలంచి సత్యమునుపల్కె వీఁడటంచున్ దయన్
హరి దానోత్తము చేతిలో సుతుని వాఁ డర్పించెనో కౌరవా. ౭౪.

ఆ. కాన రాజ్యభాగ్యకాంక్ష చేతను బుత్ర
పత్ని పాతమునను బాంధవులకుఁ
గీడుదలఁప కన్యతమాడకుండితి వేని
సర్వమునకు శుభము సంభవించు. ౭౫.

క. ఒరులకు లగ్గగు కార్యము । లరయం గావలయు మదిని నట్టి నరునకున్
గురువర సర్వార్థంబులు । కరామలకము విధమునను గన్పట్టు ధరన్. ౭౬.

ఆ. ఒరుల మొఱఁగి కార్యమూహించు మాయావిఁ
బాఁజదువులు క్రిందఁ బడఁగఁ ద్రోయు
పక్షియుగము వచ్చు పక్షులు నీడంబుఁ
గ్రిందఁ బడఁగఁ ద్రోయు రీతి నధిప. ౭౭.

గీ. చోరు జూదరి వణిజాని జ్యోతిషాగ
మాంతగు నసత్యవంతుని నాప్తమిత్రు
వైద్యు శత్రుని వ్యవహారవాదమందు
సాక్ష్యమునకెప్డు పిల్వఁగఁ జనదు భూప. ౭౮.

సీ. పరదార రతుఁడును గురుతల్పగతుఁడును జారజాతాన్నముఁ గోరువాఁడు
విషముఁబెట్టెడివాఁడు వేదనిందకుఁడును నాస్తికుండును గృహనాశకుండు
శిశుఘాతుకుఁడు శస్త్రిజీవియు సోమవిక్రయియు మిత్రద్రోహకారకుండు
అనుపనీతుఁడు లంచమందెడువాఁడును శరణమొందినవానిఁ జంపువాఁడు

గీ. అమితకోపుండు కష్టంబులందుమున్గు
వాని దొగ్గులు సేసెడువాఁడునన గ

వీరలందఱు నిలఁ గురువీర వినుము
బ్రహ్మఘాతుకులకుఁ బోల్పఁ బరఁగు చంద్రు. ౪౯.

క. రూపమును మదిమి సంపదఁ । గోపము ధైర్యంబు నాశకులహీనుల దు
ష్ప్రాపకము శీలమును నారీపరత హరించు నండు క్రీడను భూపా. ౫౦.

గీ. చదువు దానంబు తపమును జన్మ మనఁగ
నాల్గు నిహమందుఁ గీర్తిసంధాయకములు
సత్యమార్దవమానృశంస్యంబు దమము
ననఁగ నాల్గును స్వర్గలోకాధ్వములగు. ౫౧.

ఉ. ఎందువసింతు రార్యు లది యే సభ యా సభలోన నెల్లెడఁ
బొందుగ ధర్మము న్బలుకఁ బోయెడువారలె యార్యులంచు దా
మందురు ధర్మమెద్దియు నిజాంచితమో యది ధర్మమండ్రు ని
ర్నిందము గాఁగనే సజము నిశ్చలమౌ నది సత్యమో నృపా. ౫౨.

క. జ్ఞానులకు గురువరుండు । జ్ఞానులకు నృపాలవరుఁ దుశ్శక్యాసుచల
స్మానవులకు దండధరుం । డానతిఁ జేయుదురు వీర లవనీనాథా. ౫౩.

గీ. ఋషివరోత్తమ శక్తియు జీవనదుల
వృద్ధియు మహాకులీనులవృత్తి రాజ
భావమును బంకజాక్షులభావ మేరి
కైన దుర్గ్రాహ్యమగుగాదె మానవేశ. ౫౪.

గీ. ధరణిసురపూజకుండును దాయభాగ
ధర్మవర్తనుఁడును రిక్తదానకరుఁడు
పౌరమను జేష్టమార్గానుపాలకుండు
నైన రాజు సుఖంబుగ నవని నేలు. ౫౫.

గీ. బుద్ధిమంతుండు సాధించు బుద్ధిచేత
బాహుబలుఁడు జయించు దోర్బలముచేత
యోగ్యుడైన నరేశుఁడు యుక్తిచేతఁ
గార్యసిద్ధిని బొందును గౌరవేశ. ౫౬.

ఉ. ధీరులు శౌర్యసంజ్వల దుదీర్ణ యశస్కులు యుద్ధమేదినీ
ధీరులు సత్యభాసురులు దేవసమానులు పాండుపుత్రు లౌ
కౌరవనాథ తండ్రి వలె గాంచుచు నిన్ను నీవు పుత్రులన్
వారి నెపుడు ఘటించి సగపాలిడి పొందుము సర్వసౌఖ్యముల్. ౧౬

వ. ఇట్లు పలికిన నీతివాక్యంబులు విని ధృతరాష్ట్రుండు మదీయతాపోపశమం బగు
నటుల నింక నయవాక్యంబులు పల్కుమనెనన్ని జెప్పిన మీఁది వృత్తాంతంబు
సెప్పుమనుటయు. ౧౭

క. సురనరపూజితచరణా। కరుణావరణా సుమాళి కనులాభరణా
సరసీజవపతిపావక। సుససిభవామిత్రినయన సాగరశయనా. ౧౮

గద్యము. ఇది శ్రీమత్పరమపవిత్ర హారితసగోత్ర మల్లాదృష్వాయ సహస్రపత్రపద్మ
మిత్రాధీతసకలతంత్ర రామస్వామిశాస్త్రిపౌత్ర వేదవేదాంతజ్ఞాని శ్రీ రామా
వధానిపుత్ర బుధవిధేయ రామస్వామినామధేయానుజ సూర్యనారాయణ
శాస్త్రి ప్రణీతంబయిన విదురనీతియందు ద్వితీయాశ్వాసము.

విదురనీతి

తృతీయాశ్వాసము

క. శ్రీనిగమాంతవచోగ । మ్యానన్యానర్ఘ జ్ఞానిరామయనిత్యా
త్మానీశహృదయశరణా । మానవశైలాది జంగమస్థిరరూపా. ౧

వ. దేవా వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లని చెప్పందొడంగె. ౨

గీ. సాధ్యులకు నత్రిసుతుండు హంసస్వరూపుఁ
డగుమునీశుండు సెప్పిన యమలమైన
పూర్వకాలీనేతిహాసంబు బోధకంబు
గానవినుపేర్మి శ్రద్ధతోఁ గౌరవేశ.

మ. శ్రుతిశాస్త్రస్మృతిపారగత్వమును హంసస్వరూపాత్మకో ౩
న్నతి నిట్టింటిమి మాకు నెల్లను కడు సంభావ్యంబగుం గాన సర్వస
ద్గతిదంబైన నయంబు వల్కుమని సాధ్యవ్రాతమర్థింపన
త్రితనూజుండగు హంసుఁ డప్డు పలికెన్ వినావవాదోద్యోగియై ౪

క. వినుఁడీ సత్యము ధర్మం । బును ధైర్యంబును శమంబుఁ బొందుచు చిత్తం
బును శుద్ధిచేసి లోకం । బును దనవలెఁ జూచునట్టి పురుషుఁడు సుధియా. ౫

క. తానాడు పరుషవాక్యము । మానవహృదయముల నెల్లమడియించునుదు
ర్జ్ఞానము తన్నుఁ గ్రాఁగించును । గానమహాత్ముండు దానిఁ గర్హింపఁదగున్. ౬

క. పరుఁడెవఁడైనఁ దన్నుఁ బలుబాధలఁ బెట్టిన దిట్టికొట్టినన్
బరుసపుమాటలాడినను బ్రాణముదీయుటకున్ యమించినన్
గురుగతి నాతనిం దలఁచి కోపములేక సహించియున్నటన్
ధరనెవఁడుండునో యతనిఁ దత్త్వవిదుండని యండ్రు పండితుల్. ౭

క. మౌనంబు వరము సత్యము । మౌనంబునకంటె వరము మధుని జనయవా
క్యానిజము కంటె వరమగు । దానికి నధికంబు సత్యధర్మవచనముల్ ౮
భూమిలోన నెట్టి పురుషునిఁ గొల్చునో
గొనములట్టివబ్బును జానకున

దాఁచి చూడనిట్టి ధర్మంబు మనుజులార
భ్రమరకీటధర్మ సమము గాదె. ౯

ఆ. గెల్వఁబడక తాను గెల్వక పరకోప
పదము గాక కోపపదము గాక
భూషణంబుతోడ దూషణముఁ సరి
జూచువాఁడు నిజముఁ జూచువాఁడు. ౧౦

క. ఒరులకుఁ గళ్యాణము మది। నరయుచు మార్దవము సత్యనుతయై నుఁగన్
బరిభాషించు నెవండో। నరుఁడుత్తమపురుషుఁ డండ్రు నయవేత్తలిలన్ ౧౧

ఆ. ఆడితప్పకుండు నర్థహీనవచంబు
లాడకుండె శిష్టహోత్రకార్య
సాధనంబఁ గోరు స్వాంతరంగంబున మధ్యముండు నరుఁడు మర్త్యులార. ౧౨

క. ఉపకృతిఁ గానని మనుజులకు! నపకృతిఁ జలుపుచును జరించు నపమార్గమునన్
గుపితుండగు నెవనికిఁ దైపై। త్రిపదము గాఁడధముఁడు ధీయుతుఁడగుటన్ ౧౩

ఆ. శూరభావమునకు సూక్ష్మమునీపదు
ధనమునకును సత్ప్రమునకునైన
దుర్లభార్థములును గోడ నెసిద్ధించు
ధరమహాకులీనపరిచయమున.

క. అనిహంససిద్ధులకుఁ జెప్పిననీతినిక్షత్త దెల్పివిని కురుపతియున్
వినయముతో విదురుని యడి। గెనుగొప్పకులంబు లెట్లు కీర్తింపఁబడున్ ౧౪

వ. అనిన విదురుండు. ౧౫

చ. శమము తపంబు నిగ్రహము సజ్జనులోఁ గలిగొన్న వారిక
న్నము సలిలంబు నిచ్చుటయు నప్రతిభూపణయుక్త కన్యకా
నముసుబరాభివృద్ధి సహనంబును ధైర్యము నన్న యివ్విని
త్యము వసింపు నెచ్చట నరాధిప యద్ది మహాకులంబగున్.

క. పిత్రాచారంబును జే। నత్రియ బరసంబు సత్యతత్పరతయు న
న్నిత్రస్నేహము పుణ్య। క్షేత్రగమనముండు నెచట శ్రేష్ఠకులమదే ౧౬

శా. దేవబ్రాహ్మణవృత్తిచౌర్యము ద్విజద్వేషంబు తన్నిందయున్
స్త్రీవిత్తాహరణంబు భూమిజననిక్షేపచౌర్యంబుక

న్యాయికార్యము వేదశాస్త్రపఠనత్యాగంబు నేవంశమం
దావర్తించునో దానిదుష్కులముగా నార్యుల్ నచింత్రోన్నృపా. ౧౯

క. హితసంభాషణుఁడును సూ
నృతవాక్యుఁడైనయట్టి చేయు నెయ్యము వాఁడే
మతిమంతుఁడు బాంధవుఁడును
హితుఁడును సద్గతియు సత్కులీనుఁడు భూపా ౨౦

క. మానసతాపము వలనన్ జానుగ నశియించు రూపనశియించుబలం
బానశియించును నిద్రా హానిం గలిగించు దానిదక్షము కలదే ౨౧

క. వినుము మనస్తాపము చెత ముఁగ్గత్త్యము ల్లెక్క బాంధుఁబాసఁగ ప్రత్యేక్షల్
విని సంతసించు దురుకా వృకశోకము విడువు పుమయ్య పూర్వవర్తా. ౨౩

క. జననము మరణము సౌఖ్యం బును దుఃఖంబధిక చింత మోహము సయంశం
బును గీర్తియు గ్రాసము గవ చ్చును ధీరుఁడు మోదిగా కులోకంపఁటన్.

గీ. బలిభుజంబులు నెమ్ములప్పైజంబు
కంబులును మృగనాభుల దాకుఁబోయి
నట్లు నృత రాష్ట్రధార్త రాష్ట్రపళియును
బాంధవులమీఁదికే గుట పరగుచుండు ౪౮

క. నరుఁడైనఁడు విడువక శ్వడు పరిచయలను భక్తజనులఁ బాలించునో యా
నరునే యూపదలందును బరిచరభక్తాళి విడువ భయపడుసున్నృపా॥

గీ. పరిచరుండెవ్వఁడధిపతి భావమరసి
సర్వకార్యంబులను వేగఁ జక్కఁజేయు
హితముకర్తవ్యమును బ్రతికింపునైన
పల్కఁబల్కును వానినిఁబడయవలయు ౪౯

గీ. ఏవ్వఁడాజ్ఞప్తుఁడై కార్యమాసడించు
నెదురుపల్కదు రథియాన మెపఁదలంచు
ప్రాతికూల్యంబుగా నెప్డు పరగుచుండు
వానిశీఘ్రంబుగా రాజు వదలవలయు. ౫౦

క. చురుకుండనయును జెలివియు
కరుణయు పుంస్త్వంబు బలము కాంతియు దృఢతా

క్రూరహాస్యంబులు సెలగెడు
నరుఁడొప్పెడు దూతయండ్రు నయవేత్తలిలన్. ౫౧

క. పరగృహమున కతివేలం। బరుగందగదంగణంబు నందుననిశ్చని
ద్దురవోవందగ జధిపతి। వరియించిన కాంతవలవవలదు నృపాలా. ౫౨

గీ. సిగ్గుగల్గెడు భూపతి సేవకుండు
పుత్రుఁడును భ్రాతనష్ట విభూతికుండు
బాలపుత్రులుగల్గెడు భర్తృహీన
వర్జనీయులు వ్యవహారవాదమందు. ౫౩

గీ. స్నానసంధ్యావిహీనుండు సర్వవైరి
యమిత్రభోజనపరుఁడు మాయావచుండు
జీవహింసకుఁ డనృతోక్తి జీవనుండు
వీరిఁ జేర్పంగఁదగదు నివేశమందు. ౫౪

క. కృపణునిఁ బరనిందకునిన్। విపినంబులఁదిరుగువాని విద్యాహీనున్
గృపలేనివానిధూర్తుని। నెపుడునుయాచింపఁ గూడదిలఁగురునాథా. ౫౫

క. ధనమున జనసాహాయ్యము। జనసాహాయ్యమున ధనముసంసిద్ధించున్
ఘనముసొక్కటి దాని నెడఁబా। సిననొక్కటి పొందరాదు సిద్ధముభూపా.

క. పసుగురకుశుభదముసుజన। హృదయంబున కిష్టమైనకృత్యంబును జే
యఁదొడఁగి నారాయణునిన్। మదిదలఁచినసిద్ధమగును మానవనాథా. ౫౭

క. కులవృద్ధియు పౌరుషమును। బలముపరాక్రమముకృషియు పాండిత్యంబున్
గలనరునకు బ్రతుకుంగడ। వలనిభయంబుంచ దెప్డువసుధాధిశా ౫౮

ఆ. సూతసుతుఁడునీదు సుతశతంబును పాండు
పుత్రపంచకంబు పొందిమైత్రి
సాగరాంబరంబు సర్వభూతలమును
గలసియేలుచుండ్రు గౌరవేశ. ౫౯

ఉ. కౌరవనాథ నీసుతులు గౌరవమొప్పఁగ పాండుపుత్రులం
జేరిచి భూమినేలు బడిసేయు మనన్య భయంకరంబులౌ
చారుజనవ్రజ ప్సుగంధ్రములు క్షైవదిత్తాముపరస్పరాప్తలై
[illegible] ౬౦

చ. బలములలోఁగనిష్ఠమగు బాహుబలంబు ద్వితీయమౌను మం
త్రులబలముల్ తృతీయమగుకోశము బల్కిపితామహాది పూ
ర్వులబలమో ధరాధిప చతుర్థమువంశబలంబు పంచమం
బిలమతిశక్తియాజి వదరెక్కుడుచూడ యథాక్రమంబుగన్. ౬౧

గీ. శ్రేనిమచ్చికలందు నారీరతి ప్రి
సంగములయందు వేదశాస్త్రములయందు
శత్రులందును సుఖమందు సర్పమందుఁ
బ్రాజ్ఞుఁడగువాఁడు నచ్చికఁబడయఁడధిప. ౬౨

క. ఉరగముపావకమునకే, సరియున్ మతిశాలియైన జ్ఞాతిసుతుండున్
నిరుపమశౌర్యులకతమున, బరిహాసింపఁగఁ దగదుపార్థివముఖ్యా. ౬౩

చ. అనలముడాగియుండి సకలాగమగర్భములందు వాయుచే
దినమున జలిచలించెడుకుటంబుల రాపిడిచేఁ క్షిప్తమై
వనముదహించురీతి శమవంతుఁడు శూరుఁడుబుద్ధిశాలి జ్ఞా
తినరుఁడు వైరదీప్తుఁడయితీవ్రముగన్ బరిమార్చుదాయలన్. ౬౪

క. లత లెట్లువృక్షముల సం, గతిఁబెందక పెరుగఁబుంపు కౌరవపత్నీ
సుతులట్లైపాండుభూపతి, సుతసాంగత్యంబు లేమి సుఖమొందరిలన్.

వ. అని చెప్పి వెండియు, ౬౬

గీ. పెద్దలేతెంచుచుండిన బిన్నవాని
ప్రాణములుమీఁదికెగయును బ్రథమమందు
నెదురుగాసేగి యంఘ్రులకెఱఁగితిరిగి
ప్రాణములువాఁడు చెందును బార్థివేంద్ర. ౬౭

క. ఏవాఁడులోభిధనికుఁడు, భూవిబుధులకన్న పానపూజలొసంగం
డావానినార్యజనములు, జీవచ్ఛవమనుచు భువివచింతురుభూపా. ౬౮

ఆ. బ్రహ్మచర్యనియమ భంగుఁడౌ వైద్యుఁడు
కల్లుత్రాగువాఁడు గర్భహంత
శ్రుతులనమ్మువాఁడు చోరుఁడుబ్రహ్మహుఁడు
నతిఘనులైనను దగదర్చనింప. ౬౯

గీ. లవణమన్నంబు పాలు తైలంబు పెరుగు
తేనె మాంసంబు ఫలములు తిలలు గుడము
నేయి రక్తాంబరంబులు నీరము లివి
విక్రయింపంగఁ దగ వెప్డు విప్రులకును. ౭౦

ఆ. హేమలోష్టముల నునెగ్గులగ్గుల స్తుతి
ధిక్కృతులనుఁ దుల్యదృష్టిఁ జూచి
కోపరహితుఁడయ్యుఁ గుందని వాఁడునై
వెలుఁగు భిక్షుకుండు సేవ్యుఁ డధిప. ౭౧

క. నీవారాన్నాదుఁడు సుతపో, గావిష్టుం డగ్నికార్యయతుఁడును సురభూ
దేవాభ్యాగతసేవా, భావుండగు తాపసుండు పావనుఁడధిపా. ౭౨

క. అనసూయుండు ప్రియంవదుఁ డును మధురశాస్త్రవాక్యుఁడును ధననియముం
డును గుప్తదారుఁడును శ్రీ, జనమునకున్ వశుఁడు గాఁడు జగతీనాథా.

ఆ. సకలధర్మములకు సాధనభూతలు
ధర్మభక్తిపరలు పావనగుణ
లింతులు గృహమునకు నిందిరాతుల్యలు
గాన వెపుడు సతులఁ గావవలయు. ౭౩

క. ఏ వానిమంత్రనంబులు, భావింపఁగ రావొ బంధుపరమిత్రులకే
నా వాఁడు పెద్దకాలం, బీవసుధ సుఖంబు గాంచుఁ బృథ్వీనాథా. ౭౪

క. వనమందుఁ గాని హర్మ్యం, బునఁ గాని మహీధ్రపృష్ఠమున నైనన్ని
ర్జనగృహమందైనను మంత్రనమూహింపంగఁ దగును ధరణీనాథా. ౭౫

ఉ. మంత్రణమాచరించు నెడ మందులుగొందఱు రాజకీయ దు
స్తంత్రములందుఁ దేరనియ శక్తులుగొందఱు దుష్టమానసుల్
మంత్రులుగొంద ఱుండెదరు మంత్రధనంబులఁ గావ దోషముం
గాంత్రు నృపాలు రట్లగుటగాంచి యమాత్యపదంబు నీదగున్. ౭౬

క. వేదాధ్యయనము సేయని, భూదేవుండఖిల కర్మములకున్ వలెసం
ధ్యాదుల నెఱుఁగని మనుజుఁడు, మేదినిమంత్రిత్వమునకు మేల్గాఁడధిప

సీ. స్థానవృద్ధిక్షయజ్ఞుండు సంధివిగ్ర
హప్రకీర్ణషాడ్గుణ్యవిదితాత్ముఁడనవనిధి

తస్వభావుండునగుమంత్రితవరనేని
సర్వభూతలమధిపతి సాధ్యమగును. ౭౯

క. ధనకోశము నెఱిఁగి తనం, తనఁదాఁగృత్యములఁగని మదంబునుగోపం
బునుగాని వ్యర్థపుచ్చని, జనపతి కేవశ్యమగు నుత్సాతలమెల్లన్, ౮౦

క. చామరమున ఛత్రంబున, నామమున మహోన్నతాసనంబునముదమున్
భూమీశుఁడొందిహితవి, ప్రామాత్యులతోడ ధనములంచఁగవలయున్.

క. సతిమతిఁగనుబతిపండిత, మతి నెఱుఁగున్బండితుం డసుమంత్రులమతిభూ
పతి యెఱుఁగును భూమీశుల, మతిభూమీశుం డెఱుఁగుసమనుజాధీశా,

గీ. శత్రుక్షేమంబు గలిగించుసర్వకాల
సర్వదశలందున పకృతినుర్విఁగాన
వధ్యుఁడైనట్టి శత్రుండువశ్యుఁడైన
వానిఁదప్పకచంపంగవలయుభూప, ౮౩

గీ. వృద్ధబాలాతురాతిథి విప్రులందు
గోపముంచుటకూడదు కోపిదునకు
ఖలహితంబగు నన్యాయకలహమందు
వాంఛపదలుట్టవలయును వసుమతీశ. ౮౪

గీ. బుద్ధివలనధనంబును బుద్ధిలేమి
నఖిలదారిద్ర్యమునువచ్చు ననఁగ రాదు
కలిమిలేములుగతజన్మకర్మఫలము
లగుటజనులందుఁ బ్రత్యక్షమగుటకతన. ౮౫

గీ. ప్రియవచుండు కృతజ్ఞుండుభృత్యపాల
కుండు దక్షుండుసకలార్థకోవిదుండు
నైనభూపాలకుండు హీనార్థకోశుఁ
డైనజనులెల్లస్వాధీనులగుదురధిప, ౮౬

గీ. నూఱ్వురాత్మజాలకు నోమునోచితేని
పెద్దకొడుకనునట్టి దుర్భ్రాష్ట్రమచపలి
జనులకహితుండునగు సుయోధనునివర్జ
నీయుఁగాఁజేయఁబాడియానీకుదేవ, ౮౭

ఆ. చెడుటకన్సుఖమగు సిరిసిరియందురె
సంపదున్సుఖమగుత్క్షయముత్క్షయమె
చెడఁగనుండెనీకు సిరిపెద్దకొడుకుచేఁ
గానవానివిడుట కార్యమధిప, ౮౯

వ. అనినధృతరాష్ట్రుండు,

క. నయమానుజ్ఞానముధర్మము, దయతోఁ జెప్పితివి గాని తనయుని నెడఁబా
సియునికిమ్మతినాకునుడువ, యతోధర్మస్తతోజయో యనునుక్తిన్.

వ. అనిననతండును,

ఉ. పాపపుబుద్ధివారి నపవాదకులన్ ధనవృద్ధిగర్వులన్
గోపభయుతాంతరంగులను గొండెముసెప్పెడివారలన్ బర
స్త్రీపరులన్ శఠాత్ములను క్రీడయొకింతయు లేనివారినిన్
భూపరిపాలకా వినుము పోలదుపాండులఁ బొందుమెప్పెదన్- ౯౦

క. గుణశీలవంతులైచవాయలె, రణమునకుంబిల్వఁ బగరుగణశూరులు స
ద్గుణవంతులుకుంతీసుత, మణులేమని చెప్పవచ్చుమానవనాథా. ౯౧

ఉ. ఏకనమాటసెప్పెదన దేమనినన్ యశమెల్లదిక్కులన్
గానఁగఁజేయుమార్గమును గాంతుమెయిందలఁపోసి పాండుభూ
జానిసుతాళితోరణము సల్పకసంధియొనర్చివారి యి
ష్టానుగతంబుగానడచు టందటికిన్ శుభదాయకంబగున్, ౯౨

ఉ. దాయలతోడఁ బొందు సతతంబును బొందిసహప్రచారముల్
జేయుచునన్యవైరుల విశేషమదంబు లణంచుచుండిని
ర్ణాయసుగా జరించుటది మంచిదియైహికపారసౌఖ్యసం
దాయకమెంచిచూడ వసుధాధిప దాయలుగారెయన్నిటన్. ౯౩

ఉ. వారునువీరుయుద్ధమున వశ్యముగానొనరించిరేనిసా
షోరునవీరిచచ్చుటలు ఘోరునసీచ్ఛవిసోకఁగానెయో
కౌరవరాజనీమనము గ్రాగెడుమంచము నెక్కుదీవునీ
గౌరవమెల్లఁబోవునటు గానఁదలంపుము సంధిసేయుటల్. ౯౪

ఉ. నీసుతుఁడా సుయోధనుఁడు నిర్దయుఁడై మును జేసెగాదెకుం
తీసుతపంచకంబు నెడనేరముదానినిఁ దీర్చభాగముల్

సేసిసగంబువారికిడి చెందుసౌఖ్యము సత్యవాక్తున్నన్
శాసనబద్ధులౌ నరులు సౌఖ్యము నొందుట చిత్రమా నృపా. ౯

క. పాపోదయఫలకార్యము, నేపండితుఁ డెదఁదలంపఁడే పొందునవా
డేపురుషుఁడు చేయునో వాఁ, డా పాపమువలన నరకయానము నేయున్.

క. శ్రుతవిజ్ఞానంబును బం, డితమైత్రియు సత్క్రమమ్మొకటియు లేదుబ్బృహ
స్పతితుల్యుండైనన్ ఘా, పతిధర్మార్థములు తెలియఁ బద్ధతిభువిలోన్.

క. మతిచేత బుద్ధిచేతన్, శ్రుతిచేతన్ గనిగ్రహించి సొంపుగ విదిత
ద్గతి నెఱిఁగి చూచి మనుజుం, డితరులతో మైత్రిఁ జేయ నేర్చఁగవలయున్

క. వినయమునఁ దొలఁగు నపయశ, మనుపమశౌర్యంబువలన నణఁగు ననర్థం
బును శాంతివలనఁ గ్రోధము, వినుమాచారమున దౌష్ట్యవిధము దొలంగున్

క. సుకులీనుండైనన్ దుష్కులీనుండైన నెవఁడు సజ్జనమర్యా
దకులోఁబడు వాఁడే మైత్రికి నర్హుండగు డు సత్యధీవరులన్నృపా. ౧౦

క. ఏవానిరహస్యంబులు, భావంబులు కృత్యములును బ్రజ్ఞయరయఁగాన్
నేవానిమనమునకు సరి, గావచ్చునొ వాఁడు మైత్రిఁ గలయందుర ధీశా.

గీ. ధార్మికుండు కృతజ్ఞుండు దైవభక్తి
పరుఁడు వశ్యేంద్రియుండు సద్వంశజుండు
సత్యవాక్యుండు మధురవాచాపరుండు
నైనమిత్రుండు పొందునకర్హుఁడధిప. ౧౧

క. మత్తుల యెడ దుఃఖార్తుల, హాత్తున నాస్తికుల యెడఁ గుపురుషుల యెడ [illegible]
దాత్తుల యెడఁ బరబాధక, వృత్తుల యెడలచ్చి నిలువ నెంచునె యొ[illegible]

క. అతిశూరుని మతిశాలినిఁ, గృతధర్ముని సత్యవంతుఁ గీర్తిపరుని స
ద్వ్రతకరుని సద్గుణాఢ్యుని, సతతము వరియించు లచ్చి స్వయముగ జనపా

గీ. వీతిహోత్రఫలంబులు వేదములగు
సుగుణవృత్తఫలంబులు శ్రుతములగును
రతితనూభవఫలవతి రమణియగును
దత్తభుక్తఫలంబగు ధనము భూప. ౧౨

ఆ. తాపసోత్తములకు దపము బలంబగు
బ్రహ్మవేత్తలకును బ్రహ్మబలము

దుష్టమార్గులకును దుష్టతబలముండు
సజ్జనులకుబల్మి క్షాంతియగును.

ఆ. అన్నవస్త్రహీనుఁడైన పేఁదనుబోలి
విద్యరానియట్టి విప్రుఁబోలి
సంతతిరహితమగు సంగమంబునుబోలి
రాజశూన్యమైన రాష్ట్రమగును.

క. మదమును మోహంబలసత, చాపలయుత స్తైర్యంబుగోష్ఠియు నార్ష్యయుత గర్వం
బుదయూశూన్యతయననివి, చదువఁదలఁచు వానికుండఁ జనవు మహీశా,

గీ, నిత్యమొక్కటిధర్మంబనిత్యములఁసు
ఖంబుదుఃఖంబు జీవమేకంబునిత్య
మౌను దేహంబ నిత్యంబుగానభూప
నిత్యమైన పదార్థంబనింద్యమగును,

గీ, దుష్టదానకుభాషణదోషరహితుఁ
డతిథిగుర్వగ్ని దేవతాద్యర్చకుండు
స్నానసంధ్యాపరుఁడును సత్యభాషి
యైనవిప్రుండు బ్రహ్మైక్యుఁడౌను నృప,

క, వేదాధ్యయనకరుండును, గోదేవబ్రాహ్మణార్చకుండును యజ్ఞా
గ్న్యాదికరుండును రణని, ర్భేదితుఁడును రాజ్యశ్రీప్రతిష్ఠుండధిపా,

క, అవనీసురార్చన పరుఁడును, వ్యవహారన్యాయవర్తి వైశ్యుండు జగ
త్సవనంబులఁ జూచుచుఁదా, నవరించుచు శక్తి కొలఁది స్వర్గముఁజెందున్

క, ఉత్తమజాతీయులఁ, దనచిత్తమునందలఁచివారి సేవించుచు దు
ర్మత్తుఁడుగాక గ్రహించుచు, నుత్తమవాక్యముల శూద్రుఁడొందుదివంబున్

వ, అనియీప్రకారంబుగా చాతుర్వర్ణ్యహితంబులగునీతుల నెఱింగించి,

క, ధీరానుజసహితుని దుర్వైరాంతకు నఖిలధర్మవైదుష్యనిభూ
భారవహునిఁ జేయుముఁగుం, తీరమణాగ్రజుని సుప్రతిష్ఠంగనృపా,

వ- ఇట్లువిదురుండుసెప్పిన ధృతరాష్ట్రుండోమహానుభావా విదురా నీవుసెప్పి
న సకలధర్మంబులవలనఁ బాండవులయందుఁబక్షపాతంబుగల్గినను దుర్యో
ధనునియందుఁగల ప్రేమ వారించుచున్నది; ఇంతవట్టైనంబును విూవట

యేరికైన శక్యంబే ఎట్లయినను గానిమ్ము నేను దైవంబునే నమ్మితి
నని చెప్పెనని వైశంపాయనుండు జనమేజయునకుం జెప్పెనయ్యు,

క, సకలాంనారాజనిత్యా, యకలంకయ జన్మలయ నిరాధారమిపి
లకముఖ్య బ్రహ్మలయ, యకలంకానందరూప హరిహర నాగా

—*గద్యము*—

ఇది.

శ్రీమత్పరమ పవిత్రహారితసగోత్రపం

ల్గాన్వయసహస్రపత్రిపద్మ

మిత్రాధీతసకలతంత్రరామ

స్వామిశాస్త్రిపౌత్రవేదవే

దాంతజ్ఞానిశ్రీరామావ

ధానిపుత్రబుధవిధేయ

రామస్వామినామధే

యానుజసూర్యనా

రాయణశాస్త్రిప్ర

ణీతంబయినవిదుర

నీతియందుతృతీ

యాశ్వాసము

సంపూర్ణము.

BHAMINEEVILASAMU

TRANSLATED

From the original Sanscrit of

PANDITARAYALU *alias* JAGANNATHAKAVI

BY

BULUSU PÀPAYYA SASTRI.

FIRST EDITION.

COCANADA:

PRINTED BY S. RAYULU, AT THE BALASARASWATI PRESS,
AND PUBLISHED BY THE AUTHOR.

1902.

Price. Rs. 0-4-0.

భామినీవిలాసము.

ఇది

పండితరాయలను బిరుదుగల జగన్నాథకవిచేత

రచియింపఁబడిన సంస్కృతగ్రంథమునుండి

బులుసు పాపయ్యశాస్త్రిచేతఁ దెనిఁగింపఁబడినది.

మొదటికూర్పు.

కాకినాడ:

శ్రీబాలసరస్వతీముద్రాక్షరశాల.

1902

వెల రు. 0-4-0.]

[కాపీరైటు.

శ్రీ

పరబ్రహ్మణే నమః॥

కృతిసమర్పణము.

ఉత్పలమాల.

శ్రీహరిసేవ యీ నెరులసేమము కైతను వొప్పగించుటం
చూహనెఱింగి సంతతపరోపకృతివ్రతమూని ధన్యుడై
శ్రీహరిపాదపద్మములచెంతకుఁ జేరినసాధుమౌళికిన్
శ్రీహరికిన్ ననున్ దనయ శేముషి పెంచిన మేనమామకున్.

శ్రీరస్తు.

భామినీవిలాసము.

౧ భాగము.

ప్రాస్తావిక విలాసము.

తే. గీ. శ్రీపరబ్రహ్మమును మదిఁ జేర్చి ఢిల్లి । రాజరాడ్దత్తపండితరాజబిరుద
యుతజగన్నాథకవి విరచితము భామి । నీవిలాసము నిప్పు డాంధ్రీకరింతు.

క. ధారుణి నతిమధురంబును । సారస్వతజలధిమథన జనితము నగు మ
త్సారకవితామృతము । వ్వారిగ సుఖమొసఁగు నానువారల కెల్లన్. 1

తే. మత్తకరులెల్ల నాశాంతవృత్తులయ్యెఁ । గరిణులు దయాస్పదములు, మృగమ్ములసమ
శీలములు; భువి నెవరిపై సింహ మిపుడు । ఖరనఖమ్ముల పాండిత్యగరిమఁ జూపు? 2

మ. మును పుత్ఫుల్లసహస్రపత్ర వితతిప్రోద్యత్పరాగోత్కరం
బున సౌరభ్యముఁ గన్న నీటను సరోముఖ్యంబున న్మానసం
బున నున్నట్టి మరాళిభర్త యిపు డెప్పోల్కి న్వసింపంగ నే
ర్చును భేకాకులమైన పల్వలమునన్ బ్రోన్మిశ్రపంకాంబులన్. 3

ఉ. తూరుపుఁ బట్టు దప్పిగొని తొందర చూపులతోఁ జకోరముల్
కైరవముల్ వికాసమును గాంచెడి, మారుఁడు విల్లు దాల్చెడిన్
వారిరుహాస్యలన్ విడిచి పాఱఁగఁ జూచెడి మాన, మిప్పు డో
నీరజసూతి, చందురుని నీరదపంక్తుల నేల గప్పెదో. 4

ఉ. ఓ వికచాంబుజంబ, ముదమొప్ప భవద్విగళన్మరందమున్
ద్రావెడి భృంగ మింపగు విధంబున జుమ్మని పాడుఁ గాక; నీ
తావుల నెల్ల దిక్కులను దానొక కోర్కెయు లేకయే కడు
న్వేఁగ నేగు వాయు విఁక వేఱువిధంబగు చుట్టమౌఁ గదా. 5

క. నిను విధివశమునఁ జేరిన । దనిభృంగము నెడలఁ, గుటజమా, యవమానం
బును జూపకు; మధుపూరిత । వనజాతంబులకు నద్ది బహుమాన్యమగున్. 6

క. అలికులసమాకులంబై । యెలమావి తలిర్చు నఱత నెందేనియుఁ, గో
కిలమా, నీరసదివసం । బులను వనాంతరమునందుఁ బోయి కడపుమా. 7

క. రసమెఱుఁగని కొంగలచేఁ । బొసఁగెఁ దిరస్కారమనుచుఁ బొగులఁగ నేలా?
భసలములు మధురసజ్ఞము । లెసఁగుతఁ జిరజీవులగుచు నెప్పుడుఁ గమలినీ. 8

క. అతినీచమైతిననుచున్ । వెతనొందకు మెపుడుగాని, పెనఁకూపంబా;

సతతము సరసహృదయమవు। నితరగుణగ్రాహివగుచు నెనసెదుగానన్.

క. ఘనమఘసంఘృతవికస। ద్వనజాతమునందుముందు వాసరములు వే
ఱ్కనుగడపినభృంగమునకు। మనసెట్టులుకుటజమునకు మరలెనో, యహహా!

క. ఓమలయజమహీరుహమా,। నీమహిమము నెవరు పొగడ నేర్తురు భువిలో?
నేమియన, విషయుఁ గ్రక్కెడు। పాములఁబోషింతు సౌరభంబు వెలుచుచున్.

క. కనఁగలరేమెవరును, జం। దనభూమిరుహంబ, యుష్మదలఘుమహిమమున్?
నినుఱాతనఱుగఁ దీసెడు। జనులకుఁ, బొడియయ్యు, నిడుదు సౌరభపుష్టిన్.

క. ఓరాజహంస, నీర। క్షీరవివేకోద్యమంబు సేయక నీవే
యూరకయుండిన, నిలనె। వ్వారుభవత్కులమొనర్చు పనిసేయుదురో.

క, జనులోకకొంపఱు, వెలికిన్। సునిశితకరవాలధారచొప్పున నహికం
టెనుగ్రూరులగుచుఁ, గేవల। మనుపమకరుణార్ద్రపూర్ణులై యుందురులోన్.

క. అరవిందమ, తేంట్లుభవ। న్మరందమును దనివిదీరఁ ద్రావిమొఱయుఁగా,
కొఱడు ప్రవీణుఁడు లేఁడిలఁ। బరిమళములు దెసలనెఱపఁ బవనునికంటెన్.

చ. వేగము సేసదీక్ష మగు వేసఁగియెండలనెండ, వేడిచే
సెగఁగనెద్ది తావొకవ యీపయిఁ బాంథుల, కన్మనోవ్యధ
గ్రాగుచు, మార్గమధ్యమునఁ గ్రాలుకొలంకులజీవనంబు లే
యాగఁదధన్యముల్, తలఁపనంబుధిజన్మమదేలకాల్పనా?

క, కొలనా, నీవెండినఁ, బ। క్షులుగగనతలంబుఁ బట్టుఁ, గూజద్భృంగం
బులుసేరురసాలసుమ। ములు, నీకనతిదీనమీనములగతియేమో.

క. జలజిని, మధుపమునందుం। బలెవాయువునందుసౌరభవిలోభంబుం
దలఁపకు; ఘనుఁడయ్యును, లో। కులమోదముకొఱకె, యాచకుండగుఁడయ్యు!

క. మాలతి, మానముఁ బూనకు। మాలలితరుతుల్ మిళింద మాలాపింపన్;
వాలుచువదాన్యగురువులు। మాళిన్నురతరువులెంతో మన్ననదానిన్.

క. మలయజమా, గుణనిధివై। చెలఁగునినున్ జేరరానిస్థితిఁ ద్రోయుద్విజి
హ్వాలనుంభరించెదవు, మా। కలవియొయెన్నంగఁ దావకౌన్నత్యంబున్.

క. వనమాలికముఁ జికిరైన, రో। సెను మధుపంబెల్లయెడలఁ జెట్లన్నియు, నీ
కెనయగు న్పుత్రమ్మును గ। న్గొనఁ జాలనిదయ్యెనెంచను, రసాలంబా.

క. పరపరిమళకేతకపూకీ। కరించుసురతరులవిరులఁ గాలూనియు, నీ
వరమోహమునేని ప్రసూనాం। తరములు, నోమనుకరంబ, ధన్యంబు, మహోన్.

క. పావనవయి వింధ్యజనగ। నీ వెందుచునున్న యప్పుడేనియు, నేఁటా,
భావింపుతడవు తగునే। మోపీఘులఁ బాయనీరమున్నోఁగొనుటల్. 23

క. ఫలపత్రపుష్పలక్ష్మి। న్వెలయఁగ నినుఁ గాన మెపుడు, పృథుకంటకపం
క్తులనిండియుండు వేఁయా। శలతోఁ బన్నిన్నుఁ జేరఁజను, నోతుమ్మా. 24

క. కోకిలమా, నీవిప్పుడు। నేకంబవు, కూయఁబోకుమీమధురముగాఁ
గాకులు నిష్ఠురుణంబులు। నీకాపద సేయకుండ నిజకులశంకన్. 25

క. తరుకులశోభంగూల్చుచు। ధరఁ బ్రాణులకార్తిఁ గూర్చితగుమంచున నే
సురుచిరగుణముంగని, భూ। ధరరాజము, శిరమునందుఁ దాల్చెనుదాఁకన్. 26

క. కలభంబా, నినుఁ జేరిన। యళినవమానింపఁ బోకుమాయెన్నండున్;
ఇలదానమహితవంతా। వళ్లములునద్దాని నెత్తిపైఁ బెట్టుకొనున్. 27

క. సురనగరణీరుహాసుమనః। పరిమళ సేవాఖిలార్థపరిపూరణమై
పరఁగెడి తేఁటికిఁ గుసుమాం। తర సేవనమిదివిడంబనము కేవలమున్. 28

క. కోకిలనికరమునడిగెను,। లోకంబున నెల్ల తరువులుంగనె నైనన్
నీకెనఁగన లేదయ్యెను। మాకందమహీరుహంబ, మధుపం బెందున్. 29

శా. ఆరామాధిప, స్వల్పతోయములతో నైనం, గృపాత్ముండవై,
ఘోరంబైననిదాఘకాలమున నీక్షోణీజమందీవుచె
న్నారం జేసితివెట్టిపుష్టి, యదిసేయంజాలునో కోకిలా
సారంబుల్ నలుదిక్కులన్నెఱపువర్షావారిదం బేనియున్. 30

మ. ధరనిస్సారము; దిక్కులంబొదివెవాత్యల్; చండమార్తెండుడు
ద్ధురమయ్యెన్; మతిహీనుఁడయ్యెను వనీపాలుండు; సంపంగికి
న్మగుభూమిన్లయపంబెసర్వమిటు, లైనన్, దోఁపఁజేసెంబయో
ధరపర్యా, యమృతంబుఁజిల్కెడినినుం దా బ్రహ్మయెందుండియో. 31

మ. విగళద్దానమిళన్మిళిందమగు కుంభిప్రాతమెచ్చోటని
ల్వఁగలేదో భయలోలనేత్రమయిపూర్వ, మ్మాలుఁకన్మౌక్తిక
మ్మగుద్వారమ్మున నిప్పు, డమ్మృగకులాధ్యక్షుమ్ము సింహమ్ము స్వ
ర్గగతమ్మాట, నరయో, సృగాలములు సంరావంబు గావించెడిన్. 32

క. తరులన్నిటియెడఁ దుల్యా। దరుఁడైవనపాలుఁ డెచ్చనయవకుళము నం
బొరయింపఁ, డైననదిసుమ। పరిమళముల దెసలనళిరవంబుల నింపున్. 33

చ. పలుమగుద్రుమానుబంధననిబద్ధము; గొమ్మలు మొండుదిట్టలున్,

నిలయమగమ్యపర్వతము; నీకుభయంబెటు? గాని, యీవన
జ్వలనుఁడు, జ్వాలలంబఱపువాఁడు, కృపారహితుండు, ఘస్మరుం,
డెలుకడరించు నామనమునందొకరుండు, మహీజరాజమా. 34

చ. జలజహితుండు గ్రీష్మమునఁ జండకరంబులమండఁ జేయఁగా,
జలదము, నిన్దలంచుచును జాతకమెట్టులొ దీర్ఘవాసరం
బులుగడపెన్; లభించితివి పుణ్యమునన్, వడిగండ్లరాల్చుని
ష్ఠులకృపఁబూనితే, నెవరితోనిఁకనిప్పుడుసెప్పనొప్పనో? 35

క. పరిగళితలతాతతియై। తరునికరముదావకీలదగ్ధముగాఁగన్,
గిరిశిరములఁగురిసెదు, జల। ధర, మెండుగ, నేమిశ్రీమదమొవ్వీ, కహహా! 36

క. మనుభీకరగర్జితముల్। విని, పాంథుఁడ, మనమునందువెఱపందకుమీ;
వినవో, జగదార్తివారణ। మునకుంజీవనమదానముం జేయుఘనున్? 37

చ. నిరుపమమోమునీచలువ, నీదగుకీర్తి దిగంతవర్తి, త్వ
త్పరిమళమున్ద్రిలోకవిదితం, బయినన్, వినుమొక్కమాట, యీ
వరగుణపంక్తి సెల్లవిషపావకకీలలఁ గ్రక్కుకోటరాం
తరసముపాశ్రితోరగవితానము మ్రింగుఁ, బటీరభూజమా. 38

తే. గీ. లేదవేత్రు; దాక్షిణ్యములేదు; ప్రీతి। లేదు; సంగతియైనను లేదొకింత
అట్టులయ్యును, నున్నతుండైన ఘనుఁడు। తావారించును లోకులతాపములను. 39

చ. రమకిరవైన, నిర్మలసరస్సునఁబుట్టిన, నిందిరేశుహ
స్తమునవసించినన్, సురలఁ దావులరంజిలఁ జేసినం, దద
న్యములగుసద్గుణంబులిఁక నెన్నియుఁ గల్గిన, నబ్జమా, ద్విజో
త్తమమగుహంసయందు రతిఁదాల్చిన నున్నతి యద్దియౌఁజుమీ. 40

ఉ. తీరమునందుదొర్లెడిని దివ్యమణుల్ వడిగ్రావపంక్తితో,
నీరచరాళితోడ హరినిద్రను జెందును నీజలంబునన్,
క్షీరమహాంబుధీ, యిటుల నీయవివేకము నీమహోన్నతిన్
ఆరసినిందసేయుదునొ, యట్టులుగాక నినున్ స్తుతింతునో? 41

క. ఏలాయీరత్నంబులు?। ఏలానీలాభ్రసదృశ మీనీమేనున్?
ఓలవణాంబునిధీ, చోరఁ। జాలదు నీనీరుతృషితజనములనోరన్, 42

ఉ. ఇంతటినీరసంపదవహించియు నార్తులతృష్ణదీర్పవో
కొంతయు నిష్ఠురేగపదవేని నిదాఘమునందుఁ బద్మినీ

కాంతుఁడు సర్వలోకములఁ గాల్చుచునుండ, సరోవరంబ, నీ
వెంతయుఁ జిక్కిపోయి, యపుడెవ్వరి తృష్ణను మాన్పనేర్తువో? 43

క. అలిగెదవు, లేనియెడలం। బలుకుదు నే నొక్కమాటఁ, ద్వాద్యాచకుఁడౌ
జలదుఁడు విడిచిన నీరం। బులనేనియు నీవువిడువవు, మహాంభోధీ. 44

తే. గీ. వానకాలపువేళ, గంగానదీప్ర। వాహమునుఁ జేరఁ జనునిసు వలనవనము,
గానియద్దానిముందు రంగత్తరంగ। తతులఁ బ్రకటింతు, వదినీవుఁ బగదుసుమ్ము. 45

ప. అమరులునందనమ్మున సురాగసుమంబుల, నెద్దియానఁపృ
క్తములగువానినే, యెపుడుఁ దామును మూర్కొనుచుండ్రోయి మ్మిళిం
దము మధుకాంక్షఁ జేసి, నినుదైవవశంబునఁ జేరినంత, లో
భముఁ బ్రకటింతువేని, నిను, వారిజమా యిఁకనేమి పల్కుదున్. 46

తే. ఎండలిమృణాలముల్ భుజియించి, జలముఁ। బీల్చి, యంభోజములను సేవించినాపో,
అట్టికాసారమునకు నేమైనమాఱు। మేలుగావింపఁగలవె, మరాళసత్త్వ? 47

మ. భ్రమరంబా, మధుమాసవాసరము ప్రారంభంబునం, దేనిపు
ష్పములందాడుచుఁ బాడుచుత్సవముమింపం జేసితో, యారసా
లమహీజాతము, దైవయోగమున, లీలంబాయ, మర్యాదవే
గముగావీడుదువేని, తుచ్ఛమిఁకఁ నీకంటెన్ మఱేదిమ్మహిన్? 48

మ. హరిణీసంఘములోన నీవు గురుగర్వాంగుండవై యున్నవానాం
తరమందేటికిఁ, గృష్ణసార, విహృతిన్గావింతు? నిర్భిన్నకుం
జరకుంభోద్గతనవ్యమౌక్తికవిరాజన్మార్గమైనట్టిభీ
కరపంచాస్యవిహారభూమి యిది నిక్కంబంచు నూహింపుమా. 49

క. పేరాఁకలినవసియు, గజ। వైరియగు మృగాధిపుండు, భయరహితంబై
చేరువఁ దిరుగుచు నున్నను,। సారంగకులంబునెట్లు చంపఁగనేర్చున్? 50

క. కరికుంభంబులఁ జీలిచి। ధరఁ బన్మౌక్తికవిభూషితం జేసినయా
హరినేఁడు చెప్పఁగలుఁగునె। హరిణంబుల యెదుటఁ దనపరాక్రమ, మకటా. 51

మ. కరియూథేంద్ర, మదాంధలోచనుఁడవై, కార్కొన్నయిక్కాననాం
తరభూమిన్ వసియింప కొక్కతుఱమైన నీవిఁక, నెన్నెచ్చెలీ,
హరినాథుండు మహత్తరోపలనికాయంబు న్నఖాగ్రంబులన్
ద్విరదభ్రాంతినగల్చి భూధరగృహన్నిద్రించుచున్నాఁడిటన్. 52

క. గిరిగహ్వరములఁ దిరుగకు। గురుగర్వముతోడఁ, జంటితూనయయిన యా

హరిశిశువులేచినన్, భువి। కరిణీశేషంబెయగును, గజశాబంబా.

చ. భువినినిసర్గమార్గమున భూరుహసంతతిఁ బెంచుచున్, నిజో
పవనమునన్ వనీవిభుఁడుపాఁతెనుదా; వకుళంబునొక్కచోన్
ఎవఁడెఱుఁగంగనోపు నది యేకొసనోపడియుండి దిక్కులె
ల్లవికచమంజరీసురభిళంబులుగా నొనరించునంచెపన్?

ఉ. ఏయదియిట్టటుంగదల నెల్లెడఁ దుంగతరంగవిభ్రమం
బాయతమందరభ్రమణమన్భ్రమ దిక్కరిమానసంబులన్
జేయునొ యట్టిరాఘవము స్ఫీతతిమింగిలభక్షణక్షమం,
బేయెడనల్పుఁ గేలిఁగలహించి పయోనిధిఁబాసియేగినన్?

ఉ. కాననమందుఁ గొంతగజఖాదితమయ్యెను, గొంతమంచునన్
న్యూనతనొందెఁ, బక్కనది యూష్మమునన్ ఖరభానుతప్తమై
మ్లానతనొందె, మూలఁబడి మంగళసౌరభ మెల్లదిక్కులం
దీనెడియాలవంగలత నేర్చు దవానల, మక్కటక్కటా.

ఉ. మానితదేవలోకసుషమాకరమైతివి, కల్పభూమిరుట్
స్థానమవున్ శచీంద్రసుకృతంబుఫలంబవునైతి, సత్యమే,
కాని, సతంబు, నందనము, ఖాండవమేర్చిన పావకుండుదూ
రాన మెలంగుఁగాకయని ప్రార్థనసేయుదురాప్తులవ్విధిన్.

చ. జనులుస్వకీయకార్యముల సంపడినుండి నను న్విహంగఁప
ల్పునుగొనముక్కునంబొడిచి పోయెపఁ బంజరమున్ దొలంగినే,
ననుచుశుకంబభీప్సితమయామృతమానుచునుండ లోసకిం
జనియెను హస్తిహస్తసదృశంబగు సర్పవరేణ్యు, మక్కటా!

ఉ. శైలతటంబులన్మెలఁగు చంచలచిత్తమృగంబులార, మీ
కేలతరంగసంకులము నీతటినింజొరఁబూనినారు? పా
తాళముఁ జేరె నిందె ద్విరదప్రభు వుచ్ఛలదంబునిర్ఝరా
లోలములైన పెన్మడుగులలోఁబడి గండశిలావిధంబునన్.

ఉ. ఓమృగరాజశాబమ, మదోత్కటకుంజరబుద్ధిదిక్కులం
దేమిటి కాగతింబరుషదృష్టినిగిడ్చెదు? త్రాగుస్తన్యము;
క్షామములైన సర్వభువనంబులతాపము నెల్ల నార్చుచున్
శ్యామవినూత్నమేఘమిది సల్పుచునున్నది ధీరగర్జలన్.

క. జలధరమ, ధీరగర్జలు। సలుపంగాఁబోకు; మదగజములను బుద్ధిన్,
నెలగడచిననాగర్భము। చలించుచున్నయది నాదుజఠరములోనన్. 61
క. కొనగోళ్ళమత్తగజముల। ఘనగండస్థలులఁ జీల్చుకౌశలమునునే
ర్చినహరి హరిణంబుల కే। మని తెలుపంగలదు తనపరాక్రమ, మకటా! 62
చ. అమలజలంబులం జనితమైయువతీముఖసామ్యమంది, దై
త్యమథనుహస్తమందమరి, తావులదేవముదంబుసేసి, కా
వ్యములకుశంబరారికఖిలార్థమపై, తగునీ, కహా, పయో
జమ, మధుపాళిఁ బ్రీతికొనసాగినచో, నిఁక నేమియందునిన్. 63
క. కరిరాజ, కనులమోడిచి। యుఱుసుఖమున నిట్లునిద్రనొందెద వేలా?
పరిణామవిషమమగు కే। సరితోఁ బగ హెచ్చుచున్న జాడం గనుమీ. 64
తే. తగనితొంవరతోఁ బండితప్రకాండ। వదనములనుండి మాఁటలావలకుఁ బోవు;
పోయెఁబో మఱి వెన్క కెప్పుడునురావు; । సమదదంతావళముల దంతములపగిది.
మ. కలశాబ్ధిం జననంబుదారత త్రిలోకకఖ్యాతి, మావాసమున్
విలసన్నందనమందుఁ దావి దివిషత్త్రిప్తిప్రదం బిట్లుక
ల్పలతానామకదాతృముఖ్యగుణముల్సర్వోత్తమంబుల్ సుమీ
కలదేనొక్క వివేక మర్థివరకాంక్షల్ దీర్చుచో నెంతయున్. 66
ఉ. నమ్మినప్రాణికోటుల ఘృణారహితాత్మతఁ ద్రుంతునంచు డెం
దమ్మునఁ జింతపూనియనుతాపమునొందకు, వ్యాధ; దొడ్డతే
త్రమ్ముల, రాజసన్నిధులఁ, దార్కొనరే, నినుఁ బోలె గూఢభా
వమ్ములతోడ, సాధుగణవైరిజనుల్, ఖలు, లెంచ లెంపటో. 67
తే. మధురవాగ్గుంఫనముల నమ్రతదలిర్ప। సాధుజనులనమ్మించి వంచనము సేయు
వారినిన్ భరియించెను, పాఱిపోయె। నీవివేకంబుగూడ, భూదేవి, తల్లి. 68
చ. అనుపమమౌ జగద్ధితమయం బగుమానసవృత్తి, కేవలం
బనుపమితంబగు న్మఱియు నప్పుతవాగ్రచనావిలాసమున్,
అసితరసాధ్యమౌఁ గృతియు, నాకృతియు న్సుమనోమనోజ్ఞమౌఁ
జనులఁ బండితోత్తముల సర్వముమాటల కందరానిదై. 69
క. ఘనుఁడగుమనుజుండిడుముల। నెనసియును నపూర్వమహిమనిలఁ బ్రకటించున్
అనుపమపరిమళమును నెఱ। పును కాలాగురువుదహనమున దగ్ధంబై. 70
క. లలితగుణాన్వితులగుని। ర్మలచిత్తులయటుక గూడ రమణీయమె యౌ

వెలయును రమ్యంబై పరి। మళభరితంబైన కుంకుమము కాలంబున్. 71

శా. కేళీలుంఠితశారదానగరలక్ష్మీమండితుల్ పండితుల్
గాఱిలన్ బ్రౌఢసరస్వతీసదననిర్యక్లేశచోరుల్ జడుల్
ప్రేలన్ జాలిన నెత్తిఁ ద్రొక్కు ఫణిరాడ్వ్యాసంద సింహాంబుల
న్గాలన్ బాలశకుంతముల్ శశములు న్శ్వానంబులున్ జెచ్చెరన్. 72

క, గురువుబపరుషవచనములఁ। దిరస్కృతిని జెందిమహిమఁ దేలుదురు జనుల్;
వరమణులు సానదఱుగక। నరనాథుల శిరములందునన్ మెఱుంగవు గా- 73

తే. చందనము వహియించును జండఘనుల। దీపమాలలఁ దాల్చును మషీపటలముఁ
బూర్ణచంద్రుండును గళంకమును ధరించుఁ। బృథివిపతిభరియించును బిశునజనుల- 74

క. కోరంబడకయె సుజనుఁడు। దారచరిత్రమున జగముఁ దనుపును; శశియె
వ్వారడిగినఁ దనకరములఁ। గైరవిణీకులమునకు వికాసంబొసఁగున్- 75

క. పోసినపాలం బోలె। జ్జేసినమేలద్దులేక నెఱిఁగుడిచియు వే
వేసమకట్టును జంపుట। కై సర్పసమానుఁడయిన ఖలజనుఁ డిలలోన్. 76

చ. విడిచివివేకమున్ బరిఢవిల్లఁ బఠించి నుతుల్ సహించిక
ట్టిడుములు దుర్లభంపుఁబదమేని?ఁ గూర్చితివాఁడటన్ దిరం
పడియుపుడమ్మహోపకృతిపంక్తిఁ నలంపక క్రూరచిత్తుఁడై
యొడవవిరోధభావము వహించిన నెవ్వనికేమి చెప్పదున్? 77

తే. జగములో మానవు లపాయశంకఁ జేసి। దూరమున నే పరిత్యజింతురు సతంబు
ఖలజనునివానికపటము కారణమున,। విషముకతన నాశీవిషవిభునిఁ బోలె. 78

తే. స్వార్థమణఁచి పరార్థసంసక్తియందు,। నెనసిగుణభూతవస్త్వభేదైకత్రాస్తిఁ
దనరనంతస్స్ఫురితమైయుదాత్తమహిమ,। తత్పురుషవతంసము సమగ్రతఁ దలిర్చు 79

తే. జనుఁడు, వంశజుఁడును గుణశాలియైన। జెందుఁ బూజను సంగవిశేషమునను;
అవనిఁ దుంబీఫలాపేతమైనవీణ। కల్గుమహిమను గాంచదు గాదె యెపుడు. 80

క. ఒకదోషమున్నచో, గుణ। నికరముగలవస్తువైన నిందం జెందున్,
సకలరసాయనమహితా। త్మకమయ్యును బాడుకంపుమై నుల్లిపలెన్. 81

క. తానాపదపాలయ్యు। న్మానకమే త్సేయుసుగుణమహితుం డెపుడున్;
దీనికిమూర్ఛంబడిమృత। మైనట్టిది పారదం బుదాహరణమగున్. 82

మ. వనసీమన్విహరించుచున్ శశకడింభంబున్వెసం జూచితో
డనభీతాత్మకుడై భయంబులను జెందంజాలు ప్రాణేశు చెం

తను జేరంజను సీత, రావణునిచేత న్నిలస్సై, ఘోరరా
క్షసినిశాటాలి పరీతస్సై వివశస్సై ప్రాపించెడిన్ దుర్దశన్. 83

ఆ. వె. బీరమెంతొ పలికి వేల్పుల యెదుట, ము। క్కంటిసేయ వింటిసెంటు టయును,
వేల్పుచెలులకనుల విందగు మరుమేను। కాలిబూదియయ్యెఁ గంటిమంట. 84

తే. శాఖిశాఖలు పేశలాశనములగును,। చిత్ర్కృతి పరంపరలు సుభాషితములగును,
తీవ్రనఖదంతదళన మాతిథ్యమగును; తగునగదయిది మర్కటాధముల సభల. 85

ఉ. ఏయదితర్క? మచ్చుమతి? యేయదితీర్థము? విష్ణుభక్తియే;
యేయదిశాస్త్రి? మెట్టివిననేగునొ ద్వైతతమం, బడేసుమీ;
యేయది మేలొనర్చెడి సుహృత్పవర? మాత్మమహావబోధమే;
యేయదిదుఃఖమిచ్చి యలయించెడి శత్రువు? దుష్టవాసనల్. 86

క. ఎనయండు సాధుత్వముదు। గ్జనుఁడిల వేదాంతవిద్య సకలమెఱిఁగినన్,
వనధింజినమగ్నంబ। య్యును మైనాకంబు మృదుతనొందని మాడ్కిన్. 87

క. పరమెపుడును నైర్గుణ్యము,। ధరగుణగౌరవముఁ దాల్పఁ దగదెవ్వారున్;
పెరుఁగు నితరభూమిరుహా। త్కరము, పటీరద్రుమంబు ఖండితమె యగున్. 88

ఆ. వె, అలసరోపసర్పణానంతచింతాహు। తాశనజ్వలచ్ఛిఖాశతమున
నంటఁ బడని యంతరంగంబు లాప్పార। బ్రతుకుసాధురీతిఁ బావనములు. 89

క. తనగుణసంతానముచే। తనువివరంబులను గప్పిదాఁచుచు, శూన్యం
బున, నైతము గుణవత్త్వ, మ్మొనరించుచు, సుజనుఁడొప్పు నూర్ణాయుగతిన్. 90

క. ఖలజనుఁడు సుజనతూలం। బులఁ బ్రోచుటలోననగ్నిఁ బోలినవాఁడై,
న్యులదుఃఖచిహ్న నార్పఁగ। నిలవాయునిభుఁడు, పొగడ నెవ్వండోపున్. 91

క. పరగుహ్యనిగూహనత। త్పరము, గుణియు, లోకవాంఛితము, నాలలితాం
బరముం బోలిన సుజనో। త్కరమున్ ఖలజనుఁడు మూషికమువలెఁ జెఱచున్. 92

ఆ. వె. స్వచ్ఛమహితకీర్తి సౌరభ్యలశునంబు,। శాంతిశిశిరతా కృశానుమూర్తి,
సదయ భావకుసుమజలనరమార్గంబు। ఖలుఁడు, సుజనదుఃఖకారణంబు. 93

తే. పుష్పఫలపత్రచయభారమును వహించి। శైత్యపీడను ఘర్మరుజన్ భరించు,
నన్యహితమున కాత్మదేహంబునిచ్చు,। నట్టితరువును దెలతు నౌదార్యగురువు. 94

క. కాలాగ్నిన్ ముద్దుగొనన్,। వ్యాళాధిపుఁ గౌఁగిలింప, హాలాహలముం
గ్రోలం, జూతురు, దుర్జను। నోలిన్వశపఱుచుకొనఁగ నూహించుజనుల్. 95

క. కనఁబడనీదు వివేకము,। వనవము, దుస్తరము, పేరవారలకడునెం

డిన చేలవిడిచి యున్నతి। నెనసి గిరులపై నున్నదన్నతి నెఱపుటన్. 96

ఆ. వె. అవనిగిరులు గురువు, లంతకంటెను నుర్వి। గుర్వి, దానికంటె గొప్పజగము,
అంతకును మహాత్ములగువారు గురుతరుల్, । వారుస్థిరత విదురు ప్రళయమునను. 97

తే. విత్తనములాకసంబున విత్తినట్లు। వాయువున రమ్యచిత్రముల్ వ్రాసినట్లు,
గీటులను నీటిమీఁదను గీసినట్లు, । ఖలునిపట్ల సత్కారము సలుపు టెల్ల. 98

క. వానరమున కేయూరం। బేనియు వక్షమున హారమిడుచో, నదియు
ద్దానిన్నాకను మూర్ఖుఁడు। బీనాసనముగను మణిఁచిపెట్టుకొనుఁగదా. 99

క. మలినుఁడవు జన్మకుఁడవుఁ జ। పలుఁడవునయ్యు, నెటు, రాగవతియును విలస
జ్జలజాస్యయు సరసయునై। వెలయు సరోజినిని నీవువిడిచెదు, భ్రమరా? 100

క. ధనికులగు జనుఁడు తనకై। ధనముఁగొననొమ్ము మలినతంగను టరుదే?
వనధికడజల మొకులకై। నను గైకొను మేఘమెల్ల నల్లనివగుఁగా. 101

గీ. జన్మమన్నను దుగ్ధముశైలమందు;। జాతియన్నను గాస్తంబు, సంగమన్న
భుజగములతోడ; నైనను, బొందితీవు। స్వగుణగణమున మహిమంబు, చందనంబు.

ఉ. ఏమిటికో మహాత్మ గడియింపఁగఁ బూనెదు సద్గుణంబులన్?
నీమహిమాప్తికేని, విను నేనువచించెద నొక్క సత్యమున్;
ఏమహనీయవస్తుతతి యెంతయు శోభనమైయొసంగునో
యీమెయి వెంచుచున్న కలి యెప్పుడు దానినెమిగ్రంగెడుంజుమీ. 103

గీ. వెసలుపాగగవిన్మనట్లొప్పు, దేహమగ్ని। వోలె పళితాబ్జములు వాయువులు వసించుఁ,
గోవెలకు నిన్ను విడిచిన, నోవసంత,। సామ్యతామ్రపళామ్రగుంజద్విరేఫ. 104

క. కరటిభ్రమమునగిరుల। నరివైరి మహాప్రతాప నఖరాగ్రములన్
ఎరకయి చీల్చియు మాంసముఁ। బొరయదుప్రతికూల దైవమున నించుకయున్. 105

ఆలకించి గర్జితము, నిశాచరజాత। మయ్యుఁ బల్లకుఁ రంగటమారికిశోర
ముజుక వేవేగనంగంబు లొదుగముడిచి। యించుకయు నడిగాకుంతఁ బొందియుండు

క. ఖల, దివ్యమతీ, యేమని। పలుకుదు నీసుగుణపక్షపాతంబును; ని
ర్మలతమగుణ సాధుజనం। బుల, జేయియుఁ బనలు, మఱచిపోవెన్నండున్. 107

క. ఖల, నీవఱికేయు విద్యాం। సులయెదుట నిన్నిన్ణయించుచుం జెప్పెదఁ, గా
క, లహానుకథావిధమునఁ। జెలిపినదేచాలు, దుర్మతీ, పాపాత్మా. 108

క. [illegible] । వానలము, సుశీలధీరుహగ జేంప్రింబున్,
[illegible] । హానిల, [illegible]. 109

క. ఖలులయిన వారలెంతయు । వలఁతులు సాధుహితకార్యభంగమునందున్,
ఇలనిర్దోషుల ప్రాణం । బులను హరింపంగ సర్పములు కుశలంబుల్. 110

క. నాలుక సెసమున నిల్పి । వ్యాళింబ్రహ్మజుఁడు ఖలులవదనము లందున్,
వేళా, కాంపన్నన్, జనుఁ । డీలుగు, నదిముట్ట, మంత్రిహీనుండగుచున్. 111

క. ఒనరించితి వీవెంతయు । ఘనకార్యము, మంచిపేరు గడియించితి, వో
యనుఁగుఁజెలికాఁడ, దీవిం । తునుపద్దయు నేనునినుఁ బ్రతుకునన్నాళ్లున్. 112

క. నిరతపరకార్యపరుస । త్పురుషులపలుకులు సుధామధురములు, మనముల్
శరనిధిగంభీరమ్ముల్, । ల్పరదిందువికాస నిర్మలంబులు యశముల్. 113

క. పునరుజ్జీవితుఁగాఁ జే । యును చైత్రుఁడు వచ్చుచ్ఛిరోపహతరుత,
మ్మనితలఁచుచున్నకోకిల । మునువ్యాఘుం డేసె హృదయమున నొకకోలన్. 114

క. సురుచిరగుణహీనుండగు । నరుఁడు మహాంబరుఁడయినను శోభింపం,
డెరసినయంతనె శోభా । స్ఫురితములగు పూలవెలుఁగు బూరుగుభంగిన్. 115

గీ. బురపలేక కొలను పాలుపొందు నెంతయు, । సభవలిర్చ్చ పిశునజనులఁదొలఁగి,
పరుసనర్థములను బాసి కావ్యముదగు, వెలయుమనసు విషయములను విడిచి. 116

క. గరఁగాస్యమ్ములలోకో । త్తరతత్త్వమెఱుంగువాఁడు తఱచుండఁడు; పు
ష్పరసమ్ముల మర్మమ్ముల । నొరుఁడెఱుంగంగలఁడె మధుపమొక్కఁడు దక్కన్?

క. సరజస్కయు పణియును బాం । డురవర్ణయుఁ గంటకావళులుగలదియునై
పరఁగెడి కేతకి, నోమధు, । కరమా, సేవింతువె, ట్లకట! సిగ్గఁడిసై? 118

క. తానమ్ములేనిరాగము । మానములేకున్నయట్టి మానవపతియున్
బానమ్ములేని పండ్తియు । జ్ఞానములేనట్టి యతియుసమలీథాత్రిన్. 11

గీ. నరులసద్గుణగణములు రొులవలనఁ । గాకతనయంతనే వన్నెఁగాంచు నెపుడు;
గట్టిగానొక్కచెప్పిన కారణమునఁ । దలియవచ్చును కస్తూరివలపుతలఁప. 120

క. పొందియుతనియా గద్వమ్ముం । బరిమళరాజమగు సౌరభముగలపంచున్,
గిరిగుహలదాఁగినదీనున్ । బొరిఱయించును పండ్రిడినదియెపో, కస్తూరి. 121

గీ. దుర్మతులఁబోవఁగాఁ జేయు, నిర్మలముగఁ । జేయుఁ జిత్తంబు, రఘుతతిమాయఁ జేయు,
మఱియు భోగపయను గడు నెఱయఁ జేయు, । సుజనసంగతిఁ గనరానిశుభము లెవ్వి?

క. నిరతము పరోపకృతిపు । త్పరములు విమలములునగు నెపల్ గలుగుమహా
పురుషులపలుకులు మందుల । కరణిన్ దోఁచెడిని మొదలఁ గటువులయికడన్. 123

గీ. తేఁటిపిండుపోలిఁ బోడుపాటలంబు । పసనుతుల్ వినఁబోవమిన వినయమునను.

పలుకుబంగారమాయెఁ బనులెన్నట్టు। లవనిపహితులమిత్రానసుని తలఁపు- 125
సీ. మృతుఁడౌ బ్రతుకుకట, లోభిత్యాగియౌఁగనుట,। జారిణిస్వకాంతునందనురక్తయగుట,
పాముసాధువై యుండుట, పాలసుండు। చెలిమిఁ జలఁచుటయు, నపూర్వగుణులు ధరిత్రి
గీ. ఎంతయుత్తమపురుషుల యింతులకును। లేదువిశ్వాసమనునది లేశమేని;
రాజవల్లభయయ్యుఁ దైరవిణిమధుప। గణముతో రమియించునుగాదె నలిచి. 126
క. అడుగంబడకయె సౌఖ్యం। బిడు, నడుగంబడి యొసంగ నెంచుకయేనన్,
నడిగానుసర్వస్వంబున్,। గడవంగారాదు విధి, యకట మనుజాలకున్. 127
మత్తకోకిల. చండదోర్యుగమండలీకృతచాపదండవినిర్గమత్
కాండఖండితశత్రుమండలుఁ గాంచిని న్నరణంబునన్,
ఖాండవాటవిమండఁగాఁ గృతిగాండివుండయినిచ్చకో
దండపండితుఁ బాండుసూను నెదండలంపఁ దెవండిలన్? 128
క. పండితమండలమండనగతిన్। ఖండితపద్మకుంజముల వికాసముఁ గూర్పన్,
మండితదిఙ్మండలములు, చండాంశులసత్కరములు, సౌఖ్యములిడుతన్. 129

భా మి నీ వి లా స ము.

2. భా గ ము.

శృంగారవిలాసము.

క. కలుగవొకప్పుడు రాహువు। వలనిభయమ్మను గళంకపాండుత్వమ్ముల్,
కలయన్నచ్చుగ, నోనె। చ్చెలి, నీనెమ్మోము ముద్దుజిగిపెంపొందున్. 1
క. నీమెయిమార్దవముకడన్। దామరలతిపరుషములు, మృణాలముతైనన్
గోమలములుగా, వదయు। దామెంతటివెన్నెనింక ననకిసలయముల్? 2
క. నలినాయతలోచన భ్రమ। జలకలితకపోలతల విచలకాంచనరుం
డలమగు పశావిశేషము। దలఁచిననిపుడును నెనన్ ముసంబిగురొత్తున్. 3
క. చేరుమము నిమాపునఁ, గ। స్తూరీతిలకమిడి, సౌధతుంగాగ్రంబున్
స్మేరాననవయి, చెలి, యల। రారంగుముసములు, వెలుఁగు నాశాముఖముల్. 4
సీ. అకట! సామంతనాంబుజహోభనమున। యారుచిరసంపహసిత, మాయూరపులును,

అకలంకవిషరమసురాననంబుఁ, । దలఁపనామదినిపుడు నుస్మారమొదవు. 5

క. గురులకుఁ బ్రొద్దునమ్రొక్కెడి । వరవర్ణిని, వారు, పుత్రవతివగు, మనఁగా,
సరసెంబ్రమోదపూర్ణ్ణా । దరమైకడగంటఁ గెలనదయివారు ప్రియున్. 6

గీ. గురుజనుల భీతిచేతసన్నరయునపుడు । పుట్టుచున్నవ్యాకులతనుబూని యొప్పు
హరిణనృశయరవిడిన తామరలఁబోలి । మెఱయుకన్దోయి,నక్కటా! మఱవనెపుడు-

క. సుమతీ, యనుసుక్రమమునం । బవరామలకామ్రదాడిమశ్రీఁ గొనియు
న్సమరుచోజమ్ములు నైకొనఁ । గదిరెడిశుండాలశాబఘుటసంపత్తిన్. 8

గీ. నీలనీరేజదళనేత్ర, నీయురోజ । పాళిజంబీరఫలముల లీలనేలి,
భాసమానసువర్ణకుంభములనణఁచి, । స్వర్ణభూమిధరంబుతో స్పర్థపూను. 9

క. జలజాయతాక్షి, నీచె । క్కిలియుత్తరదిశయటంచుఁ గీర్తింతుమదిన్,
లలితాలకమగునటరా । జిలునురువై శ్రవణలక్ష్మి చెన్నదలిర్పన్. 10

గీ. వేకువ వెలుంగుఁ గనుఁగొని విడినపోక । ముడిని జేఁ బట్టి పాన్పును విడువఁ బోవు
పొలఁతిమిన్న పొందామరపొట్టఁ బోలు । పొక్కిలి మెఱుంగు నామదిఁ దక్కదిపుడు.

గీ. ఆటపేక్కలోన బోటికత్తియలందు । నదరి నాదుపల్కులనుకరించు
చున్నముగుదవన్నుండి నామాటల । విని మెఱుంగుఁ దీవవిధమునొందె. 12

గీ. చనుటకై నేను వట్టిదోసంబుఁ గట్టి । కల్లకోపముతోడఁ గేకలిడుచుండ,
నమ్రమై బాష్పపూరితనయనకమల । యొలతాఁగిననుంబతిమాలఁ దివిరె. 13

గీ. మృగవిలోలవిలోచన ప్రగ్విలాస । మంతరంగంబుఁ జొరకుండ నంతవఱకె,
స్మృతులు శాస్త్రముల్ పురాణమ్ములు వెతకివెతకి । పడసినట్టి వివేకంబు స్వస్థమగును.

గీ. సతియరుగుదెంచెనని చెలుల్పల్కుటయును । గడపలోనికి నచ్చెరువడుచువచ్చి
వెన్నెలవితానసెపుడు నాకన్నుదోయిఁ, 'జల్లఁబఱుపంగలదొ మృగశాబనయన? 15

క. అనినగడమైన తోషసె । దినాంతమున గపసవంక దృష్టినిలిపి నేఁ
జనుదేరఁగ సపుడారసి । యనంతరము రమణివికసితాననయయ్యెన్. 16

గీ. ఇట్టికెంగేలఁ జనుమొనముట్టి తొలఁగి । దవ్వరిగినట్టి ప్రియుమోము దమ్మివంకఁ
గొమ్మకెంపలరారెడు కొనలనొప్పు । కనులతెప్పలవాల్పక కాంచుచుండె. 17

క. గురుజనపరివృత యయ్యున్ । గరితసను నళీకగండకండూయనత
త్పరయై హేమలతాసుం । దరభుజమరదోఁపఁ గాంచెఁ దాఁ గడగంటన్. 18

గీ. గురుజనుల కహసుంపఁగ, సరసిజాత । కోరకమున నే నల్లనఁ గొట్టుటయును,
అతివనుంజెలయుగమించు కంపగపలఁ । గనుబొమల్ వాంచినసుఁగాంచికలఁతనొందె.

ఉత్సాహ. వినతిసేయఁ గన్నుదోయి వెలయుఁ గెంపు లెంతయున్,
ప్రణతిసేయ, నయయొ, బాష్పవారిధారలొల్కెడిన్,
జనఁగఁ జేరఁగ, నకట, ప్రాణసంశయంబు దోఁచెడి,
న్వనితరో యెఱుంగనీమనంబ దెట్లు దేఱునో. 20

మ. కరుణాహీన, మృషాభిభాషణవిదగ్ధా, వీఁడు మాకొంగు, నా
కరయం గ్రొత్త లెనీదు కూరుములు, పో, న్మంచున్న దాని, న్నిరం
తరబాష్పాకుల, ముక్తభూషణయు, నాతన్వి, న్ననుక్షింపనే
ర్తురెనీవొక్కఁడు దక్కనాకొరులె వాగ్రుడున్, భద్రనిద్రాయిటన్ ? 21

గీ. తీరమందునఁ గోమలి స్మేరముఖము,। నీరమందున వికచసరోరుహంబు,
నారసిమరందపలుబ్ధముగ్ధాళిపోత,। వారమిచటికి నచటికిఁ బఱవులిడును. 22

క. అంబురుహనయన ప్రియునరి। కుంబునఁ దనసవతిరత్నసరమొప్పిన ది
వ్యాంబుఁ గనితోడనె భుజా।గ్రంబున నున్నట్టి తనకరముఁ దీసికొనెన్. 23

గీ. తలఁప, జిర, మీఁదానమత్కంధరంబు,। దరనిమీలితలోచనసరసిజంబు,
నధికనిశ్వాసభారఖిన్నాంగకంబు,। అంగనాసంగమంబు పాయదు మనంబు. 24

గీ. అలిగి పోయి రెండుయామములకు వచ్చి। ద్వారమంను మాఱువేడ సెప్పు
నన్నెఱింగి తరళనయనలోపలినుండి। వచ్చె మెల్ల మెల్ల లచ్చిభంగి. 25

చ. హృదయమునందు శైవలము నిమ్ములఁ దాలిచి, సారెసారెకున్
బదములు హస్తముల్ శిరముఁ బ్రక్కఁ బ్రక్కను నెత్తినైచుచున్,
బెదవులు తామరై ప్రియునిఁ జేర్కొనుచుండఁగ, లక్ష్యమాచును
న్నదియిది బోటికత్తియల యక్కటికమ్మను జిమ్ముచూడ్కికిన్. 26

గీ. తలఁతు, నిందుండియే నిజనిలయమునకు। నేగి గురుపతివృద్ధైన యింతినదన
కమలమును, బరివర్తితకంధరమ్ము। నానతభ్రూలతము, దరహాసితముతము 27

చ. మలయభుజంగమోష్వమితమారుతపోతము లంతకోపమ
మ్ములు పఱతెంచుచున్నయవి; పుష్పితబాలరసాలశాఖపై
సలలితరీతిగానములు సల్పుచుఁ బ్రాణముఁ గోలుచున్నవి
యళియును; జీవితాశయిఁక నారయనా కెటు గల్గుఁ దెల్పుమా. 28

క. జీవితముం గొనువాఁడవు। గావున హాలాహలంబుల్యఁ గానెంతునినున్;
ఏవెడఁగు జనుఁడు పలికెను। నీవు సుధాకరుఁడ వనుచు, నీరజవైరీ? 29

గీ. పఱచుపెట్టి పావురమును బట్టి బలిని,। నఱచుమాగశార్ద్వయమునకు పుంఖితాశనిల్పు

నన్నుఁగని మెల్లమెల్లనఁ బిన్ననవ్వు। చెన్నలరుమోముపమ్మించెను వెలంది. 30

గీ. ఎడఁటనున్న దెసలయిరుల నడంచును,। గాకఁ గ్రాఁగువారికాకనార్చు
నీదుమోమువెలుఁగు, నెలఁతలతలమాని। కమ్మ,తమ్మిసొబగుపమ్మనేయు. 31

క. చనుదోయి నడుమ నాగో। ర్మానకొక్కులఁ బులకలెగయఁ, బొడఁగనుచుంజ
వ్వని, జాలకమున మోమిడు। ననుఁగని, తలవంచితత్క్షణమయిలుసొచ్చెన్. 32

క. ననఁబోఁడితనకపోల। మ్మునుమస్వపనానుకూలముగ నిడిహృదయ
మ్మునవ్రాలి నాఁడు సుత్రా। మునియనుపమరాజ్యవిభవమును గీస్వాశించెన్. 33

క. ముహురర్థితనిద్రాళింత్స్య। పరిహారార్థిత సుతనుఁగండపాళింగేలన్
దహిసంటునంతఁ గరుణా। విహీనుఁడయ్యెన్, కటా! రవియు నవిూఁదన్. 34

క. పరిశీలితనిఖిలశ్రుతి। పురాణములఁ దాపశాంతివొసమనకేళీ
భరఖిన్నసుతనుముఖసం। కరుహాస్యగ్రుచిరతరనకారమునబలెన్. 35

క. అవలీలనీకపోలము। లనలీపళిములను గోమలతముద్దగొనన్,
గవిసెనుమహాభయమ్ము। లవళాంభోజాతబంక్తులకు నల్లడలన్. 36

గీ. యాననోద్గమమునను లజ్జాన్వితములు। శౌర్యబలశీలసౌందర్యసస్పృహములు
నైజనకపుత్రిలోచనాంభోజరుచులు। మొగిడె వికసించె శ్రీరామమూర్తియందు. 37

క. గిరిశునిచాపంబెక్కిడి,। పరితాపంబార్చిబంధువర్గంబునకున్,
నిరపాయంబుగసీతం। బరిణయమగునొక్కొయిక్కమాటం, నకటా! 38

గీ. వరునిచేదృఢబాహుపంజరమునందు। నొంటగ్రహియింపఁబడిన నవోఢవపువు
బెదరి, యప్పుడ వలఁబడ్డపిల్లలేడి। కరణిఁ, గంపించుచున్నదగ్గలముగాను. 39

క. ఆనిటినుపనిషదమృతముఁ। బూనిటిగీతార్థమఖిలమునుమది, నకటా,
వినం, జంద్రవదనము। న్మానససదనమును విడిచినదవదు పయికిన్. 40

క. అకరుణహృదయా, ప్రియతమ,। యిఁక నేనినుఁ గదలిపోననీయనటంచున్,
వికలాంతరంగయైచెలి। సకియకరాంబుజముఁ గొనివెసంబ్రిలపించున్. 41

క. చిల్లరగవ్వలకొఱకై। చల్లిమ్మంబ్రొద్దుగ్రుంకు సమయమునఱకున్
ఇల్లిల్లుఁ దిరుగుగొల్లల। పిల్లకు హృదినీలమణిలభించెం ద్రోవన్. 42

గీ. మొనసిరూపొరుచిని బాపుకొనఁ దలంచి। హరిముఖాంబుజలావణ్యమానుసాంత,
నకట, స్వశరీరసహితమానఖిలజగము। నందునరవిందలోచన కరుచిప్రస్రై. 43

గీ. నీదునెమ్మేను స్వర్ణసన్నిభమటంచుఁ। బ్రేలు, టక్కటా, నిజముగ బేలతనము;
అహాతాశముత్రాను హూత్రానునంముఁ। [illegible] 44

గీ. పలుమఱును నుత్సుకత్వమునలన మేళ । నమ్ము, సిగ్గునఁ జనవిరాళనమ్ముఁ, జెంగు
లోచనాంభోరుహములపంచువు సెలంగుఁ । గరము [illegible]

గీ. వనరుహవిలోచనల కుచద్వంద్వమునకు । గౌరవమ్ము [illegible]
తరుణపురుషుల ధైర్యమాదరవివేక । హీనమా, యిదె [illegible] మనసికొ. 46

క. పలుకులతీయఁదనంబున్ । విలసద్గతివిభ్రమములు [illegible]
క్కిలియున్ సారసదళనయ । నలు బాల్యము జారిజవ్వనము [illegible]. 47

క. నిరవధికమ్మగుశోభా । గరిమం వనరారుసోలఁతికన్నులు [illegible]
దరళములై తాముపర । స్వరవీక్షానందవిరహభారమునలెన్. 48

క. ఉవిదగురుపరివృతయయి యున్న వేళ । వ్యాప్తి [illegible] కలములతో బ్రేమఁజూపు
నను నివారించెఁ దరళితనయనకమల । [illegible] 49

క. నయనాంచలవిక్షేప । మ్మయినను మున్నెప్రుడు [illegible]
బయియున్న వల్ల భుఁడు మెయి । మెయిఁజేరి [illegible], 50

గీ. ముదితమానముచేఁ బెడమోము పెట్టి, । [illegible]
కంధరాబంధముక్తితకరమునొప్ప । నిలిపెఁ [illegible]. 51

క. నయనపరిప్లుతకమల । ద్వయమం పలిలోభమునను [illegible]
బయి నీలలాటమందువె । లయు నళి కస్తూరి [illegible]. 52

క. గురుజనులు రాత్రియొట్లో । వరుచెంతకుఁ జేర్చ్చనంత, [illegible]
దరలోచన, యిఁకనెయ్యది । జరగఁగలదోయని తలంచు [illegible]. 53

శా. చింతాక్రాంతమనస్కుఁడౌంగఁ జూఁడా, నీచేటుల్ [illegible],
లాక్రాంతుండుం బ్రణయాకులాత్మ్మఁ, [illegible], లో
కాంతారత్నమ, విన్నవింతునిదియొక్కంటె [illegible]
న్నింతేఁ, గోపమునూనుమీ, వచనమున్సీతాంశుఁ [illegible]. 54

చ. శ్రుతులనలంకరించుకొను నో [illegible] వ్యథ [illegible]
త్కృతిసహితంబుగా మొగముఁ ద్రిప్పు [illegible]
ష్టితములఁ బూర్వపుణ్యచయసిద్ధములన్ సుఖియించు [illegible]
న్నుతిపదమైన జన్మమునున్ గరిమన్, [illegible]. 55

మ. అరుదెంచె [illegible], నిండె వెన్నెలలతో [illegible], సుం
దరులింద్లం [illegible] విభూషణములన్ [illegible],
లరో, నీమానముమానవిస్ఫూర్తి [illegible] జేసి, [illegible]!

మరలేఁదూఁడులకన్నసన్నమగునీమై గ్లానిమైఁ దూలెడిన్. 56

చ. వెడలెడువేళ నింటఁ గలపెద్దలుమంగళవాక్పరంపరల్
వలుకఁగఁ గేళిమందిరగవాక్షమునన్ముఖపద్మముంచియూ
ర్పులనధరంబువాడఁగ, నురోజతటంబున నశ్రులొల్కఁజం
చలమగుచూడ్కిఁబాలిక నిజప్రియునారయుచున్న దక్కటా. 57

గీ. ఎపుడువల్లభుండుదృష్టి పథమునకుఁ। గ్రూరదైవఘటన దూరమయ్యె,
నపుడె మొదలుగామదంగంబు లెల్లను। స్వీయకృత్యములను జేయఁ జొరవు. 58

గీ. నిదురయుండిపె నాకునిన్న దూరాగత। వల్లభుండురాత్రియెల్లఁ గథల,
మిగులఁ బలుకనోప, మిన్నకుండుము। చెలీ, నీదుజిహ్వలోహనిర్మితంబు. 59

గీ. ఎపుడునూతునొక్కొ యేణీవిలోచనా। స్నిగ్ధనయననీలనీరజంబు
విగళదశ్రువారిబిందునిరోధసం, । త్యక్తతరళభావతారకంబు. 60

క. అనలిననయననాథున్ । గానంబడదేని లక్ష్మణా యిఁకనేలా
యీనిశ్చేతనజీవిత। మీనిష్ఫలమైన విశ్వమెల్ల న్నాకున్ ? 61

క. రమణీమణి యిలుసొచ్చుచు। గమనాజ్ఞాలేశలాభకౌతుకమైమా
ర్గమున నిలుచు తరుణనికా। యముపైఁ గృప నయనజలరుహములం బఱపెన్. 62

ఉ. జానకిఁ గానకంపికలుషంబొనరించితినే దురాత్ముఁడన్,
మానిని, యక్కటా, బ్రతుకునాననుఁ బాసి? సుశీలకోటిమో
మేనెటు నూడనేర్తు? ననునేమనువారొకొవారు? రాజ్యమం
భోనిధిలోనముంచినను ముద్దఁగని, మ్మిఁగనొల్లఁ బ్రాణముల్. 63

క. రమణుండుసపత్నినిశాం। తమునుండి నిశాంతమందుఁదనుఁ జేరుటయున్
రమణికినయనాంబుజకో। ణములన్ గెంజాయత్ర్టణమయుదయించెన్. 64

క. వినతిన్ దయితుండు క్షమా। పణముఖ్యపదమ్ములైన పదముల వ్రాలన్,
వనరుహదళలోచనలో। చనశోణితకాంతులపుడె శాంతములయ్యెన్. 65

క. లలనలతాలిమి నెల్లం। గలఁచెడిశ్రీకృష్ణురూపుఁ గన్నయువిడబి
ట్టలుక, చిరాగనస్మృతిమాం। సలమయ్యును, దారిఁబట్టె క్షణకాలములోన్. 66

క. అతివరొ, పాంథుండను మ। త్ప్రతికూలుండయిన రాజువలనన్నాకుం
దతభీతియిపుడు సముప। స్థితమయినది వసతినొసఁగితీప్పవె దాసన్. 67

క. మలయానిలమనలమ్మను। విలసన్మణిమంటపమ్ము విపినము నయ్యెన్,
లలనారత్నముతాని। జ్జలమీనమ్మయ్యె, విరహసంతాపమునన్. 68

క. కాలాగురుద్రవమ్మున్ । హాలాహలమనితలంచునత్యంతమ్మున్,
నీలోత్పలమాలికన । బ్బాలికవ్యాలాళియనుచుభావించుమదిన్. 69

క. రమణునిసంకేతనిశాం । తమునకుఁ బోనైతిదుష్టదైవోపహతిన్,
రమణీ, జగతీశుఁడున । న్నుమశరుఁడిపుడేమి సేయునోకద, యకటా! 70

క. విరహవ్యాకులమతియై । తరళాయతనయన, దయితదయితాయని, నం
దురుచున్ జూచును, జెంగటి । కరుదెంచిన, నతనిఁబరిచయములేనట్లే 71

గీ. జాబిలియడంగు, వెన్నెలచాయమాయుఁ
గలువలందెల్ల మాలిన్యమలముకొనును
దెసలవెలుఁ గొప్పఁ, జెలులుసంతసముఁ గందు,
రువిద, నీమోముఁదమ్మి తెల్వొందు నేని. 72

చ. కరువలిచందనద్రుభుజగప్రవరోచ్ఛ్వసితంబు పోలికం
గరమును వేఁడివీచెడిని, గన్నులనేర్చెడిఁ దామ్రచూత, మా
పరభృతమున్ హాలాహలమువైచెడిఁ గూజితకైతవంబునన్,
దరుణి, మృణాళమృద్వి, యసుధారణమేగతిఁ జేయనేర్చునో. 73

చ. గరితలచిత్తముత్సుకముగానొనరించుచు రాత్రివచ్చె, నే
కరణినినాయొదన్నలువఁ గల్గునొకోయిఁకమాన, మంచునం
బురుహదళాయతాక్షి తలపోయుచునుండఁగ నంతలోపల,
న్స్మరనృపునాతపత్రమెయనన్ శశిబింబముదోఁచె వెల్గుచున్. 74

ఉ. ప్రాణవిభుం బ్రభాతసమయప్రభఁ గన్గొనకుండఁ జేయగాఁ
బూనితదీయనేత్రముల మూసితిలీలఁ గరద్వయమ్మతో,
నైననతం డెఱింగె వికచాంబుజమంజుసుగంధబంధురం
బైనసమీరణంబున సహస్రకరోదయ మెంతొనూటిగా 75

గీ. దవ్వునన్ విస్మయస్తిమితంబు, కొంత । దజియఁదరళంబు, బిసనితాంతకాంతి,
గురులయెదుటికేనేగ హ్రీఘూర్ణతార । కంబు నయ్యెమృగీదృశకన్నదోయి. 7

గీ. పులకితకపోల మిట్టె నేముట్టుటయును । లోనలేనగవొప్ప విలోలనయన
వదనసరసీరుహముమోడ్చి పలికినట్టి । తేనెలొలుకుపలుకులనెట్లు తెలుపనగును.

ఉ. ఎవ్వఁడుమున్ననిన్ను సృజియించెనొ రాజుగ, నోకళానిధీ,
యవ్విధిన్పృష్ఠతన్ దనసమస్తబలంబును బాసియుండుటన్,
బువ్వులతుంటవానిఁ బరఁగు నూత్నవిధాత్రుఁడు నిర్మలశ్రీయశా

జవ్వనియాననమ్మున కొసంగెడి నిప్డు త్రిలోకరాజ్యమున్. 78

ఉ. ఎప్పుడు గానవచ్చె నిఖిలేక్షణకర్షణకార్మణజ్ఞమై
యొప్పెడి నంతసూనుమధురోజ్జ్వలరూపము, నాఁటనుండియున్
గప్పెఁగపోలమున్ ధవళకాంతులు, దీర్ఘములయ్యె శ్వాసముల్,
దప్పెనుఃప్రవృత్తి, కులతామరసాయతలోచనాళికిన్. 79

చ. కులసతి శౌరిపేర్మి ముదిగొల్లల మాటలనాలకించి, వే,
పులకలుఘర్మవారియుఁ గపోలతలమ్మున నంకురింపఁగాఁ,
దెలుపుసవిస్మయమ్ముగ సుదీర్ఘవిషాగ్నులఁ గ్రక్కుచున్నచి
ల్వలయొకిమీని పెన్పడగపై నొనరించిన తాండవక్రియన్, 80

గీ. బాల్యముక్రమమ్ముగా జాఱఁ, బడతిమేనఁ
గంతుఁ డఖిలేశుఁ డరుదేరఁ గడఁగి, పసుప,
నపుడె యమృతేందు సరసీరుహములు మంద
హాసముఖలోచనముల తాదాత్మ్యమందె. 81

గీ. అతివ శైవలశయ్యాశయానయై, న। వీనసీతాంశులేఖ చందానఁ గాంతి
శేషయై, చెంతకేగుదెంచినను మధుర। వీక్షణమ్ములనే గారవించుఁ బ్రియుని. 82

క. జితపల్లవ మగునధరము,। నతిలంఘితచంద్రబింబమగు నాస్యం, బ
ప్రతిమమగు మేనుఁ దెలుపవు। సతియీ జలజాతభవుని సర్గమటంచున్. 83

చ. ఒకక్షణమేమియో వదరు, నొక్కక్షణంబు భజించు మానము
న్సకలపదార్థమండలమునన్ నిగిడించును శూన్యదృష్టి, యం
గకములఁ బట్టుగానఁ, డధికంబుగ శ్వాసముఁ జిమ్మురావణుం,
డకట, మహీసుతావిరహజాతిన్ గడున్ వికలాంతరంగుఁడై. 84

క. ఉదయించెఁ, జంద్రబింబము,। గదిరెన్ వగపపుడె విరహిగణములకెల్లన్,
ముదమెసఁగె ముదితలెవ్వని। మదలతలన్ దాల్తు రట్టిపూవిల్తునకున్. 85

గీ. అంబువాహము దయమగు నంతఁ గజ్జల। మలినమయ్యె గగనమండలంబు,
రక్తమయ్యె పథికరాజియుల్లము, మాన। వతికపోలపాళి పాండువయ్యె. 86

క. తిలకింపుము కాసారము। జలరుహసంవృతము నసదృశము నిద్రాసన్,
జెలికాఁడ, మిన్నకుండుము,। లలనలనయనములు నన్నలందురఁ జేయున్. 87

గీ. అలుకమానవిప్పుడైనను, భామిని,। యుదయమయ్యెని దెపయోదమాల,
అనుప్రియోక్తులావరారోహనయనాబ్జ। కోణశోణరుచులఁ గొల్లవెట్టె. 88

గీ. సుందరీ, నీవదనమును మందహాస। కందళితమునుగని, యరవిందమనిమి
ళిందసందోహముఁ, జకోరబృందముతోఁగ। విందనియు, జెందమందునానందమందు.
గీ. హాసమనరాదు రుచిరవికాసమిద్ది,। ముఖమనఁగరాదు సురభిళపుష్పమిద్ది,
స్వర్ణఫలయుగ్మమిది స్తనద్వయము గాదు,। భ్రమరభజనీయ లతయిది రమణి గాదు.
గీ. ఖండనాభిముఖహతభూపతివిభిన్న। మధ్యవివరోన్మిషన్నభోమలినభావుఁ
డుగ్రకరములభువినేర్చుచుదితుఁ డయ్యె। వీఁడెరవి, చంద్రుఁడనుమాటు జేఁడివీని?
గీ. లలనకనులస్వరూపంబు నలుపుఁ దెలుపుఁ। గాదదిహాలాహలంబు నిక్కంపుసుధయు;
కానిచోఁ దన్నిపాతనమైనతోనె। యేలయువపూరుషావళిసోలు, నలరు? 92
గీ ఎందుమధుకరంబో, మృగమో, విలోచన। మో, యొకండు వెలయుచున్నదట్టి
యిదిపయోరుహంబో, మృగధరమండల। మో, మరాళయానముద్దుమొగమొ. 93
క. సువిరళముక్తాతారవు,। ధవళవిభారాశిభాసితదుకూలజ్యో
త్స్నవు, వదనపూర్ణశశిబిం। బవు, రాకవు, నీవువాస్తవము, లలితాంగీ. 94
గీ. అప్రతిమరూపనీర, లోలాక్షిమీన,। నాభికావర్త, నీలవేణీభుజంగ,
సత్పురుషనికురుంబమజ్జనపదంబు,। నైనయిత్తరుణీధుని యధికవిషమ. 95
క. రమణీ, నీవదనసరో। జమునన్ శోణాధరాంశుసంభిన్నములై
విమలతమదంతకాంతులు। రమణీయమ్ములగుఁ గేసరమ్ములమాడ్కిన్. 96
క. లలనా, కేసరములెభా। సిలునీదంతావళీరుచివ్యాజమునన్,
అలకచ్ఛలమున మకరం। దలాలసములౌమిళిందతతులు సెలంగున్. 97
గీ. ఆప్రఫుల్లనీరజాయతలోచన। తాఁదిలోత్తమావిధమునఁ బరఁగ,
నెదఁదలంచిచూడ నిమ్మర్త్యలోకంబు। నాకలోకమట్లె యయ్యెనాకు. 98
లలన, మృగనాభిపంకాంకమలికతలము। నందుఁదరియించి యున్ననీయాననంబుఁ
గాంచియానందమంది రెక్కలనువిప్పి। నోరుసారించుఁ జిరముచకోరవితతి- 99
ఎట్లునీరరుహముహిమముచేతను, దివ। సమ్ముచేతనెట్లు చంద్రబింబ,
మట్లుకినుకచేత నందమెడలుచున్న। యది లతాంగి, తావకాననంబు. 100
క. చలదళిజలజము పోలిక। నలరెడి యాతరళలోచనాననముఁ గన
న్గలిగిన, నిఁకనాకాపూ। విలుతుఁడలుగనిమ్ము దానవెఱపేమిటికిన్? 101
క. అమృతమయమూర్తి యగునా। ప్రమదకు దంభోళికఠినభావునినున్ మి
త్రముగాసృజియించినయ। క్కమలభవున్ వికలహృదయుగా నెన్నఁదగున్. 102
గీ. ఫాలతలమునందుఁ గాలేయ తిలకంబు। దిద్దియున్ననీదుముద్దుమోము

రంగెసంగునంతరాసు ప్రభృంగపు। ల్లాంబుజాయితంబు కంబుకంఠి- 103
గీ. కాంతినద్వితీయుఁ గానిన్నునీవె భా। వించుకొంచుసంతసించెదేల?
ఎవ్వఁ డిమ్మహామహీమండలమ్మెల్ల। నరసినాఁడు, శీతకిరణమూఢ- 104
గీ. అసితచేలాంచలావృతమై చెలంగు। హరిణశాబకలోచన యాననంబు
యామునగభీరనీరపూరాంతరమున। వెలయు మృగలాంఛనప్రతిబింబమట్లు. 105
గీ. తామరసలోచన కపోలతలమునుండి। కుచతటమ్మునఁ బడుచూర్ణకుంతలమ్ము
మించుశశిమండలమునుండి మేరుశిఖరి। పైక్రేలాడుకాలసర్పమ్ము పగిది- 106
గీ. పూవుగుత్తులవంగిన తీవెకీవు,। స్తనభరానమ్ర, యెప్పాటసాటియైతొ,
పల్లవితవల్లరియును నప్పాటసాటి, స్మయవతీ, యరుణాధరవయిననీకు- 107
క. సుమగుచ్ఛానతలతలన్। గమనీయంబైన యివ్వనముసంతతసే
వ్యమయగుఁ, గుచభరనతలగు। ప్రమదలచేనెదహరింపఁ బడదే, నకటా. 108
గీ. నాదురాకకునిర్భరానందమంది। సరసిజానన రేయెల్ల జాగరమునఁ
గడపి వేకువ వదన సౌగంధ్యలోలు। పాళిబోధితయయ్యెఁ జెల్వొందవయ్యె- 109
గీ. భావనాతీత శక్తివైభవసమన్వి। తుండనిప్రసిద్ధిఁ గన్నకంతునిప్రభావ
మునఁ, దలోదరి, నీముద్దుమోముచంద్ర। భావమును గన్నుదోయియబ్జతయుఁదాల్చె-
క. అరయఁగ లోచనమీనయుఁ, గరతలపాదతల వికచ కమలయు, వేణీ
భరశైవాలయు, నగునీ। సరసయయిన సుందరాంగి సరసియవుఁ జుమీ- 111
క. మందమతీ, పాంథా, యీ। చందంబున నేలనీవు సంతాపంబుం
బొందెదవు! పయోధరసే। వందడయకొనర్పు, శాంతి, వడసెదు దానన్- 112
గీ. అఖిలభువనసమూహంబునమలకాంతి। మండితముఁ జేయునయ్యతిమాత్రతన్విఁ
గనినజనులమనంబులఁ గలిగెసంశ। యంబు వెన్నెలయోమించో యనుచునిట్లు- 113
గీ. ఉల్లసత్పాణిపదయయి యొప్పునీస్మి। తాస్యఁగనువారలకు మదులందుఁ బొడమెఁ
బల్లవితవల్లియో, యిదిఫుల్లనీర। జాతపద్మినియో, యనుసంశయంబు- 114
క. నయనాభిరామమగున,। ద్దయితామణి మోముచూచితత్క్షణమునసం
శయమందిరి నిఖిలజను। ల్పయోజమో, చంద్రమండలంబో, యనుచున్- 115
క. కనకద్రవశోభాకాం। తను కాంతనుగూడియున్న దాశరథింగ
న్గొనిచాతకపోతకము। ల్వనినాడెఁ దటిత్సమేతవనదభ్రాంతిన్. 116
క. వనితయనియీమె నెల్లరు। ననియెదరు జనంబు, లట్లయందురుగా, కే
మనమునఁ దలఁచెదనిదియా। వనవత్పురుషాళినోముపంటయటంచున్- 117

క. దరహాసభాసురాస్య! న్వరవర్ణిని చటఁ గాంచినవియయిందిం
దిరములును జకోరములుం! బరతరసంతోషభరితభావములయ్యెన్- 118

గీ. ఆస్యకమలముచే దరహాసలేశ। మేనిమిషమందునీవువహింతొ, యింతి
యానిమిషమందె పంచసాయకునిచేత। నఖిలజగము జితమ్మయ్యెననితలంతు. 119

గీ. యమునలో నరమున్గిబిట్టార్చుచున్న। యవిబకమ్ములు! పగఁ జేసియంధతమము
చేతభ్రమింగంబడుచుఁ జంద్రశిశునికాయ। మార్తిఁ గుయ్యిడుచున్నదియనితలంతు 120

క. తరుణియురోరుహయుగళము।పరస్పరాసంగసౌఖ్యభరితంబైపీ
వరతరమయ్యెఁ, దదున్నతి। భరియింపకనడుము స్రుక్కెఁబడె,ననితలఁతున్. 121

క. సకియరో, వదనేందుద్యుతి। నికరమటంబర్వ్వసునికినిఖిలజగన్మో
హాకరఘనతిమిరముభవ। చ్చికురాకృతినెసఁగుననిమదిఁ భావింతున్. 122

గీ. వనజముకుళాళికుత్తుకబంటినీట। రాత్రిపగలు దివాకరారాధనంబు
సలుపుచు విలాసవత్యురోజత్వలబ్ధి। కయితపంబాచరించుచున్నయదియొకొ౯.

గీ. ఓవియోగిని, తీవ్రవియోగవహ్ని। కుండమగు నీహృదయమునఁ జండతరము
గాఁదపించుచునుండెముక్తాసరంబు। ప్రియజనాసంగసుఖసమాపేక్షఁబోలె- 124

గీ. వికలుఁడుంబోలె విధినిన్నుపేక్షిసేసి। కాంతిహీనుశశిన్ రాజుగానొనర్చు
టరయ లావణ్యనిధియౌత్వదాననమునృ। జించిపెనుమోహమందెనటంచుఁదోఁచు.

క. లలనా, వక్షోరుహామ। ధ్యలసద్రత్నచ్ఛలమున ననురాగసమా .
కలితమ్మగు నీచిత్తము। వెలువడెఁగాఁబోలుఁ బ్రియుని వీక్షింపంగన్. 126

క. మదదంతావళిగామిని। వదనవ్యాజమ్మునఁ గువలయప్రియుఁడే
యుదయించెనొకొ౯నెఱపుచు। సుధాంశుజాలమ్ము నిర్వసుంధరనిండన్- 127

క. తిమిరమ్మును గౌముదియున్। గమలమును సుధాకరుండు గంధఫలియుని
దుర్ణిమమును నెపుడేఁ గూడిన। సమమునఁగావచ్చుఁ గళలసకిమోమునకున్. 128

గీ. నెయ్యమునఁ బ్రియుండు, నెచ్చెలీ, విడువు వి। పాదమనుచుఁబలుక సకియక పుడ
కన్నుదోయినుండి కడుబాష్పధారయు। మనమునుండి మానమును దొరంగె. 129

గీ. అసమసాయకుని మహారాజ్యపట్టాభి। షేకమెటిఁగితా సుధాకరుండు
ధారుణీతలము సుధారసమునఁ బూయు। చున్నపగిది దోఁచుచున్నదిపుడు- 130

గీ. పేర్మిఖదలక భారవృతమయి యొప్పారు। హరిణశాబనయన యాననంబు
లీలఁగనిభర్మిమన్మిళింపసందోహమై। తనరు నీరజాతమును స్మరింతు- 131

గీ. గురుజనములతోడ నరుగుచు దరహాస। కందళాంచితాస్యకమలయగుచు

నింతికంధరమ్ము కింత ప్రక్కకుఁ ద్రిప్పి। చూచెనద్దిజగము సొచ్చిదుస్సె- 132

క. కనుఁగాక ఖంజనమ్ముల । ల్వనితామణికన్నుఁగవవిలాసము, రుచిరా
ననమున కస్థిరసంప । ద్వనజాతమ్మెట్లు సాటివచ్చుఁ దలంపన్- 133

గీ. చందనమ్మృణాళశైవాలమందమారు। తాంబుజోశీరములు, విరహమునఁ జేత
నమ్ముఁగోల్పోయినట్టి జనమ్ములందు। శీతలత్వము లేక ప్రతీతిఁ జెందు. 134

క. దిననాథుండు ప్రభాత । మ్మునవిజకరముల స్పృశించిముకుళీభూతా
ననయగుపద్మిని కివిబో । ధనమొనరించుచు నెసంగుఁ దతరాగమునన్- 135

ఉ. ఆనతయై నితాంతమధురాలపనమ్ముల నెంత వేఁడిన
న్మానకదూరదేశగమనంబునకే నలుకన్ గడంగఁగా,
మానినియాక్షణంబునన మార్గనిరోధమొనర్చి, నొండువి
ల్గానక వ్రేలిసన్నల మెలంగెడిపెంపుడుఁ బిల్లికూనచే.

గీ. విషమశరచాపమహిమ నిర్విఘ్నమయ్యెఁ,
బాసెఁ దిమిరముతో ఱెప్పపాటు జనుల;
కువిదనీమోము సుధఁజిమ్ముచుండెఁ; బొండుఁ
జేలదోఁచునో దినదినమీవిధుండు. 137

గీ. మింతురెంతయు, యౌవనవంతులకువి। వేకులకునైన శస్త్రిమ్ములేకె హృదయ
భేదనముసేయు బాణాలు, విపులకపట। మయమధురలీల లసితాబ్జనయన, లుర్వి.

గీ. జవ్వనమువిలాస సదనము పూర్ణసు। ధాంశువదన కెప్పుడంకురించె,
నపుడె యువజనాళి యంతరంగములు వ। హ్నిప్రసక్తిలేకెయెరియఁ దొడఁగె. 139

గీ. కనదుకనులెత్తి, నగుచుఁ బల్కి, దిదిగాక
కనుబొమల్ గూడముడుఁచు నీకథల విన్న,
ననిప్రియునకింతి సవతికథను వచింపఁ,
దనపయింగల రాగబంధంబు సడలె. 140

గీ. హాలహాలమువలె బడబాగ్నిఁ బోలె। వ్యాళనికరముతో మకరాళితోడఁ
గలసిపెరిఁగిన యామినీకరుఁడునరుల। కసుఖముతొలఁగించువాఁడు గాకుండు టెట్లు?

గీ. నరునకుత్తమసత్పుణ్యమునన బ్బు; । నామెకుదయింతురు పవిత్రులగు సుపుత్రు,
లాసుతులచేనొదవు నిత్యమమలయశము; దానశాశ్వతస్వర్గపదవిలభించు. 142

గీ. దొరయె దైనను యాచింపఁ దొడఁగునేని
తోనె లాఘువమొందు, నో తోయజాక్షి

అధరమును నేను బ్రార్థించినంతలోనె
విముఖివగుచు నిరాశఁ గావించితీవు. 143

గీ. అపుడజలపూర్ణకుంభంబు హ్రదమునుండి । తెచ్చుచున్నట్టినీదుత్తరకుంజ
గూఢసురతోత్సవము నెఱుంగుసుమనోభ । వుండుభగవానుఁ డొక్కఁడపూవుఁబోఁడి

గీ. పాంథ,నీవలెనా ప్రాణవల్లభుండు । పథికుఁ డైక్లేశములు ద్రుమావళులఁ గడపు
చున్నవాఁ,డేనుజీవించియున్నదాన,। నింతకంటెనుగుశలమింకేమిగలదు? 145

క. లలనాయేలకృశించితి? । తలపెట్టఁగ నేలనీకితరకథ; లైనన్
దెలుపుము నాముదమునకై; । తెలుపంగలదింటనీసతీమణిపాంథా 146

క. వనితా, నీకుపమానముఁ । గనకెప్పుడుగానిమిగులగర్వింపకుమీ,
వనములలోనెన్నెన్నో । తనరారుసుఫలభరానతల్ రుచిరలతల్. 147

గీ. క్రొత్తకాంతినింపుగులుకెడి నీమోము,। కన్నుదమ్ములకు వికాసమొదవె.
క్షితిఁ బయోదయముఁ జేయుచునీలమే । ఘుంబదెచటనేనిఁ గానఁబడెనె? 148

గీ. సంజమొదలుగరవి నుపాసనమొనర్చి । వారిమధ్యమ్మునందుఁ దపంబుచేసి
జలరుహంబదియించుక సామ్యమందె । హరిణలోచన, యిపుడు, నీయాస్యమునకు.

క. సుందరి, నీవదనంబున,। మందస్మిత మధురముగ నొనర్చెద వేనిన్,
జందురుసామ్రాజ్యమయో,। యందెడిని సమాప్తి నిపుడయనుచుఁ దెలియుమీ. 150

గీ. మత్తుఁ దూరకెంతో మధురముగానవ్వు,। లోననల్ల నేమొ కానిప్రేలు,
నఖిలమైనజగము హల్లకాయితముగా । నెల్లయెడల శూన్యసృష్టి నెఱపు. 151

గీ. మధురసమ్ముకంటె మధురమౌనీమోవి । నునుపునాదువదనమున లతాంగి,
పట్టుకొనుము నాదుపాణిపద్మముకేలఁ । బపపపడితి, నహహ, ఫుఫుఫుఫుడమి. 152

మ. అలఘూపాయము లెన్నొపన్నియెటులో హర్మ్యాగ్రముంజేరి, యం
దలినవ్యామృతఫేనకల్పసుమనస్తల్పమ్ము నందొంటిమైఁ
జెలువారన్ బవళింపలేపి, చకితాక్షిన్ స్మేరవక్త్రాబ్జ, నూ
ర్పులతోఁ గౌఁగిటఁ జేర్చురాజరమణిన్ బుణ్యాత్ముఁడిద్ధారుణిన్. 153

క. అరిగినలుగడల మధుర । స్వరములతోఁ బాడుఁ, జేరవకుఁ బరువెత్తున్,
మరలున్, గిరగిరదిరుగున్,। సరోవరములందు లాలసమధువ్రతముల్- 154

గీ. ఎంతయనురాగ భరమున నిందుసుంద । రాననమునేను సేవించినానొ, యంత
యింతితత్త్వకథయుఁ బోలెనేకరసునొ । నర్చనన్నింటినుండియు ననుమరల్చి- 155

క. వాలుంగనుగవతోని । ల్లాలెచ్చటఁగానఁబడదొ, యయ్యది, యఖిల,

శ్రీలంబూర్ణంబయినను, । వాలాయమువనమకాని భవనంబెల్లో? 156

గీ. వల్గదలకాళిలోలపక్ష్మలీల । నిఖిలజనములచూడ్కుల నిలువరించి,
సంజతఱిఁ గాంతునింటికిఁ జనుచున్న । యింతిగతి యేనిమదిహరియింపకుండు?

గీ. విమలరదకాంతికాంతమ్ము, వికచజలజ । సంపదపహారకమ్మును సాంద్రసుధము,
నగుయువతి మోము సృజియించి వ్యర్థుఁజంద్రు । నేలదూరీకరింపఁడో వృద్ధుధాత?

క. అనురాగాఢ్యముఁ జతురము । ననుకంపాన్వితము సాధుతార్ద్రమ్మునునౌ
వనితమనోవ్యాపార । మ్మనయముహరియించునంతరంగము, నయయో. 159

గీ. ముంగురులు వ్యాళశాబకములకు బోఁటి, । కనుగొనల్ వాడిగలసాయకములపాటి,
తానుజపలకుసాటియై తనరుబోఁటి, । సౌఖ్యసాధన మెట్లగుజగతి, నకట. 160

క. కోమలి, మాధుర్యము ను । ద్దామకృపయునెందు మున్నదనరె నెపుడు, నీ
యామోమునన య్యోవన । య్యోమఱియొకరీతి తోఁచుచున్నదియేలా? 161

గీ. అనిశమును జూపఱకు నయనాభిరామ । మైపొలుపుమీఱునీసస్మితాస్యమునకు
నిశివినిస్సరల్లక్ష్మియౌ నీరజమ్ము । నెట్లుపోల్పఁగవచ్చు నొక్కింతయేని? 162

క. సుకుమారతరములగునం । గకములనక్కలికి విరులకలిమిహరింపన్,
వికలముఁ జేసెడిసుమసా । యకుఁడు శరావళులనాదుప్రాణ, మ్మయయో. 163

గీ. పృథునితంబభారముననమ్మృదుపదాబ్జ । డయ్యుచున్నది త్రోవవెంటఁ జనుచుండి,
అక్కటకట, తదీయరూపాతిశయముఁ । గాంచిడయ్యుచున్నాఁడఁగలఁగిమదిని.

గీ. మధురకేతేరఁ గడఁగనమ్మాధవుండు, । ప్రాణభారార్తలగువ్రజభామినులకు
నిండుపున్నమప్రలయవహ్నియయితోఁచె । మందిరాభ్యంతరమువార్ధిమధ్యమయ్యె.

చ. అలిగిలతాంగి కేళిగృహమందుఁ బరుండఁగనొయ్యఁ జేరినె
చ్చెలులను సైగలన్ దొలఁగఁజేసి సురంటిని వీచుచున్ననన్
తెలిపియుఁ, దానెఱుంగనిగతిన్ గనుదమ్ములు మోడ్చియోసఖీ,
యలసితివంచు నాకరము నానుకొనెంపనపెన్నురంబునన్. 166

గీ. గతియుబాల్యమ్ముతోనె మందతనుబొందె, । మనముతోడనె రక్తమైతనరెమోవి,
మఱియునమ్మృగలోచన పిఱుఁదుపువ్వు । శరునితోడ సర్వాధికగురుతఁగాంచె.

క. కలదో లేదోయూపిరి, । నిలువుపడియెఁ జూపు, వలిగొనియెనంగంబుల్;
చెలికథ మిత్రమ, యియ్యది, । తలఁపకుమతి, యొద్దియే నితరకథఁ జెపుమీ. 168

గీ. సీతచేయి శ్రీరాముఁడు చేతఁబట్ట । స్వేదకంపాన్వితంబయి చెన్నుమీఱె,
మంచుచేఁ బెనుగాలిచే సంచలించు । ప్రాతరంభోరుహాంబుశోభనువహించి. 169

గీ. విద్రుమం బెంతయెఱ్ఱనై వెలయుచున్నఁ, । జివురుటాకెంతపచ్చనై వెలఁగుచున్నఁ
దావకాధర, మబల, యెంతయును గ్రింద । వఱచు నీ దంతవసనంపుఁ బ్రాభవమున. 170

క. పరిపాతమణిగణమ్మగు । సురతాంతస్వేదబిందుసుమమ్ములను, బం
గరువన్నెఁ దనరు నొసలును, । బరస్పరము సొంపుఁ గాంచె భామినియందున్. 171

గీ. అన్యపురుషస్పృశ్యాతశతారవాతికి । నలికి జానకిప్రియయుత్వంబుఁ జేర,
నన్యవనితాభుజంగిమహాభయమున । శీఘ్రమున కాంతిహృదయమున్ జేరె నతఁడు.

గీ. అంగములనిచ్చి పురుషులప్రాణములను । గొంచు వేసనయు నిలువఁగాఁ, గోమలాంగి,
అట్లుగాక విలోచనాబ్జాంచలంబు । నొసఁగి యసువులు గైకొంటి వొప్పఁగ సుమి.

గీ. విజితముక్తికక్తియయి వెలయురదన । పంక్తి సహవాసమున నీ శుభతరమయిన
నాసికను గ్రిందుపఱచుచున్నయది నీదు । ముక్తెముప్పుడు సాహసముక్తగుణము. 174

గీ. నాసికాలంబమానముక్తాసమేత । మైనయకాంతి నీమణి యాననంబు
చెన్నలరుచున్నయది బుధశ్లిష్టమైన । విమలరాకాసుధాకరబింబమట్లు. 175

గీ. మరలమరల నీగౌరిమ నరసికొనుచు । ముగ్ధ, చటులనగర్వముఁ బొందఁ బోలెను,
స్వర్ణరాసులు ధవళాంగవర్ణభాసు । లివెకనుమ దొఱ్ఱుచున్నవి యింటనింట. 176

గీ. సైవ్వరులగు కవివరులు వక్షోరుహముల । తోడ మాతంగకుంభముల్ దొరలనంగ,
నాసరము మెయి నెబ్బంగి నాలకింతు? । వింతలు యథార్థబోధవిహీనులసుమి. 177

చ. కవుఁగిట వల్లభన్ బొదివి, కామిని కిన్కఁ దిరస్కరించుచున్,
ధవుఁడు పరాఙ్ముఖుండయి వితాకున శయ్యను వ్రాలియుండఁగా,
సువిషయితంతు నెవ్వగపు నొందెననో యంచును గాంధిశీకయై,
కవుఁగిటఁ జేరిచెన్ దవపుకాంతుని మోమున ముద్దువెట్టుచున్. 178

గీ యమతనూజునిఁ దిలకింని వసనశీత । కరులఁ జేలాంచలమ్ములఁ గప్పుకొన్న
వ్రేతలకుఁ బుష్పబాణసంజాతకంప । మునను కాంపమ్ముగాఁ బోకమునులు గాదె. 179

గీ. అధరసహవాసమునఁ జేసి యరుణిమమునఁ । గమలలోచన దంతపంక్తులు బాలవిందుకాంతిఁ
పడియు, నిర్మలహాసమువలనఁ దోడు । గాంచినదియయి, మరలవిలాసమునొందె. 180

గీ. సరసిజోదరసోదరసౌరభంబు, । సధరితసుపక్వబింబఫలాధరంబు,
మణినిభరదమ్ము, నైనయున్నన్ముఖమున । నెట్లుతముబముగనఁబడు, నింతి, చెప్పుమ.

క. కెలన నెరయసించియు వాం । ఛలు సఫలము సేసికొనఁగఁ జాలని తత్తో
య్యాలియర మోడ్చినయన । మ్ములఁ గనుఁగొనుచుండె రమణుముఖపద్మంబున్. 182

గీ. వదనకమలసౌరభంబును గాంక్షించి । యేగుదెంచినట్టి భృంగములను
నధరసుధను గోరినట్టి నన్ను నదల్చె । వామనయనకోపపరుషదృష్టి. 183

శ్రీరస్తు.

భామినీవిలాసము.

3. భాగము.

శాంతివిలాసము.

గీ. బహులవిషయాటవీజ్వాలజ్వలనతప్త । మైననామది శ్రీరమ్యమగుముకుంద
మధురవదనసుధాకర మండలమ్ము । నెమరను చకోరమట్లయి యెసఁగుఁగాక ! 1

గీ. అధికచింతాగ్నితప్తుఁడనైననన్నుఁ । జల్లఁబఱుపుము, శ్రీనేత్రజలజసదన
ప్రాతరంభోజకాంతి గర్వమ్మడంచు । లోచనముల జగత్త్రయీరోచనముల. 2

చ. తలఁచినయంతనే జనులతాపము సత్కృపఁబాపునట్టిదై,
నిలుకడఁగల్గు మైజిగులనించెడి మించులఁ గూడుకొన్నదై
వెలయు కళిందజాతరుల వ్రేలునపూర్వపుమేఘమాల ని
చ్చలు నుమదీయచిత్తమున సంగతమై చెలువొందుఁ గావుతన్ ? 3

మ. యమునాతీరవనాంతరమ్మునకుఁ జాయల్ గూర్చుచున్ బ్రాణిబృం
దముగత్యాగతిఖేదమున్సతతమున్ దారిన్నివారించుచున్
గమనీయాకృతినొప్పుచున్ బహులతాగ్రామావృతంబౌతమా
లమహీజాతముమచ్ఛ్రమమ్ములను వైళంబాపుఁ గాకెంతయున్. 4

మ. భువనంబంతయుఁ గాంతిరూపకసుధాపూరంబునన్ నించిమా
నవతాపత్రయమెల్ల నొక్కత్రుటిలోనన్ దీర్చుచున్ నమ్రిదా
నవవిద్యున్మణికరావృతమ్మగుచు బృందాకాననావాసమౌ
నవజీమూతము నాదుస్వాంతమున ధ్వాంతమ్మున్నివారించుతన్ ! 5

గీ. గ్రీష్మచండాంశుకైవడి భీష్మతాప । మయిసంసృతిఁ దప్తుఁడనైననాదు
వేదనన్ బాపుఁగావుత వృష్ణివరుఁడు । ప్రావృషేణ్యంబయిన వారివాహమట్లు. 6

ఉ. పారములేనియీవిషయబంధురకానన మార్గఘోరసం
సారమునన్ నిరంతరముఁ జాలభ్రమించి నలంగియున్ననా
యారటమెల్లసూర్యతనయాతటినీతటభాసమానమౌ
శారితమాలభూరుహము శాంతముగానొనరించుఁ గావుతన్ ! 7

గీ. మన్వాప్రుఁ బ్రియంగులతచేఁ దమాలమట్లు । యబ్ధిసుతచేసమాశ్లిష్టుఁడైనదేవుఁ
డబ్జనాభుఁడు నాహృదయమునవెలయుఁ । గాక నామేను ప్రాలెడికాలమందు. 8

క. పాపునుగావుత నాసం। తాపమ్మును నయనములకుఁ దలఁసంతోషం
బాపాదింపఁగ బెంపఁగ। నోపునొకానొక్కనవపయోదాళిపడిన్. 9

శా. ఏవిష్ణున్ మధురోక్తులన్ దెలిపితో, యే, స్వప్నమందేనహం
భావావిష్టుఁడనై, యలజ్జుఁడఁ, దలంపన్దాని, నట్లయ్యు, నన్
నీవాఁడంచు భరించుచుందు విటులెన్నే నేరముల్ సేసిన,
న్దేవా లేఁ డిఁక నన్నుమీఱుజడుఁడున్ నిన్మీఱు పేర్మిమాధ్యుఁడున్. 10

చ. అరుగుదరసాతలంబునకు, నాకపురమ్మునకేగు, మేరుభూ
ధరమును నెక్కు వారిధులు దాఁటుము, కోర్కులుదీరవప్పుడున్;
బరువడి నాధివ్యాధియును బాసిసుఖంపడఁ గోరుదేని శ్రీ
హరియను నౌషధంబుగొను, మన్యములైనశ్రమంబులేటికిన్? 11

గీ. వెలవెలఁది బింగళను నజామిళునిఁ బతితు। నేలినట్టినీ, కక్కట, యెప్పుడు గాని,
భవమరుస్థలిలోఁగాని పడుచునున్న। యేను పేత్యుఁడఁగానుసుమీ పయోధి. 12

చ. పలుమఱుసంస్మరిన్ బొరలి పాలును జక్కెరగోస్తనీఫల
మ్ములుఁ జవిచూచి, తద్దివికిఁ బోయి సుధారసమాని తందముల్
గులికెడురంభమోవియును గ్రోలితి, వెందును గృష్ణనామమం
దలిమధురత్వమున్నదె, యథార్థముసెప్పు, మదీయజీవమా. 13

మ. భవరోగంబునకున్ మహౌషధము, పాపశ్రేణిభృచ్ఛేదికిన్
బవి, యజ్ఞానమహాంధకారమునకున్ భానూదయం, బాపదా
తృవితానంబునకున్ దవానలమహోజ్వాలాళి, కైవల్యహ
ర్మ్యవరద్వారము, కృష్ణనామశుభవర్ణద్వంద్వమెల్లప్పుడున్. 14

మ. విను, మోచిత్తమ, తెల్పెదన్ హితమిదే, బృందావనిన్ గోగణం
బునుగాపాడుచునుండునొక్కఁడు నవాంభోదాభుఁ, డవ్వానిపాం
దునఁబో కా,తఁడుపిన్ననవ్వునెకాంతుల్ నిమ్మి మోహింపఁజే
సి నినున్ నీపిరియమైన యర్థవితతిన్ శీఘ్రింబపోకార్చెడిన్. 15

ఉ. ఏయదిలోనమగ్నమయి యెన్నఁగరానిసుఖంబొసంగునో,
యేయదికంఠలగ్నమయి యేపడఁగించునో లోనిచీఁకటిన్,
దీయనకేదిదారిత్రులనుతింగనునో, యదికృష్ణనామ, మా
ప్యాయముగల్గఁగా, రసన, పల్కుమునీవురసజ్ఞవై నచో 16

గీ. పృథివిఁజక్కని పత్తులెన్నెన్నొకలవు, వానిలోజాతకమునంటఁబ్రాఁతినాకు,

అప్తమేఘునిఁ దలఁపించునద్దికంటఁ। బడినఁ గృష్ణాభిధబ్రహ్మమెడఁపఁదోఁచు. 17

ఉ. ఎవ్వనిసర్వగప్రతిభ నెల్లజగంబులు వెల్గుచుండునో,
యెవ్వఁడహమ్మటంచెలుఁగు నెల్లరకున్నిభృతావలంబమో,
యవ్విభుసంగనన్ స్వహృదయమ్మునెఱుంగని వారలన్యులన్
నివ్వెఱఁబ్రశ్న సేయుదురు, నేర్తు మెమర్త్యులమాధ్యమెన్నఁగన్ ? 18

గీ. హృదయమాకొల్వుగోరి తేశ్రీశుఁగొలువు, । తలఁపనభిలాషగలదేని తలఁపుమాతని,
వేడ్క-నేఁ జెప్పఁ జెప్పుము విష్ణుకథల, । స్రవలదేనినిర్వృతిన్ నిద్రవొమ్ము. 19

గీ. భవనిదాఘచండాతపబాధితులయి। బల్మినజ్ఞాననిగళంబుఁ బాయఁబుచ్చి
యస్పృహాశీతలాత్మామృతాచ్ఛసరసిఁ। జొత్తురపగతకలుషులు సుకృతులవని. 20

చ. క్రతుముఖకర్మపాశనికరంబునొనర్చు బంధముక్తికై,
మతశతచింతఁ జేసెడిని మానసశాంతికినై ప్రభూతదు
ర్గతిజలరాశిపారమును గాంచఁగ తీర్థములన్మునుంగు, సం
సృతిభ్రమియించుమర్త్యుఁ, డిదియెల్లఁ బ్రమాదభవంబచూడుమీ. 21

గీ. మొదటహరిపాదయుగళంబు ముద్దులాడి। యోలిజంఘలుజానువులూరువులను
నాభిహృదయంబునాలింగనమ్మొనర్చి । యాస్యకాంతులనామదియాడుఁగాక ! 22

గీ. మలయపవనునందు నలహాలవాలమందుఁ। జెలువకురులయందుఁ జిలువలందు
మాలయందుఁ దమ్మిమాలియందొకటయి। బ్రహ్మమందుమనసు పరఁగుఁగాక! 23

గీ. అఖిలమైనజగము నస్థిరం, బందులో । మిగులనస్థిరంబుమేను మరల,
నట్టులయ్యుదానికైయెంతయోపరి। శ్రమమువడుచునుండ్రు జనము, లకట! 24

క. దినదినమును మృత్యుముఖ। మ్మునజొచ్చుచునున్నలోకములఁ గనుఁగొనియున్
మనస్సేమొ విషయములనుం। డినివృత్తముగాద యిప్పటికిని, గటకటా. 25

గీ. అడఁగుఁగాకరాజ్య,మడిదముపయిఁబడుఁ। గాక, శిరముఁద్రుంచుఁగాకయముఁడుఁ;
ధర్మపథమునుండి తప్పకుండునుగాక । మన్మనంబు లేశమాత్రమేని! 26

గీ. మచ్చిరంబునందు మారుతుఁ డెప్పుడు । జ్వలనశిఖలు రగులుకొలుపుఁగాక,
ఖడ్గధార వైచుఁ గాక, సుమంతయు। నోటరాదుతప్పుమాటనాకు. 27

క. తరణోపాయముగానక । యెరిసెదుదుఃఖానలమున నేలా, జీవా?
ఆరుదేరఁడె యీచేత। న్సరణిన్ శ్రీకృష్ణుఁడొక్క-సారెయు నెపుడున్. 28

గీ. బహుళహాస్తిఘటాదిసంపదలునాకు। నొక్క-క్షణమేనిఁ గల్గకయుండుఁ గాక !
వానిలోమున్గ ధనమదిరానిమీలి। తాక్షులకుహరిపదసేవయబ్బునగవ. 29

గీ. మృత్యువిదె చేరవచ్చె నిద్రించెదేల। యిటు వయశ్శైశవమున భయంబె సలిపితీవు?
అయిననేమి నిద్రింపుము పోయిఁ గెలన। మేలుకొని యున్న దిదె తల్లి మిన్న వాక. 30
క. ధర నే నిట్టటుఁ బలుమఱుఁ। బరుగెత్తుచు నెడను బాధపఱుపఁగ నేలా!
పరమేశ్వరుండు హరి నా। శిరమందున్ సంతతము వసింపుచునుండన్. 31
క. మనసా! మనోజరిపుపద। వనజములకు మ్రొక్కు నన్ను భవగర్తమునం
దునఁ ద్రోసెదేల? నశియిం। చునె యింతటితో ను బుత్రశోకము నీకున్? 32
క. మరకతవసుధాధరమో, । తరుణతరమ్మగు తమాలధరణీజమొ, యుం
చరసిరి మూరమునన్ దా। శరథిం గనుఁగొన్న మునులు సందేహమునన్. 33
గీ. రాముమైజిగిఁ గనినవారలకు మొదట। "యమునయో యిది? కాదు, తోయముయుయట్టి;
మరకతాభయొ? కా, దదిమధురయగుట । యొ?" ట్లనుచు సంశయము గొల్సెల్లరకును
గీ. తోయదచ్యుత చపలయో, ద్రుమముఁ బాసి।
నట్టిలతయో, యనుచు సంశయాత్ముఁడయిన।
వానరుం, డామె దీర్ఘనిశ్వాసమరసి।
నిర్ణయముసేసెను వియోగిని యని పిదప. 35
ఉ. హీనులయింట్లఁ గల్మి, ధనహీనత విప్రులయింట్ల, సాహసం।
తానమునష్టమాట, కుజనప్రతతుల్ చిరజీవులౌట, నీ।
కానితనంబుఁ జూచి యలుకన్ గడుఁ గ్రాగుదు, నట్టులయ్యు, నే।
దీనుఁడ నీవు సర్వజగతీపతి వేమియొనర్పఁజాలుదున్? 36
క. ఏవపుఁ బుట్టువుగలమా। యావులు తామపహరింతురను పెనుభీతిన్
గావించితి మత్పశ్యమ। జీవితతికి నివ్విధమున నేమం జూపన్ 37

సమాప్తము.

బులుసు పాపయ్యశాస్త్రిచేత రచియింపబడిన యితరగ్రంథములు.

1. భాస్కరవిలాసము. నవ్యవచనప్రబంధము. ... 0—4—0
2. ప్రియదర్శన. (శ్రీహర్ష దేవవిరచిత సంస్కృత నాటికకు, తెనుఁగు.) ... 0—5—0
3. పద్యరత్నభాండాగారము (4-5 ఫారములకు డైరక్టరాఫ్ పబ్లిక్ ఇన్స్ట్రక్షనుగారిచే నంగీకరింపఁబడిన పఠనీయగ్రంథము.) 0—6—0

ఈపుస్తకములుగాని భామినీవిలాసముగాని వలయువారు విశాఖపట్టణము శ్రీశారదామకుటముద్రాక్షరశాల మేనేజరుగారి పేర వ్రాసి తెప్పించుకొనవచ్చును.

శ్రీ

సరస్వతి.

ఇది యొక తెనుఁగుమాసపత్రిక.

ప్రతిమాసమునను రెండవవారములో నొకసారి వెలువడును.

ఇందుఁ బ్రసిద్ధాంధ్ర పండితులు రచించిన మంచిగ్రంథములు ముద్రింపఁబడుచున్నవి. పూర్వకవీంద్రులు రచించిన పెక్కుసత్ప్రబంధములు ముద్రింపఁబడినవి, యిప్పుడు ముద్రించుచున్నారము, ముందుముద్రింపఁబోదుము. ఇప్పటివారు వ్రాసిన నవలలు చక్కనికథలు నాటకములు చరిత్రములు ప్రచురించుచున్నారము. అక్కడక్కడ చక్కనిబొమ్మలుగూడఁ గలవు. ఇదివఱకు మేము ప్రచురించిన గ్రంథములు మా[illegible]లకుదొరకును. అందఱకును సులభసాధ్యములు కావలయునని వానికి వెలలనుమిక్కిలి తగ్గించినాము. చందాదారులు తామిచ్చు స్వల్పద్రవ్యముతో విలువగల గ్రంథములను బడయఁగలరు. చందా సం॥ 1 కి రు. 3 లు. స్త్రీలకు, బాలురకు, గ్రామోపాధ్యాయులకు సం॥ 1 కి రు. 2 లు మాత్రమే. చందాముందుగాఁ బంపవలెను. పుస్తకములను వి. పి. గాఁ గోరవచ్చును. ఇందు దేనినిగాని వలసినవారు కాకినాడ సరస్వతీమేనేజరు గారికి వ్రాసి పొందవచ్చును.

శ్రీ

అహల్యాబాయి.

ఇది

శ్రీమతి కొటికలపూడి- సీతమ్మచే

రచియింపఁబడినది.

కాపీరైటు కూర్చు.

చెన్నపురి:

శ్రీ చింతామణి ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపఁబడినది.

1902.

శ్రీ

అహల్యాబాయి.

ఉ. శ్రీలు వసింప లోకములఁ జిత్రగతిన్ వెలుఁగొందఁ జేయుచున్
జాలముఁ జేయ కెల్లపుడు సర్వజనుల్ సుఖియింపఁ బ్రీతితోఁ
బాలనఁ జేయు రక్షకుఁడు సానసమూర్తి సమస్తసద్గుణా
వాలుఁడు నాపుడిక్ గలుగువాంఛితముల్ దయచేయుఁ గావుతన్. ౧

క. హిందూదేశమునం గల। సుందరు లెల్లరును జదివి సుఖియించుటకై
డెందమున భక్తి వేఁడెద। వందితగుణుఁ డైన భక్తవత్సలు నెప్పుడున్. ౨

ఆ. స్త్రీలు విద్య నేర్వఁ జెడిపోదు రనుమాట। కల్ల యనుచుఁ దోఁప నెల్లరకును
విశదపఱుతు నొక్క విద్యావతిచరిత్ర। సంగ్రహంబు గాఁగ సవినయమున. ౩

క. వ్రాయఁగఁ దగుఁగతి నహల్యా। బాయి యనెడు సాధ్వి చరితఁ బండితులారా
పాయనికృపతో మీ రిట। నేయే దోషంబు లున్న నెంచకుఁ డేపన్. ౪

క. ఉత్తమగుణ లగుపండిత। సత్తములకుఁ గేలు మోడ్చి సవినయముగ నే
పొత్తమునఁ గల్గుతప్పులఁ। జిత్తమునం దిడక నన్నుఁ జెలిమి క్షమింపన్. ౫

సీ. మానినీవిద్యాభిమానులు నాయందు దయ యుంచి తప్పులఁ దాచు డిద్ది
స్వల్పవిద్యావతి వనిత వ్రాసె నటంచు నను క్షమించెద రను నమ్మకమున
సాధ్వీశిరోమణి సతి యహల్యాబాయిసద్వర్తనము మనసతుల కెల్ల
వినిపింప వారు తద్విధమున వర్తింతు రను నాస కలిగి యీపనికిఁ జొరితి
వ్రాయఁ బూనితిఁ గాని నే వరకవిత్వ। పద్ధతు లనంగఁ బరఁగెడుబహువిధంబు
లైనవర్ణనలు రసము లాది గల్గు। క్రమముఁ దప్పక వ్రాసెడుకరణి నెఱుఁగ. ౬

క. కావున నిందలితప్పులఁ। గోవిదులు క్షమింతు రనుచుఁ గొంకక నుడి నే
పావన మయినయహల్యా। దేవిచరిత్రంబుఁ జెప్పెదఁ జెలువలు వినుఁడీ. ౭

ఆ. పదియు నేడునూర్లపైని ముప్పదినాఱ। వసంవత్సరమున సుమతి యొంది
రాజ్య మేలె నామె రాణి మహారాష్ట్ర। దేశమందు మిగులఁ దెలివి గల్గి. ౮

క. వనితామణి గొల్లకులం। బునఁ బుట్టి మహాత్ముఁ డైనపురుషోత్తమునిన్
దనమదిఁ గొల్చుచు సద్గు। ణునఁ గల్గి చరించె నిట్టితరుణులు గలరే. ౯

ఆ. కలను వెంచ నేల గణమె ప్రథానంబు। మొస్ప [illegible] తెలుపఁ
దలఁచి చెప్పదాన [illegible] సౌపరసున వినుఁడి సౌమ్యమునను. ౧౦.

సీ. పూర్వకాలమునందు బొంబాయిదరి నున్న సాగరిణీ యనుపట్టణంబు
నానంపరా వనుసత్తమరాటుగృహస్థుఁ డొక్కరుఁ డుండె నాతనికిని
బహుకాలమున కొక్క బాలికామణి పుట్టెఁ గుల [illegible] యనఁగ
వంశపావన మైనవరపుత్రికి నహల్య యనునామ మిడి [illegible]
పెంచి సద్గుణములు పెంపొందఁగా మంచిమార్గమందె యుంచి [illegible]
దాను జెప్పుమాట దాఁటి చరింపక। యుండునట్లు [illegible] ౧౧.

క. అనంపరావు పెంచె। [illegible] బంధించు [illegible] బ్రోచుచుఁ [illegible]
జ్ఞానం [illegible] దేవుని। మానసమున నిల్పి ప్రజలమన్నన వడసెన్. ౧౨.

క. [illegible] నాలలో [illegible]
ప్రీతి జనింపఁ [illegible] ౧౩.

మత్తకోకిల. ఇట్టి సద్గుణ ప్రధానుల కీయహల్య జనించి తా
నిట్టులం బరభక్తితో డుంత [illegible]
బట్టు విడక [illegible]
బుట్టినిక చరించె [illegible] ౧౪.

క. అతిబాల్యంబున నే యా। యతివ [illegible] గలసద్గుణంబు [illegible]
న్నతిసాత్రముగ నొనర్చెను। సతతము సజ్జనులు చూచి సంతసమొందన్. ౧౫.

ఆ. పుష్ప పుట్టఁగానె [illegible] పుంచి। తావిఁ గ్రమ్ము [illegible]
వత్సరములయందె వరుసఁ బోన్నతి నొందె। సత్యనీతిఁ జూచి జనులు మెచ్చ. ౧౬.

ఉ. బాలిక లెల్లరుం గలిసి వచ్చి యహల్యను జూచి ప్రీతితో
బాలరో రమ్ము మాకడకు బాగుగ నాటల నెల్ల నాడి నే
లీలలు సల్పి సౌఖ్యముల నెన్నఁగఁ బొందుద మంచుఁ బిల్వ నీ
బాల సుశీల తా మధురభాషలతోడుత వారి కిట్లనున్. ౧౭.

ఆ. చెలియలార నేను శీఘ్రంబ వచ్చెదఁ। గాని యాటలాడు కాలమందు
నైనఁ గాని కల్లలాడఁ గూడదు సుండి। యాడిరేని మిమ్ముఁ గూడ [illegible] ౧౮.

క. అని వారికి సద్బుద్ధిని। వినురాగము [illegible] అనుదినమును నా
[illegible] ౧౯.

క. [illegible] ౨౦.

ఆ. తరుణి సత్య మొప్పడఁ దప్పకుండుటె కాక। శైవభక్తిఁ గల్గి శంకరుని
సైకతంపులింగ మేకముగా నెంచి। పూజ చేయుచుండెఁ బ్రతిదినంబు. ౨౧.

క. బాల్యంబునను సే యీ। బాలామణి శైవభక్తిపరురాలై తా
లీలలు పుండుకొను గురుకా। లింగము సేవించె నిది విచిత్రము గాదే. ౨౨.

తే. ఇట్టిసుగుణాలవాలు లైనట్టిసుతకు। నపుడు నేర్పింపవలె నని యనుచుఁ దండ్రి
పిలచి యొజ్జలఁ బిలిచి యీతరుణిఁ జూపి। మోద మలరంగ నావిద్యబోధ నాంచి.

ఉ. కులగురువర్యు నిట్టటకుఁ గూరిమితోడుత రప్పుటంచు నేఁ
బిలిచినవాఁడ నెట్టి యనఁ బ్రీతిని చెప్పరె చిత్తగింపుఁ డీ
వెలఁదికి సర్వవిద్యలను వేగము నేర్పు సమస్తశాస్త్రముల్
దెలుపుఁ డటంచు నే మిము విధేయత వేఁడుటకై యటంచు నెనె. ౨౪.

ఆ. అతిపటునకుఁ దీట్టు లాన తిచ్చిన గురుం। డధికసమ్మదమున నతనిఁ జూచి
పట్టి నింత చెప్పఁ బనియేల జదివింతు। నహల్యాబాయి నవనిజను. ౨౫.

సీ. చదివింతుఁ గన్యను సంతోషమున నేను బ్రతిపనంబును నాదుపాఠశాల
కనుపుఁడీ యని గురుం డాదరంబునఁ బల్కె నామాటలను విని యాప్తుఁ డలరి
తాము చెప్పినప్రకారంబుగఁ దరుణి నంపెదనంచు నవని గన్పించి యనిపె నక్కడు
మొదలు నాఁటినుండి యీమాధవ యొజ్జలపాల్జ శిరసా వహింపుచు క్రమమునను
జనువఁ దొడఁగెఁ బాఠశాలయందుఁ బ్రతిదినమున యతివపుఁ దనకుఁ గనకంబు
నొందుకోర్కెపైని నుండవలయు నని పెద్దవారు మెచ్చునట్లు ధీమతిని. ౨౬.

తే. చదువ నేర్చెఁ బురాణముల్ స్వయముగానె। మిగులఁ గోలఁదికాలములో నెపుడు శాస్త్ర
నీతిమొదలుగాఁ గలమంచిచెలులయొక్క। చరితము లెల్ల భక్తిగ నెప్పుడుఁ జదువుచుండు.

క. పాతివ్రత్యంబున విఖ్యాతిని గన్నట్టిపుణ్యకాంతలకథలన్
బ్రీతిని విని వారలయట్టి తరుణి యగుటకుఁ దలఁచె చెచ్చెర ధాత్రిన్. ౨౮.

ఆ. ఈమె చరిత విన్న నీహిందుదేశంబు। నందుఁ గూడఁ బూర్వమందు స్త్రీల
విద్య నేర్చినట్టివెలఁదు లున్నా రను। మాట నిజము మనకుఁ దేటపడదె? ౨౯.

తే. ఎన్నరానట్టి సద్బుద్ధి లెన్నఁ గలిగి। రమణి విలసిల్లె సద్గుణరాశి యనఁగఁ
గాని సౌందర్యవతి గాదు కాను సుందు। కాకపోయిన లోపంబు కలదె సతికి?

తే. సత్యమే దివ్యరూపంబు సతుల కిలను। సాటి లేనట్టి సద్గుణసమితి యొల్ల
స్వర్ణమయభూషణంబులై వన్నెఁ దెచ్చు। శాశ్వతానంద మొసఁగును సతులకును.

ఆ. కాన నీమహాత్మకుఁ గలను సౌందర్యలో। పం బటంచు నిచటఁ బలుకఁ దగదు
స్త్రీల కుండఁ దగిన దే సైనగుణములఁ। దెలుప ముందెఁ గాన దేమియుకను. ౩౨.

క. దినదిన మీగతి వర్ధిలు। తనయను వీక్షించి తండ్రి తగినవరునకున్
వనితఁ నొసంగి వివాహం। బొనరింపఁగవలె నటంచు నూహించె మదిన్. ౩౩.

క. తొమ్మిదివత్సరములు గల। యమ్మను వరునకుఁ బెండ్లిఁ జేయ నెంచినవాఁడై
సమ్మతమున యోచించెను। గొమ్మకుఁ దగినట్టి వరునిఁ గూర్చుటకొఱకున్. ౩౪.

ఆ. కాని తాను ధనముఁ గలవాఁడు గాకుండు। కారణమునఁ జేసి కన్నియనను
భాగ్యవంతుఁడైనవరునిఁ దెచ్చుట కష్ట।తరమటంచు నతఁడు తలఁచి యుండెను. ౩౫.

క. క్షితిపతుఁడు గాక యున్నను। సతతము సన్మార్గపరుఁడు సజ్జనహితుఁడున్
మతిమంతుఁడైన బాలుని। వెతకుఁడి వరు ననుచు నప్పుడు వేఁడెను సుభటులన్. ౩౬.

క. సామాన్యులవలెఁ గా కీ। ధీమంతుఁడు తనసుతను క్షితిపతుఁడైనన్
రాజున కియ్య ననుచును। వేమఱు సర్వేశునికొఱకు వేడుచు నుండెన్. ౩౭.

సీ. ఈరీతి నతఁడు సన్మిత్రులను సత్సంప్రదాయుఁడైన యుత్తమునికొఱకు
వెదకుచు నుండఁగ వెలఁది పుణ్యంబునఁ బ్రాపించె నొకచిన్నసంబంధ మొకటి
యిందూరుసంస్థాన మేలెడు రాజైన మల్హారరావను మహితగుణుఁడు
యుద్ధైకవీరుఁడై సుస్థిరంబునకుఁ బోల్పుమించి యీనాటి యున్న
పుత్రకునందొకఁ డుండెఁ దొలుత యొక్క।సుతుఁ గాంచిన వారు సురుచిరముల
పెండ్లిసేయని వచ్చి కీర్తింబ కలికితండ్రిఁ। గాంచి యిట్లని సత్కారమున నాఘనుఁడు ప్రీతి.

ఆ. అనఘ మీసుపుత్రి నస్మదీయకుమారు।నకు నొసంగ నడుగుటకును వచ్చి
నాఁడ వేగఁ బాలు నాకోర్కెఁ జెల్లించి। సుమతి నిండు నాదుసుతున కిలను.

క. అని రాజు పల్కు పల్కుల। విని ఘనుఁ డానందపూర్ణుఁడై తా నపుడున్
వినయమునమునఁ బలికె నహో। వనితామణి యెంత పుణ్యవతియో యనుచున్. ౪౦.

క. మనమునఁ గల్గినసంతస।మును వెలికిం దెలియనీక మోదముతో రా
జును గని వందన మొనరిచి। యనఘా తమయాజ్ఞ వినుట కిష్టఁపడెను గదా. ౪౧.

ఆ. తాము చెప్పుమాటఁ దల ధరించుచు నాదు।సుతను పెండ్లి యాత్మజానకు నిడుట
నియ్యకొంటిఁ గాన నిఁక మీరు శుభలగ్న।మునను దరలి రండు పోఁడు పలికె,

ఆ. అనుచు రాజుతోడ నతివినీతిని బల్కె। తనదుసుతుని నతఁడు తలఁచె నిట్లు
వెతకఁబోయినట్టి లత వచ్చి పదములఁ। జుట్టినట్లు లుండెఁ జూడ నిపుడు. ౪౩.

క. రాజసుతునకును సతియై। భూజనసుతయై మదీయపుత్రి సుఖమునన్
రాజభవనమున నుండంగాఁ జేసిన దైవమునకుఁ గరములు మోడ్తున్. ౪౪.

తే. భాగ్యవంతుఁడె కాక యీబాలుఁ డధిక।యోగ్యుఁ డనివారు వింటి నాయమ్మ నిపుడు
పిల్ల నాయమను సత్సుఖంబు దల్లఁ జేటు। ననుచు నానంద ముండె నిజాత్మయందు. ౪౫.

క. ఆనందరావు ప్రసించె౹ యానందముతోడఁ జేసె నర్పించెద నీ-
సూనున కందారు బల్కఁగ౹ మానసమున సంతసించె మల్హారిరావున్. ౪౬.

తే. స్థిరపదవి పుత్రి కా కున్నఁ జెలువ మిగుల౹ నధికగుణవతి కాన నిజాత్మజునకుఁ
బనిన సతి యౌనటంచు నాలించు మదిని౹ దలఁచి సంతోషమున నేఁగెఁ దనపురికిని.

తే. అంత మల్హారిరావు తా నరిగి పురికి౹ బంధువుల నెల్లఁ గన్గొని పలికెఁ బ్రీతి
వినుఁడి శుభవార్తఁ జెప్పెద వేడు కలర౹ ఖండురావున కొకమంచికన్య దొరకె.

తే. తొల్లి గొండాజి ప్రాంతంపు గొప్ప యయ్యు౹ వన్నె కెక్కును స్వర్ణ ... చేత
వింటి యానేకు శీలవృత్తాంత మెల్ల౹ వింటి నచటివారలు చెప్ప వీను లలర. ౪౯.

ఉ. ఈసుగుణాంబురాశి జను లెల్ల నుతింపఁగఁ బాత్రమై సదా
భాసురమైన సత్యమును బాయక సద్గుణజాలముల్ నిరా
యాసమునం దొలంగె నని యచ్చటివారలు చెప్ప వింటి నేఁ
జేసినసత్కృతిన్ గలిగెఁ జేడెను గోడలిగా గ్రహించుటల్. ౫౦.

క. అని చెప్పి బంధువులతో౹ జనహితుఁ డానందరావు సదనంబునకున్
జను దెంచె శుభముహూర్తంబున వేగమె సుతునిఁ గూడి సొంపుచు మరిలోన్.

సీ. అంత నానందరా వధికసంప్రీతితో వియ్యాలవారికి విడిది నొసఁగి
వారి సన్మానించి వరపుత్రికకళ్యాణ మురుదెంచె నని చాల నాత్మ నలరి
విధ్యుక్తముగ నుదా వేగంబ తనయను ఖండురావున కిచ్చి కడుముదమునఁ
బరిణయంబును మహావైభవంబునఁ జేసి తన కున్నదానిలోఁ దనయ కిచ్చి
సుతను బ్రీతి తోడ సతియుఁ దానును జేరఁ౹ దీసి బుద్ధు లెన్నొ తెలుపఁ దలఁచి
యత్తమామలకును జిత్తంబు రంజిల్ల౹ సేవ చేయు మనుచుఁ జెప్పి మఱియు. ౫౨.

క. పతి యాజ్ఞాపించినపని౹ సతతము శిరసావహించి సల్పుము తల్లీ
గతి వేఱు గలదె సతికిన్౹ వ్యతిరిక్తము గాఁ జరించు వనితలకు భువిన్. ౫౩.

ఉ. తల్లిరో ప్రాణనాథుని దైవసమానునిఁ గాఁ దలంచుచున్
వల్లభుఁ డాచరించునటువంటిపనుల్ సరిగాని వేని నీ
వల్లన మంచిమార్గమున కాతనిఁ ద్రిప్పుచు నేర్పుతోడ వ
ర్ధిల్లు పతివ్రతామణులదివ్యకథల్ పఠియించు చెప్పుడున్. ౫౪.

తే. ఆడుబిడ్డలఁ జూడుమీ యనవరతము౹ నక్కచెలియండ్రవలె నిర్మలాత్మ వసుచుఁ
దక్కఁ గలబంధుజనములదయకుఁ బాత్ర౹ రాలవై యుండు మమ్మ యోయాతివ నీవు.

క. ఐశ్వర్య మున్న దని నీ౹ వీశ్వరునిన్ మఱవఁ గూడ దెపుడును దల్లీ
శాశ్వతమె యిహసుఖంబు లశాశ్వత మదిఁ గాక పరమె శాశ్వతము సుమీ. ౫౬.

క. పరిజనముల నంపితి నీ। వరయుము నిజబంధువులను లనవసరమంటినీ
బరమాప్తు నమ్మి కొల్చుచుఁ। బరిపూర్ణానంద మొంది ప్రబలు సుమతీ. ౫౭.

క. అని యిట్లనేకవిధములఁ। దనయకు బోధించి కెల్ల సన్మార్గంబుల్
జనకులు జను లెల్లరుఁ దమతనయుల కిట్టు లెప్పఁ దలఁతురు గాతౌ. ౫౮.

క. జననీజనకులు చెప్పిన। ఘనబుద్ధుల నాలకించి కడకు ప్రీతిని వా
రిని గని వందనముల నిడి। వనితామణి శిరము వంచి వగచె మిగులన్. ౫౯.

తే. చిన్నపోయినమోముతోఁ గన్నుదోయి। జలము నింపుచు నోబంధుజనములార
పోయి వచ్చెద నని చెప్పి పొలఁతి మఱియుఁ। జేరి కౌఁగిటఁ గ్రుచ్చి సెప్పెలుల నెల్ల.

ఉ. తల్లియుఁ దండ్రియుం జెలులుఁ దక్కిన బంధుజనంబు లెల్లనున్
దల్లడమంది చిత్తమునఁ దన్విని గౌఁగిటఁ జేర్చి ప్రీతితోఁ
దల్లిరొ నిన్నుఁ బాసి యిఁకఁ దాళఁగఁ జాల మటంచుఁ గుందుచున్
జల్లఁగఁ బోయి రమ్మనుచుఁ జాలఁగ దీవెన లిచ్చి రత్తఱిన్. ౬౧.

తే. అంత మల్హారిరావు తా నరుగుదెంచి। పయనమునకు పోవుటకుముహూర్తము సేయుడు ప్రపంచమునను
బఱఁతి నంపుఁడి యని పల్క వనితలంద్రి। తనయు నంపెను భూసురాశీస్సులతో డ.

క. భేరీమృదంగములతో। నారీమణి యత్తవారినగరికి నేఁగన్
గూరిమి జను లెల్లరును ద। దారవ మాలించి వచ్చి యాశ్చర్యమునన్. ౬౩.

మ. కని సంతోషము నొంది పల్కిరి మహాకారుణ్యుఁ డౌ దేవుని
గొనియాడం దగు బీదవానిసుత నీకోమ్మ స్వమహారాజాభా
ర్యను గాఁ జేసెను భక్తవత్సలుఁడె కా యాశ్చర్య మేమున్న ది
వనితారత్నము ధర్మచింత యిటులై వాసించుఁ బూవుల్ తావిగాన్. ౬౪.

క. సిరితోఁ దులఁదూఁగెడువా। రొరులకు సాయంబు సేయు నోర్పుచుందురు గదా
సిరియుఁ బరార్థపరత్వముఁ। గరముఁ గలుగు నేని వారి ఘనుల నవచ్చెన్. ౬౫.

ఆ. అయినఁ గాని ధర్మ మరయంగ సిరులచే। వెలయునా రికపుడు వివిధ మునకు న
టంచుఁ దలఁపఁగూడ దణుమాత్ర మైనను। సిరులు లేమి ధర్మచింత చెడును సె. ౬౬.

ఆ. మున్ను హీనజాతికన్నె యా నొకబాల। ధనవిహీన యుండెను దానిల
కానఁ బండ్ల నమ్మి కడుబీదవానికి। మేలు చేసి కాద మెప్పు పడసె. ౬౭.

ఉ. కానఁ బరోపకారు లగుకారుణికోత్తము లెట్టు లైననున్
మానక యర్థికృత్యముల మానవజాతికి వన్నెఁ దెచ్చుచున్
బూని తమంత కష్టపడి పొందినస్వల్పధనంబులోన నే
దానము లాచరించుచును ధార్మికు లై నుతిఁ గాంతు రెప్పుడున్. ౬౮.

గీ. అట్టు గాన నీమె యతినిర్మలాత్మయై। యుండు టొకటె కాక నిందునిరులఁ
గల్గువానియొక్క కాంతాలలామయై। తనరె నీమెఁ బొగడఁ దరమె మనకు. ౧౯.

గీ. అని యిట్లనేకవిధముల। ననుకొని నుతియించి రీయహల్యసుకృతముల్
గొనియాడఁ దగదె మనము। వినయగుణాన్విత యనంగ వెలసినయీమెన్.

గీ. అంత నింపారుసకు వారలరిగి వేగ। వైభవంబున నిలు సేర వధువు వరుని
వచ్చి దీవించి రచటితివిద్వజ్జనములు। పౌరు లెల్లరు నానందభరితు లైరి. ౨౧.

గీ. పెండ్లియైనవెనుక వెలఁది యెప్పుడుఁ బుట్టినింటి కనుపకుండ నింతిమామ
తనగృహంబునందె యనయంబు నిలిపి తా। నిండుదయను జూచుచుండె నెపుడు.

గీ. మామగారియొక్క మాట దాఁటక చాల। భక్తిఁ గలిగి యతనిభావ మెఱిఁగి
సంచరించి యీమె సత్కీర్తి వడసెను। సకలజనులుఁ జూచి సంతసింప. ౨౩.

గీ. పడఁతి యత్తయగు గౌతమీబాయి మిగుల। నేర్పుతో గృహకృత్యముల్ నిర్వహించుఁ
గాని కోపస్వభావంబు గలది కాన। బరుషవాక్యంబు లెప్పుడుఁ బల్కుచుండు. ౨౪.

గీ. తనయత్తగారు చెప్పిన। పను లెల్లను నిర్వహించి భామామణి తా
ననయము నాయమచిత్తముఁ। గనుఁగొని వర్తించుచుండెఁ గడువినయమునన్. ౨౫.

గీ. అత్తగారు మిగుల నాగ్రహించినయెడ। దనసుమంజుభాష లనుజలముల
నార్పుచుండు నామెయాగ్రహానలముఁ దా। నేమి చెప్పదాన లేమ నేర్పు. ౨౬.

తే. ఆమెకెడఁ గొన్నిదోషంబు లగపడినను। వానిఁ గల వైనఁ దలఁపక వనిత తాను
మంచిగుణ మేమియైనఁ గల దని యెంచి చూచి దానిఁ దా నభ్యసింపఁగఁ దలఁచుచుండు.

గీ. అటువిధ మైనసూరప బాయియును సుదా। బాయి యనఁగ నొప్పుభామినులను
నిష్కళంక మైన నెయ్యంబుతోఁ జూచి। కలసిమెలసి యుండుఁ గలికి యెపుడు.

గీ. తరుణప్రాయముననె యీ। కరణిని నత్తింట నుండి ఘనత వహింపన్
దగు మగువ యితరులకు నే। ధరణి నహల్యకును దక్కఁ దథ్యము చుండీ. ౨౯.

గీ. చిన్ననాఁటనుండి చెలువ తల్లియుఁ దండ్రి। విద్య నేరిపించి వెలఁది కెపుడు
నసుఖమయములు చూపి న్యాయంబుఁ దెలిపిన। కతనఁ గాదె కీర్తిఁ గాంచె నీమె.

తే. విద్య నేర్పంగ సతులవివేకమునకుఁ। జెడుగు కల్గున టంచుఁ గుచ్ఛితపుఁదలఁపుఁ
గల్గి చెలులను నజ్ఞానాంధకారమునను। ద్రోయఁ జాతురు గొంద అన్యాయమునను.

తే. అట్టిమహనీయులకు నీయహల్యచరిత। సాక్షియై మానవతు లెల్లఁ జదువవలయు
ననుసదుద్దేశ మునుపయించు నటులఁ జేయఁ। దగినదై యుండు నని నేసుదలఁతుమదిని.

సీ. పొగతి నత్తింట నెల్లవారలకడ వినుతు లొందుచునుండ వెలఁది కపుడు
వచ్చెను బదునాల్గువత్సరంబు లపుడు వ్యక్తురా లాయెను వనిత యంత
గృహముహూర్తంబున సుదతిని భర్తనుఁ గలిపిరి పెద్దలు కడుముదమున
నతి సొంపు లంగిన యామె శ్రీహరినియందు భక్తిఁ జూపుచు నిజభావమందు

మాయమర్మంబు లెఱుఁగక న్యాయ్యమతిని। సతనియోగ్యానుష్ఠానినియై యనసూయయుఁ
జంద్రమతి సీత మొదలైనసతులమాడ్కి। పరపతివ్రతాతిలకయై పరఁగె నిట్లు.

క. ఇంతకు మును పీయమ నిజ। కాంతునిపై నెంత ప్రేమఁ గల్గిన దైనన్
సంతైనఁ బయికిఁ దెలుపక। స్వాంతమునం దతని దైవసమునిఁగఁ దలఁచెన్. ౭౪.

క. ఇఁకపై జడియక పతిపై। నకలంకంబైన ప్రేమ నగపఱుచుచుఁ దా
సకలవిధంబులఁ బతియెడ। నపటిలమతి సంచరించె నంగన యెప్పుడున్. ౭౫.

క. పరిచారికాళిచేతను। బరిచర్యలఁ జేయనీక భర్తకుఁ దానే
పరిచర్యఁ జేయుచుండెను। బరమాదర మొప్ప నీమె ప్రత్యహమందున్. ౭౬.

తే. అతఁడుచేయఁబూనినపని కనుగుణముగఁ। దానుప్రోత్సాహ మొసరించి తగియుణిగియుపుడు
విభుని సత్యసంధునిఁ జేయ వినయమునను। దైవమును వేఁడుచుండెను దినదినమును.

ఆ. కోపమునను నాథుఁ డేపల్కు పల్కినఁ। గాని దానిఁ దినదినమూన్పసునుస
నిడక యోర్పుఁ గల్గి పడఁతి తా నతనితో। ననునయంపుమాట లాడుచుండె. ౭౭.

క. క్షీరోదకములకైవడి। నారీరత్నమును విభుఁడు నయ మొప్పంగాఁ
గూరిమిని గలిసియుండిరి। ధారుణిజను లెల్లఁ జూచి తగు నని మెచ్చన్. ౭౮.

ఉ. మానిని ప్రాణవల్లభుని మన్ననఁ గాంచుచు నెల్లవేళలన్
మానసమందు నీశ్వరుని మానక కొల్చుచు భక్తియై సదా
జ్ఞానముఁ గల్గి పెద్దలను సాధుజనంబులఁ బ్రీతితోడ స
న్మానముఁ జేయుచున్ మిగుల మాన్యత నొంది చరించె నెంతయున్. ౮౦.

క. అన్నిగుణంబులలోపల। నెన్నం దగు దైవభక్తి హెచ్చగుటను దా
నెన్నఁడు మఱవక దేవుని। సన్నుతు లొనరించుచుండె సతి కడుభక్తిన్. ౮౧.

క. జపములఁ జేయుచు నిరతము। విపులంబగుభక్తితోడ విగ్రహములఁ దా
నెప్పుడును బూజించుచు సత్కృపఁ బేదలఁ గాచి యీమె స్థిరకీర్తి గనెన్.

తే. మనుజు లల్పజ్ఞు లగుట నాత్మస్వరూపుఁ। డైనయీశ్వరు నొక్కఁ డా మరయలేక
బహువిధంబుల నూహించి పలువు రాత్మఁ। బెక్కు మతములేర్పఱిచిరిప్పృథివియందు.

తే. అట్టిమతములలో నెల్ల నాద్యమగుచు। భరతఖండములోపలఁ బ్రబల మగుచు
వెలయు హిందూమతంబందు వెలఁది మిగుల। నమ్మకముఁ గల్గియుండెను నెమ్మనమున.

క. పరిపూర్ణ మైనభక్తిని। బరమాత్మునిఁ గొల్చు చెపుడు భామామణి తా
నరిషడ్వర్గంబుల సుస్థిరమతియై త్రుంచివైచె ధీనుత యగుచున్. ౮౫.

సీ. ఈరీతి జగదీశు నెల్లవేళలయందుఁ గొల్చి యాతనికృపఁ గొల్లగొనియు
సకలజంతువులను సమభావమునఁ జూచె భూతదయాపరబుద్ధి గల్గి

తనయు త్తమాములు దయతోడఁ దన కిచ్చుధనముతో బీదలఁ దనుపుచుండె
దాసదాసీజనతతిపైని నెన్నఁడుఁ గోపించి యెఱుఁగక కొమ్మ తాను
బరమశాంతస్వభావంబు పరిఢవిల్ల। గర్వవిరహిత యగుచు లోకమున వెలసి
సుగుణముల నేర్వఁ దలఁచెడుసుందరులకు। మగువ మార్గప్రదర్శిని యగుచు నిలిచె.
తే ఇట్లు రెండేండ్లు జరుగ నీయింతి తాను। గర్భము ధరించి సూనునిఁ గనియె నపుడు
పుత్రలాభంబు కలుగ నీపాలఁతిమామ। మొదలుగాఁ గలవార లామోదమందిరి. ౯౭.
తే. రాజవైభవ మలరంగ రమణి కపుడు। పురుడు పుచ్చిరి యంతటఁ బుణ్యతిథిని
నామకరణంబుఁ జేసెను నాతిమామ। మాలిరావని తనముద్దుమనుమనికిని. ౯౮.
ఆ. పుత్రుఁ దుద్భవింపఁ బుణ్యాంగనామణి। సంతసంబు నొంది సంతతంబు
నొరుల కప్పగించి యూరక యుండక। ప్రేమమునను దానె పెంచె సుతుని. ౯౯.
క. తనయుని ముద్దులఁ గనుఁగొను।చును సంతోషమున నుండ సుదతీరత్నం
బున కటుపై మూడేండ్లకు। జనియించెఁ గొమార్తె బంధుజను లలరంగన్. ౧౦౦.
తే. పెద్ద లంద ఱాలోచించి ముద్దుసుతకుఁ। బరమసంతోషమున ముక్తబాయి యనెడు
నామధేయంబు పెట్టి యానాఁడువారు। సకలవైభవలీలలు సల్పి రెలమి. ౧౦౧.
క. పుత్రీపుత్రులతో శుభ।గాత్రి మహావైభవమునఁ గాలము గడపెన్
ధాత్రి జనతతికి బిడ్డలు। నేత్రోత్సవ మిడుదు రనుట నిక్కంబు గదా. ౧౦౨.
క. సిరియును సంపద సద్గుణ। నిరతియుఁ గల దగుచు మిగుల నేర్పరియౌ నీ
గరిత యనిశము సుఖాబ్ధిని। దిరముగ నెంతయును మునిఁగి తేలుచునుండెన్. ౧౦౩.
తే. ఏమిటఁ గొదవ లేమి యీకోమలాంగి। సుగుణసంపద జను లెన్నఁ దగిన దయ్యెఁ
గాన నాపద లనిపి యీకలికిపైకి। వెలఁది ధైర్యంబుఁ గనుఁగొన విధి దలంచి.
తే. పంపెనో యన నాపదల్ పడఁతిపైకి। వచ్చి యలయింపఁ జొచ్చె నీవనిత నకట
మనుజులకుఁ గష్టసుఖములు క్ష్మాతలమున।సమముగా నుండు ననుమాట సత్యమరయ.
తే. ఇంతవఱకీమె చరితంబు సంతసమున। నుడువఁ గల్గితిఁ గాని యీపడఁతి కికను
గలుఁగఁ బోయెడుకష్టముల్ దెలుపుటకును।గొందలము నొందెడును నాదు డెందమిపుడు.
ఉ. కాని మహానుభావు లిలఁ గష్టపరంపరఁ జెందినప్పుడే
కానఁగ వచ్చు వారలకుఁ గల్గినధైర్యగుణాదు లెప్పుడున్
గాన నమె పూర్వకాలమున గణ్యత నొందినవార లెల్లరున్
గానల కేగుటల్ మొదలుగాఁ గలకష్టచయంబు నొందుటన్. ౧౦౪.
తే. కాన నీమెసుకీర్తి లోకంబునందు। శాశ్వతము చేయఁ దలఁచి యీశ్వరుఁడు సతిని
గష్టములపాలు చేసెను గాన నెపుడు। నీశ్వరుని నిర్దయుండని యెంచరాదు. ౧౦౫.

తే. సకియ యీరీతి సుఖియించుసమయమందు। నువిదమామనై నెవ్వరో యుద్ధమునకుఁ
గాలుద్రవ్వుటఁ జూచి యీకలికిభర్త। తండ్రితోఁ గూడి యనిచేయఁ దరలెనపుడు.

తే. శత్రుసైన్యంబు లధికమై చలము మీఱ। ఖండురావును బరలోకగతునిఁ జేసి
రకట తద్వార్త తెలిసినయాక్షణంబ। ముగ్ధ శోకాబ్ధిలోపల మునిఁగె మిగుల.

క. పతితోడిదె లోకం బని। సతతముఁ బతిసేవఁ జేయుసకియల కెల్లన్
బతి నెడఁబాయుటకంటెను। క్షితి వేఱొకదుఃఖ మున్నె చింతింపంగన్. ౧౧౧.

క. తనవిభునిసద్గుణంబులు। మనమునఁ జింతించి దుఃఖమగ్న యగుచు నో
యనఘాత్మ యెచటి కేగితొ। కనుఁగొన రావో యటంచుఁ గడుదుఃఖించెన్. ౧౧౨.

సీ. హా ప్రాణనాయక యరిగితే ననుఁ బాసి నినుఁ జూడ కోర్వ నే నిమిషమైన
నీరాజ్య మేల నా కీసిరు లేటికిఁ బతి లేనియట్టివైభవము లేల
యే నోప సౌభాగ్యహీననై యుండుట కిదె సహగమన మే నిపు డొనర్తు
నని యహల్యాబాయి యనుకొన విని చెలుల్ మల్హారిరావుతో మగువతలఁపు
విన్నవింపంగ నతఁడు వేవేగ వచ్చి। కోడలిని గాంచి బల్కె నోకొమ్మ వినుమి
యాత్మహత్య మహాపాప మనుచుఁ బెద్ద। లనెడుమాట నెఱుంగవే యనుచు మఱియు

క. అమ్మా సతులకు సహగమ। నమ్మిల సద్గతి నొసంగు నాతిరొ యైనన్
గొమ్మ లకట కాలెడుకా। ష్ఠమ్ములలో దుముకఁ జూడ శక్యం బగునే. ౧౧౪

ఆ. అది యటుండనిమ్ము ముదితరో నా కొక్క। సుతుఁడు కల్గి నేఁడు మృతిని బొంది
దాన దుఃఖ మనెడుదావాగ్ని లోపల। వేఁగుచుంటి నీవు నేఁగితేని. ౧౧౫

తే. ప్రాణమే భారమౌను నాబ్రతుకు కల్ల। నిలువ మిమ్మిర్వురను బాసి నిమిషమైనఁ
గాన నామేలు కోరెడుదాన వేని। సాహసము చేయ వలదమ్మ సకియ నీవు. ౧౧౬

క. సుతుఁడు మృతి నొందె ననియే। యతులితదుఃఖాబ్ధి నే నహర్నిశమును నో
యతివ మునిఁగితిని నీ వీ। గతిఁ దలఁచితి వింక బ్రతుకఁ గలనే భువిలోన్. ౧౧౭

తే. వంశపావనుఁ డైననామేరసుతుండు। పోయె నని యాత్మలోఁ గడుఁ బొగులుచుఁ
మరల ధైర్యంబుఁ గంటి నీమంచినడత। నరసి నాముష్య గడపెద ననుచుఁ దల్లి

క. పోయినదె నిజ మహల్యా। బాయి యటంచును దలంచి పాయని ప్రేమౌ
పాయముఁ గలసుతుఁ డీ వని। వేయివిధంబులఁ దలంతు వెలఁదిరొ వినుమీ. ౧౧౯

ఆ. కాన నాదుమాటఁ గాదన కెంతయు। నన్ను గారవించి నాతి నీవు
బ్రతికి నన్నుఁ గూడ బ్రతికించి యెపుడును। బుణ్యశీల వగుమి పుడమియుండ. ౧౨౦

క. అని పల్కుమామగారికి। వనితామణి భక్తితోడ వందన మిడి తా
వినయవిధేయతతో నా। తనిఁ గని పల్కంగఁ దొడఁగె దైన్యాకృతితో. ౧౨౧

తే. అయ్య నాయందు మీకున్న నెయ్యమునను। బల్కుచున్నారుగాని యీపగిది నేఁడు
కలదె మీ రెఱుంగనిది లోకంబులోన। నైన నాపల్కు లాలింపుఁ డాదరమున.

తే. విభుఁడు పరలోకగతుఁ డైన వెలఁదులకును। గానఁబడు నెన్నరానట్టికష్టచయము
గాన నార్యులు పతిఁ బాయుమానినులకు। సౌఖ్యకర మని చెప్పిరి సహగమనము.

క. మనలోఁ బతిఁ బాసినయా।వనితలు పడుపాట్లు కన్న వసుమతిలో నో
యనఘ సహగమనమే మే।లని తలఁచెద నామనమున నశ్రాంతంబున్. ౧౨౭.

క. ఘోరనరకం బనం దగు। ధారుణి వైధవ్యబాధఁ దప్పించుటకై
ధీరులచే సహగమనము। నారులకు విధింపఁబడియె నరనుతచరితా. ౧౨౮.

తే. అతివ లల్పజ్ఞురాం డ్రము తా మగుట నెపుడు। జ్ఞానచింత నెఱుంగ కజ్ఞాన లగుచుఁ
బతివియోగదుఃఖాబ్ధిలోఁ బడి మునింగి। తేల లేమందు రనుమాట తెల్ల మరయ.

తే. కాన భర్తృవిహీనలకష్టములను। బాప నేరక యార్యు లీపగిదిఁ దామ
బహుదినంబులు యోచించి భావమందుఁ। జేసి రీయుపకారంబుఁ జేడియలకు. ౧౨౯.

తే. శాస్త్రిసమ్మత మైనయీసహగమనము। చేయవలె నని యిపుడు నేసిద్ధపడితిఁ
గాని తమయాజ్ఞ వినఁదగుదాన నగుట। మానెదను జుండి నాపూన్కి మాన్యవినుత.

సీ. అని మామగారితో నతివినీతిని బల్కి యాతనియెడఁ గల యధికభక్తి
వలనఁ దా నిలిచెను వైధవ్యదశయందుఁ దరుణి యత్యధికమా ధైర్యమునను
నిఖిలలోకేశుని నెమ్మదిలో నమ్మి కావించె లోకోపకారములను
సుఖదుఃఖములయందు సొరిది సమానమా స్వాంతంబునను నిల్చె సంతతంబు
ధర్మమార్గంబునందు వినిర్మలాత్మ। యగుచు సతి సంచరించునయ్యవసరమునఁ
బుత్రభావంబుతోఁ జూచుపాలఁతిమామ। యకట లోకాంతరంబున కరిగె నయయొ.

క. పతిఁ బాసి నట్టియాపద। నతిచతురత నిగ్రహించి యనుదినమును స
న్నుతిపాత్ర మైనపనులను। సతి చేయుచు నుండ మామ చనెఁ బరమునకున్. ౧౩౦.

తే. ఆపదలపైని నాపద లరుగుదెంచి। యతివధైర్యధనంబుఁ దా మపహరింపఁ
జెలియ యాతస్కరచయంబుఁ జెదరఁగొట్టి। నిలిపె ధైర్యధనంబుఁ దా నేర్పుతోడ.

చ. ఇరువదిమూఁడువర్షములయీడున నెన్నఁగరానియాపదల్
పరువడి వచ్చి చుట్టినను భామిని జంకక యించు కేనియున్
నిరతము భక్తవత్సలుని నిండుమనంబున నమ్మి కొల్చుచున్
గరము సుకీర్తి నెల్లపుడుఁ గాంచి చరించుచు నుండె నెంతయున్. ౧౩౨.

క. తాతయనంతరమునఁ దగ। నీతరుణిసుతుండు రాజ్య మేల వలసినం
[illegible] డగుట జను। లాతని నేలికగ నొల్ల మనిరి గ్రహింపన్. ౧౩౩.

క. అన విని పూనా పేష్వా। లనవరత మహల్యబాయి నంచితమతితోఁ
గనుఁగొను ప్రభువులు గావున। వనితసుతుని నేలు మనిరి వసుమతి దయతోన్.

క. ఘనబుద్ధిమంతురా లగు। వనితామణి మిగులఁ గష్టపడు నని ప్రభువుల్
జనసమ్మతి లేకయె తా। మొనగూర్చిరి యీమెసుతుని నుర్వీశునిగాన్. ౧౩౪

క. అంతట నీయమసూనుఁడు। సంతసమునఁ బీఠ మెక్కి సకలజనులఁ దా
నెంతయు బాధించుటఁ గని। చింతిల్లుచునుండె నీమె చిత్తములోనన్. ౧౩౫

చ. పరమపతివ్రతామణికిఁ బామరుఁ డౌసుతుఁ డుద్భవించి తా
నరుల కనేకకష్టము లొనర్చుచు మాత యొసంగుబోధలన్
గరముఁ దిరస్కరించుచును గాలము దుర్వినియోగ పుచ్చె నీ
ధర నవివేకులౌ సుతులు తల్లుల మన్నన చేయ నేర్తురే. ౧౩౬

తే. పరమపావని యైన యీపడఁతిగర్భ। వాసమున నిట్టిదుర్మార్గవర్తనుండు
జనన మొందుట చూడఁ జందనవనమునఁ। బుట్టుకంటకయుత మైనచెట్టుఁ బో

చ. కొడు కొనరించుదుష్క్రియలకుం బరితాపము నొందుచుండి యీ
పడఁతి నిజాత్మజుం డిలను బావనచిత్తముఁ గల్గియుండున
ట్లెడతెగ నట్టిభక్తిమెయి నీశ్వరుఁ బ్రార్థన చేయుచుండి దయ
య్యెడఁ దనధైర్యలక్ష్మికిని నెంతయు పన్నియఁ దెచ్చి వర్తిలెన్. ౧౩౮

క. ధీరస్వాంత చుఁడీ యీ। నారీరత్నం బటంచు నరు లనుకొనుచున్
గూరిమిఁ జూడఁగ నీమెకు। మారుం డాఱునెలలకును మరణము నొందెన్. ౧౩౯

క. తనయుఁడు పరలోకమునకుఁ। జనె నని దుఃఖించెఁ గాని సతి యుల్లములో
జనకంటకుఁ డగునాతఁడు। చనుటయె మే లనుచుఁ దోఁచె జనతతి కెల్లన్.

తే. సహజ మగుప్రేమచే నీమె సంతతంబుఁ। బుత్రమరణంబునకు లోనఁ బొగులుచుఁ
నతిపయుగ్రశాసన మిల నందటికినిఁ। దెలుపుటకొ యన నపనింద కలిగె సతికి.

ఆ. దుష్టుఁ డైనసుతునిఁ ద్రుంచివైచినఁ గాని। ప్రజలసౌఖ్యమునకుఁ బ్రబలహాని
కలుగఁబోవు ననుచుఁ గలికి తాఁ దనయునిఁ। జంపె ననుచు నింద సంభవించె.

క. భూతదయార్ద్రగుణంబున। ఖ్యాతినిఁ గన్నట్టియీమె యణుమాత్రంబున్
బ్రీతినిఁ జూడక సుతుఁ జే। చేతనుఁ బరిమార్చె ననుట చిత్రము గాదే. ౧౪౩

క. ఇది సత్యమో యసత్యమొ। పదిలంబుగఁ దెలియఁగోరి పరువడిఁ గరముల్
సదయు లగుగ్రంథకర్తలు। వెదకి తెలిసికొని రనేకవిధముల నిజమున్. ౧౪౪

ఆ. నిజముఁ దెలిసి వార లెలఁత నిర్దోషిణి। యనుచు వ్రాసియుండి రదియు గాక
యన్యదేశవాసి యైన మాల్కమ్ దొర। వారు కూడ నిట్లు వ్రాసియుండె. ౧౪౫

క. న్యాయమతియగా నహల్యాబాయి తనదుసుతునిఁ బట్టి పరిమార్చె నటం
చీయపనింద ఘటించె న, హా యిది విన నాదుమదికి నద్భుత మయ్యెన్. ౧౪౭.

ఆ. పతియు మామ కూడఁ బరలోకవాసులై । నందులకె లతాంగి డెందమందుఁ
జింత నొందుచుండి చిన్నికుమారునిఁ । జంపి నైచె ననుట సత్య మగునె! ౧౪౮.

ఆ. సామజంబు మొదలు దోమపర్యంతంబు । జీవజంతువులకు నేవిధంపు
హాని చేయకుండుమానినీతిలకంబు । సుతునిఁ జంపె ననుట చోద్య మరయ. ౧౪౯.

తే. మహి నహింసయె పరమధర్మం బటంచు । నెంచి క్రిమికీటకాదుల కించుకైనఁ
బాధ చేసి యెఱుంగనిపరమసాధ్వి । నిజకుమారునిఁ జంపి తా నిలువఁగలదె! ౧౫౦.

ఆ. నిఖిలభూతములను నెయ్యంబుతోఁ గాంచు । నట్టియీమెపైని నట్టినింద
మోపినట్టివారు పాపాత్ము లనవచ్చు । సందియంబు లేదు సత్యముగను. ౧౫౧.

క. అని యాంగ్లేయుఁడు వ్రాసెను । ఘనమగుసాక్ష్యంబు గలుగఁ గాంతామణి తాఁ
దనయుని వధియింపఁగ లే । దని వేఱుగఁ జెప్పనేల యత్యధికముగన్. ౧౫౨.

తే. ఏది యెట్లైనఁగాని యీయింతిసుతుఁడు । పరమదుర్మార్గుఁ డౌటచేఁ బ్రజలకెల్ల
సంతత మసౌఖ్య మగుమాట సత్య మగును । గనుక నే దేవుఁ డీతని ననిపె దివికి.

క. జనవాక్యము కర్తవ్యం । బనుమాట నిజంబు చేయ నాతని దేవుం
డనిపెను బరలోకంబున । కనునటు లీకొమ్మపుత్త్రుఁ డపుడు గతించెన్. ౧౫౪.

క. మాలీరావు గతించిన । కాలంబున రాజ్య మేలఁ గలవారలకై
చాలఁగ యోచించుచు జను । లీలలనగుఱించి కుంది రెంతయు మదిలోన్. ౧౫౫.

సీ. ఆసమయంబునం దందలివారెల్ల నతివసూనుఁడు పోయినట్టివార్త
పునహాకుఁ బ్రభువులై యనఘులైయున్నట్టి మాధవరా వనుమహితగుణుని
తమ్ముఁడౌ రాఘోబదాదగారికిఁ దెల్పి రంతట నొకనాఁ డహల్యయొక్క
మంత్రి తాఁ దనలోనఁ దంత్రంబుఁ జేయఁగాఁ దలఁచి వేగంబునఁ గలికికడకు
వచ్చి యామెను గన్గొని వందనమిడి । మఱియు దుఃఖోపశమనమౌ మాటలాడి
తనమనోభావ మెఱిఁగింపఁ దలఁచియిట్లు । విన్నవింపంగఁదొడఁగెఁదావినయమునను.

తే. తల్లి సద్గుణంబులపాలవల్లి వినుఁడి । తా మెఱుంగనినీతి యాధరణి లేదు
కాన శోకాబ్ధిలోనుండి గట్టుఁజేరి । జ్ఞానదృష్టినఁ జూడుఁ డీజగము నెల్ల. ౧౫౬.

ఉ. చూచిన సర్వసంపదలుఁ జూల్కనఁగా మదిఁ దోఁచు నెప్పుడున్
యోచన చేయ జ్ఞానధన ముర్విని శాశ్వతమై కనంబడున్
నీచగుణుండు నాఁ బరఁగి నేర్పున జ్ఞానధనంబు దొంగిలం
[illegible]చునట్టి మోహుఁ డనుచోరునిఁబట్టి వధింపఁ గల్గెదున్. ౧౫౭.

తే. కానఁ నేఁడు తామ మానసంబున దుఃఖ। మహ్నినార్పి జ్ఞానవర్ష మునను
దమధరిత్రి యేలఁ దగినవా రెవ్వరో। యరయవలయుఁజుండి యమ్మ వేగ. ౧౫౯
క. మీ రాఁడువారు కావున। నీరాజ్యం బేల నేర రెట నైనను స
చ్చారిత్రుని గుణవంతుని। ధీరుని నొకపిల్లవానిఁ దెచ్చుకొనవలెన్. ౧౬౦
తే. అతఁడు పెరిఁగినదాఁక నే నధికభక్తి। రాజ్యతంత్రంబు నడిపెద రమణి యింక
కించుకైనను శంకింప కెచటనైనఁ। బిల్లవానినిఁ గొనితెండు వేగమునను. ౧౬౧
క. అని గంగాధరశాస్త్రియు। యనుమాటల విని యహల్య యాతని మోమున్
గని యిట్లు తెలుపఁదొడఁగెను। దనమదిలో నున్నయట్టితలఁపు నతనికిన్. ౧౬
తే. అయ్యొ దుర్భరం బైనదుఃఖాగ్నిలోనఁ। బొరలుచుండియు నెప్పుడు మీబోఁటివా
కఱపుదుఃఖోపశమనవాక్యములను విని। చింతఁ దొలఁగించుచుంటి నాచిత్తమంద
క. జరగినకార్యంబునకున్। మరి మరి దుఃఖింప నేల మనమెల్లరమున్
ధర శాశ్వతులమె యని నా।కరయఁగ నొకధైర్య మబ్బెనయ్య మహాత్మా. ౧౬
తే. సిరియు సంపద ధరణి నస్థిరములంచు। దృఢముగా నమ్మి మదిలోన దుఃఖరహిత
నగుచు ధర్మమార్గంబున నవని నేలఁ। దలఁచియున్నదానను నేనె ధన్యచరిత. ౧౬
క. ఇతరులసూనునిఁ గైకొన। నతఁ డతిదుర్మార్గుఁ డగుచు ననవరతంబున్
క్షితిని నధర్మము నడపినఁ। గుతుకము చెడి దుఃఖమునను గుందవలసెడున్. ౧౬
ఆ. ఏను రాజ్య మేలు టెఱుఁగకుండినయెడఁ। దప్పకుండ నొరులతనుజుఁ దెచ్చు
కొనుట యిప్పు డట్టిపనియేల నేనె యీ।రాజ్య మేలఁగలను రాణి నగుచు. ౧౬
క. అని చతురోపాయంబునఁ। దనమంత్రికిఁ దెలియఁజెప్పి తరుణీమణి యా
తనిఁ బంపిన నతఁ డప్పుడు। చనె మనమునఁ గినుకఁ బూని సతిపై మిగులన్. ౧౬
క. గంగాధరయశవం తీ।సంగతి విని తనదుకోర్కి సమకూడమిచే
నంగనస్వాతంత్ర్యమునకు। భంగము కలిగింప నెంచె భావములోనన్. ౧౬
తే. తెలివ యొకపిల్లవానినిఁ దెచ్చుకొనిన। నామె నొకచోట నుంచి యాయర్భకున
సాయ మొనరించునట్లుండి సంతతంబు। ధనము కైంకర్య మొనరింపఁదలఁచె మ
తే. తాను జెప్పినమాటలఁ దరుణి వినని। కారణంబున మదిలోనఁ గ్రౌర్య మూని
యామె నవమానపఱుపఁ దా నాత్మ నెంచి। వడి రఘోబాకు నొకలేఖ వ్రాసె నిట్లు
తే. హోళకరువారిరాజ్యము యుక్తి మీఱఁ। బాలనముచేయువార లెవ్వారు లేమి
దా మనాయాసముగ వచ్చి తత్క్షణంబ। కైకొనఁగవచ్చు నీరాజ్యగరిమ నెల్ల. ౧
ఆ. కొమ్మ మామగారు కుగ్రామమగు హోళ।యందుఁ బుట్టి పెరిఁగినందువలన
నతనితరమువారి కందఱికిని హోళ।కరు లటన్న పేరు కలిగెఁ జుండి. ౧
తే. అనుచు వ్రాసినయాలేఖ నతఁడు చదివి। పరమసంతోషమునఁ బొంగి పలుకశక్తి
తలఁపనితలంపుగా నబ్బెఁ దనకటంచు। యుద్ధ మొనరింప రాఘోబ యాయత్తుఁడాయె.

తే. అతఁడు దుర్మార్గవర్తనుం డగుటవలన। నాసనొందుచుఁ బరరాజ్య మపహరింప
వేగఁ బయనమై వెడలెఁ దా వెలఁదితోడఁ। బోరి రాజ్యంబు గైకొని పోదమనుచు.

క. సేనలఁ గూర్చుకొని యతఁడు। మానినితోఁ బోఁదవచ్చుమాట నెవరో తా
మీనాతికిఁ దెలిపిన విని। తా నిలిచె సతీలలామ ధైర్యముతోడన్. ౧౭౬.

ఆ. ధైర్యమునను జేడె తలఁగక సుంతైన। నన్నిటికిని దేవు నాత్మ నమ్మి
తెలిపె భోసలాది దేశాధిపతులకు। సకలవృత్త మపుడె సవినయమున. ౧౭౭.

క. తనరాజ్య మొరులచేఁ గై। కొనఁబడ నున్నదని వ్రాసి గొబ్బున సతి వా
రిని వేఁడుకొనియె దీనతఁ। జనుదెంచి సహాయపడుఁడి సరగున ననుచున్. ౧౭౮.

ఆ. కలికిపైనిఁ గల్గుగారవాధికతచే। రాజవర్యు లెల్ల రమణి కపుడు
సాయపడుదు మనుచు సానునయంబుగఁ। జెప్పిపంప సంతసించె వనిత. ౧౭౯.

వ. అంతట నొక్కనాఁ డింతి తా సభచేసి భాషించె నిటు రోషభాషణములఁ ప్రభువులౌ పేష్వాలు భ్రమసి ధనాశచే నరుదెంచి యీరాజ్య మపహరింప వచ్చెద రని వింటి వారి కీయన్యాయ్యవర్తనం బరయంగఁ బాడియౌనె యబల గదా యీమె యవలీల ననిలోన గెలిచెద మని వారు తలఁతురేమొ వట్టి దామాట తమబోఁటివారి నెల్ల। నిగ్రహింపంగఁ గలను నా నేర్పుకొలఁది సేనయును జాలఁగలదు నా చెంతఁగూడఁ। గాన నింద్యకై వారికే కలుగఁగోడు. ౧౮౦.

తే. అహహ యేమని చెప్ప నయ్యవసరమున। వీరరసపూరితములైన వెలఁదిపల్కు
లందఱును విని విస్మయం బంది మదినిఁ। జూడ మింతధైర్యముగలసుదతి ననిరి. ౧౮౧.

తే. అతివపల్కినధీరవాక్యంబు లెవరో। చెప్పఁగా వినికూడఁ దాఁ జెనఁటియగుచు
నన్న కీవార్త తెలుపక యతివపైకి। వెడలె రాహోబ యనిచేయ వేగమునను. ౧౮౩.

తే. అదిగో యేఁబదివేలసైన్యములతోడ। వచ్చె రాహోబ యని చెప్ప వనిత వించు
ధైర్యకవచంబు ధరియించి తలఁకులేక। యనిపె నొకవార్త యిట్లని యతనికపుడు.

క. అయ్యా నాతో యుద్ధం। బియ్యెడఁ గావింప మీర లేతెంచితి రీ
కయ్య మొనరించుటకు నే। నియ్యకొనియె యున్నదాన నేపు దలిర్పన్. ౧౮౪.

ఆ. ఏనుఁగూడ సేన లెన్నియో కూరిచి। యున్నదానఁ జూండు యుద్ధమునకు
గెలిచి మిమ్ము నాకుఁ గలసొత్తు దక్కించు। కొందు లవము లేదు సందియంబు. ౧౮౫.

ఆ. అట్లు నేను గెలువ నవనీశు లెల్లరుఁ। బరిహసింపఁగలరు కరము మిమ్ము
దాన మీకు మిగులఁ దలవంపు లగుఁజుండు। నాదుపల్కు నిజము మేదినీశ. ౧౮౬.

ఆ. అటుగాక మీరు నన్నే। యటమటమున గెల్చిరేని యదియును మీ కె
ట్టిటికిని గీర్తి నొసంగదు। పటుతరమగు నిందయొకటి ప్రాపించుఁ జుఁడీ. ౧౮౭.

తే. అబలలతోఁ బోరుట యీ। యిలలో ధర్మంబె యరయ నేరికినైనన్
బలు మల నొప్పించినయెడఁ। గలుగదె యపకీర్తి యొట్టివారలకైనన్. ౧౮౮.

ఆ. ఆఁడువార లేడ యని చేయు లేడని। తలఁతురేమొ మున్ను తరుణి యైన
సత్యభామతోడ సమరంబు గావించి। యోడిపోయెఁ గాదె యొక్క యసుర. ౧౫౯

ఉ. కావున నింతులందుఁ బొడగానఁగవచ్చెడు శౌర్యధైర్యముల్
కేవల మల్పమాత్రమనుచుఁ గీర్తికి నర్హత లేదటంచు స
ద్భావము వీడి పూరుషులు భామలఁ జుల్కన చేయఁ జూతు రీ
భూవలయంబునం దధికబుద్ధినిఁ గల్గినవార లుండరే. ౧౬౦

ఆ. కానఁ జెలువలందుఁ గలనిరసనభావ। మునను నన్ను గెలిచి మోదమునను
బొందమనుచు మీరు బుద్ధి నెంచితిరేమొ। కాని జయము మీకుఁ గలుగఁబోదు. ౧౬౧

క. అని వీరాలపంబుల। వనితామణి చెప్పి పంప భయకంపితుఁడై
జననాయకుండు సిగ్గునఁ। దనతలను ధరాతలంబుఁ దాఁకఁగ వంచెన్. ౧౬౨

ఆ. లజ్జ నొంది మదిని లలనశౌర్యము నీతి। ధర్మవర్తనంబు దయయు మొదలు
సర్వసుగుణములకు సంతోషమందుచుఁ। బ్రభువు సతికిఁ జెప్పి పంపె నిట్లు. ౧౬౩

క. అమ్మా మీ కెన్నియొ క। ష్టమ్ములు గలుగుట నెఱిఁగి సరగున వ్యాపా
రమ్ముల నటు విడిచి యిటులు। మిమ్ములఁ గనవచ్చినాఁడ మిగుల వగచుచున్. ౧౬౪

తే. కానఁ దమరాజ్యమెల్లనేఁ గైకొనుటకు। వచ్చుచున్నాఁడ నని తమభావమందుఁ
దలఁపవల దని తరుణికిఁ దెలిపి పంపె। నపజయము గల్గుఁ దనకని యవనివిభుఁడు.

ఆ. తరుణి కిట్లు దెలిపి తనదుసైన్యము నెల్ల। వెనుక కనిపి తాను వేగమునను
గొమ్మయున్నయెడకుఁ గూరిమితో వచ్చి। యాదరమునఁ బల్కె నామె కిట్లు. ౧౬౫

క. తల్లీ మీ రిహసుఖములు। కల్ల లటంచెఱిఁగి ముక్తికరమై మది రం
జిల్లఁగఁ జేసెడుపరసుఖ। ముల్లంబునఁ గోరుకొనుట యుచితము సుండీ. ౧౬౬

క. ఎక్కడిపుత్రీపుత్రకు। లెక్కడిబంధువులు మిత్రు లెక్కడివా రిం
దొక్కరు శాశ్వతు లగుదురె। మక్కువపడి చెడుటె కాక మనవారను చున్. ౧౬౭

క. ధర్మంబె ప్రాణబంధువు। ధర్మమె యైశ్వర్యకరము ధర్మమె సుఖముల్
ధర్మమె ముక్తికి మార్గము। ధర్మమునకు సాటి కలదె ధర నొకటైనన్. ౧౬౮

తే. ధర్మపరతయె ముక్తికి దారి యనుచు। నిర్మలాత్ముకులై చాల నీతిఁ గల్గి
యీశ్వరుని నమ్మువారెపో శాశ్వతంపుఁ। బదవి నొందెడువార లీవసుధలోన. ౧౬౯

చ. చదువుచు ధర్మశాస్త్రములు సాదరలీలను నెల్లవారికిన్
విదితముగాఁగఁ దెల్పుచు వివేకముఁ గల్గి చరించుమార్గమున్
సదయత బీదసాదలను సత్కృపతోడుతఁ గాంచుచెప్పుడున్
ముదమున రాజ్య మేలినను మోదయుతం బగు విశ్వమంతయున్. ౧౭౦

క. కావున జరగినదానికి। నేవిధ మగుచింత మాని యీశ్వరు నెప్డుఁ
భావమున నిలిపి యాతని। సేవించుచు ధర్మ మెప్డుఁ జేయుము తల్లీ. ౨౦౨.
క. ఈరాజ్యమెల్ల మీ రిఁక। ధీరతతో నేలుకొనుచు దీనుల దయతో
నారసి సంసారం బను।పారావారంబు నీఁది పారముగనుఁడీ. ౨౦౩.
తే. అనుచు వైరాగ్య ముదయింప నతివ కతఁడు। ధర్మముల నెల్ల బోధించి తత్త్వ ణంబ
తరలె నింహూరుపురినుండి తనదుపురికి। నంత రాజ్యంబు గైకొనె నింతి తాను. ౨౦౪.
తే. ధైర్యశౌర్యాదిగుణములఁ దనరి యుండి। తరుణి తనరాజ్య మెరులకు దక్క నీక
నేర్పుతో శత్రుసైన్యంబు నిగ్రహించె। జూడఁ బోదుమె యిటువంటిసుదతినిలను.
క. పట్టాభిషిక్తయై సతి। పట్టణ మేలుటకు రాఁగఁ బ్రజ లెల్లరు నిం
కెట్టియిడుములును మనలకుఁ। బుట్ట వనుచు సంతసమునఁ బొంగిరి కరముౕ. ౨౦౫.
పదియేడునూర్లపై న౫౦।పదిరెండవవత్సరమున వనితామణి తా
ముదమునఁ బీఠం బెక్కను। సదమలులై జనము లెల్ల జయఘోష మిడౕ. ౨౦౬.
ఇల దుర్బలులకు రాజులె। బల మనుశ్రుతివాక్యసరణిఁ బ్రజ లెదలోనౕ
దలఁతురు రాజులు కరుణా।కలితులు గావలయు ననుచుఁ గర మనురక్తిౕ. ౨౦౭.
కాన నీయహల్య కరుణాబ్ధి యాట న।న్యాయ మడఁచి మిగుల న్యాయముగను
దమ్ముఁ జూచు ననుచుఁ దమలోన సంతోష।భరితు లైరి యచటిపౌరవరులు.
తనబంధుఁ డగుతుకోజీ। యను సద్గుణవంతు నొకని నంగన తాఁ గై
కొని మంత్రి పథ మొసంగెను। దనకుఁ దగిన మంత్రి యనుచుఁ దలఁచి మనమునౕ.
మగువ తా నతని నమాత్యునిఁ గాఁ గొని కఱపె వానికి రాజకార్యసరణి
భామ నాతఁడు మాతృభావంబుతోఁ జూచి యామె చెప్పినమాట కడుగుదాఁట
కుండి నమ్రతతోడ నువిదశత్రుల పైకి దండెత్తి వారల దర్ప మడఁచి
పరరాజులను గెల్చి పడఁతిరాజ్యమునందుఁ జోరభయాదుల క్రూర మయిన
భయములను బాపి యుద్ధసంబంధ మైన।పనుల నెఱవేర్చుచుండె నాఘనుఁడు తాను
దక్కఁ గలకార్యముల నెల్లఁ దరుణి తానె। నిర్వహించుచు నుండెను నేర్పుతోడ.
ప్రాణనాథునిఁ బుత్రునిఁ బనిచి దివికిఁ। దగుదు నని పీఠ మెక్కితి ధరణి నేల
నకట నావంటిక్రూరురా లవనిఁ గలదె। యనుమతోఁ జేసె నాగుండె నీశ్వరుండు.
క. అనుచు నీమె వగవ నాసమయంబున। సతికి లోన నెవరో సదయు లగుచుఁ
జెప్పినట్లు తోఁచెఁ బరమ సుజ్ఞానంపు।బల్కు లిట్లు వినుఁడి ప్రమదమునను.
క. [illegible] చింతిల మగువా। కాటికిఁ బోనట్టివారు గలరె ధరిత్రిౕ
[illegible] నరయఁగ మానవ।కోటికిఁ దప్పనిది కాదె కూలుట ధరణిౕ. ౨౧౪.

క. కావున నైసర్గిక మగు। చావున కెదలోనఁ గుంది సంతతము సు నీ
వీవిధమున నుండిన నినుఁ। గేవల మవివేకిని యని కృతమతు లనరే. ౨౧౫.

ఉ. చచ్చినవారి కేడువక చాలవివేకము గల్గి మానవుల్
నిచ్చలు ధర్మమార్గమున నేర్పరులై తగ సంచరించి తా
మెచ్చుట నెట్టు లుండినను నీశ్వరు నమ్మి భజింప వారినిన్
మెచ్చుదు రెల్లవారలును మే లొనఁగూర్చును దేవదేవుఁడున్. ౨౧౬.

క. చచ్చినసుతుఁ డొక్కఁడె నీ। కెచ్చోటను గన్న సూను లెందఱొ కల రీ
పిచ్చిని విడి వడి సమతను। గ్రచ్చఱ నిలజనులఁ జూడఁ దగు మగువా. ౨౧౭.

క. అని పల్కినపల్కులఁ దా। విని విస్మయ మంది మది వివేచించి తుదన్
దనయంతరాత్మ వాణి యిటులు। వినిపించెఁ గదా యటంచు వెలఁది దలఁచెంగన్. ౨౧౮.

ఆ. తెలిసి యంతరాత్మ తెలిపినవిధ మెల్ల। సత్య మనుచు నమ్మి స్వామి నెపుడుఁ
జిత్తమందు నిల్పి చెలువ స్వకృత్యముల్। నిర్వహింపఁ దొడఁగె నీతిరతిని. ౨౧౯.

సీ. ప్రాలఁతి సూర్యోదయంబునకుఁ బూర్వమె లేచి మును కాల్యకరణీయములను జరి
యంత స్నానము చేసి యధికభక్తిని దేవతార్చనం బొనరించి దయాత్మయందు
సకలలోకాధారు సర్వజ్ఞు సర్వేశు భక్తమందారు విపద్విదారుఁ
బాయకుండఁగ నిల్పి భక్తితో బహువిధసాధనంబులచేత జపము చేసి
షడ్రసోపేత మైనభోజనము చేసి। పిదపఁ బండితోత్తములను బిలువనంపి
భక్తిరసపూరితము లైనపద్యములను। వివిధధర్మముల్ వారిచే వినును బ్రీతి. ౨౨౦.

ఆ. ప్రాలుమాల కెపుడుఁ బడఁతి తాఁ దలఁచిన। దెట్టికార్య మైనఁ బట్టుదలను
జేసి కాని నిద్రఁ జెంద కుండును జుండి। నీతి సోమరులకు నేర్పు ననఁగ. ౨౨౧.

క. తనజాతి మాంసభక్షణమున కెడ మిచ్చునది గాయెన ముద్దియ తిన ద
య్యెను మాంసం బెన్నఁడుఁ దా। ఘనవిప్రాంగనను బోలి కడు శుచిత మెయిన్.

క. తనవిభుఁడు చన్న వెనుకను। దనయాభరణంబు లెపుడు ధరియింపక తె
ల్లనివస్త్రమును ధరించుచు। వనితామణి జరుపుచుండె వైధవ్యవశన్. ౨౨

సీ. కలికి నిత్యము రెండుగంటలవేళను రాజకార్యము దీర్ప రాజసభకు
నరుదెంచి యందు నన్యాయంబు లేకుండఁ బ్రజలకలహములఁ బాపి దయను
స్వయముగా రాజ్యసంబంధమౌ పను లెల్ల నెఱవేర్చుకొని వచ్చి నిలయమునకు
మగుడ సాయంకాల మగుడు నీశ్వరుఁ గొల్చి యతనిప్రసాదంబు నంది పిదప
దుది ఫలాహార మొనరించి నిదురఁ బోవు। రెండుజాములరాత్రికి నిందుముఖి ది
గాల మిారీతిని వృథాగఁ గడప కెపుడు। సార్థక మొనర్చె మానవజన్మ మహిమ

తే. రమణి బ్రాహ్మణస్త్రీవలె రాత్రులందు। నన్నము భుజించుటను మాని యెన్నరాని
వ్రతము లానరించుచుండె సద్భక్తితోడ। విప్రవర్యుల రక్షించె విపులముగను.

సీ. అమలమా సద్బుద్ధు లన్నిటి కన్నను దానశీలతయును దయయు సతికి
నధికమైనందున నంగనామణి యన్నదానంబులును వస్త్రదానములును
సకలదానంబులు సత్పాత్రులను జూచి చేయుచు సత్కీర్తిఁ జెందుచుండెఁ
బలుతీర్థములు గల భరతఖండమునందుఁ గావించె దేవతాకార్యములను
బ్రాఁత దేవాలయములను బాగుపఱిచి। దేవతాక్షేత్రములయందు దివ్యమైన
తనదు నామంబు జను లెల్లఁ దలఁచునట్లు। లేదయో యొకతనచిహ్న మేరుపఱిచె.

చ. చదువుల కున్కిపట్టను మఁ జాల నుతింగను వారణాసిలోఁ
సదయుఁడు విశ్వనాథుఁ డనుసామి వసించెడియాలయంబు నీ
ముదితయె కట్టి యిచ్చె నని మున్గియసచ్చరితంబులన్ జగ
ద్విదితము గాఁగ వ్రాసిరి కవీశ్వరు లీమె నుతించు చెంతయున్. ౨౨౭.

క. అన్నాతురులకు నీయమ। యన్నముఁ బెట్టింపఁ దలఁచి యాదరమునఁ దా
నన్నము నిడుసత్రంబుల। నెన్నియొ కట్టించి మించె హెచ్చినకీర్తిన్. ౨౨౮.

ఆ. తరుణి దీనజనుల దయఁ జూచుటే కాక। పశువు పక్షి మొదలు బహువిధంపు
జంతుకోట్ల కెల్ల సంతతంబు ననంత। మైనమే ళ్ళొనర్చె నధికదయను. ౨౨౯.

తే. పక్షు లరుదెంచి పొలములపైని వ్రాలఁ। గాంచి కతివాత్మ నైనట్టి కాఁపువాండ్రు
రాళ్ళతోఁ గొట్టుటను జూచి రమణి మిగులఁ। దల్లడం బొంది మదిలోనఁ దలఁచె నిట్లు.

ఉ. ఎంతదయావిహీను లని యెన్నఁగ వచ్చును వీరి నయ్యయో
యింతయు జాలి లేక తమకూరతఁ బక్షులపైనిఁ జూపి నొ
ప్పింతురు జీవజంతువులఁ బ్రీతిని జూడక మూఢచిత్తులై
యింతట నైన వీనిశ్రమ లెల్ల నివారణ మేను జేసెదన్. ౨౩౧.

క. అని తలఁచి పంటచేలను। గొని పులుఁగులకొఱకు విడిచెఁ గోమలి దయ యీ
వనితామణియై పుట్టెనొ। యని సంశయ మంది లోకు లద్భుత మందన్. ౨౩౨.

క. నోరెఱుఁగనిపక్షులఁ గని। నారీమణి జాలి నొందినదియై వానిన్
గూరిమి నరసె నహో సతి। నేరీతి నుతింపఁ దగునొ యే నెఱుఁగఁ జుఁడీ. ౨౩౩.

క. కనికరమును వినియు నెఱుంగము। మును పక్షులకొఱకు ధాన్యము నొసఁగి దయ వా
రిని బ్రోచినవార్త నిదే। వినఁ గలిగినవార మీమెవిమలచరిత్రన్. ౨౩౪.

క. పదతి యాఱుకోట్లపై మూడులక్షల। ధనము గల్గియుండి తనదుమదిని
గర్వ మెఱుఁగ కెపుడుఁ గడు నేర్పు గల్గి తద్ధనమువలనఁ బుణ్యధనముఁ బెంచె.

క. సతి యెయ్యది నిజమని తన। మతి నమ్మెనొ దానినెల్ల మానక యెప్పుడు
న్నతకృత్యముల నొనర్చుచు। సతతము సద్గోష్ఠి గల్గి సన్నుతి కెక్కెన్. ౨౩౬

క. వనితామణి దయ నిరతముఁ। దనదుశిరోభూషణముగఁ దాల్చినదై తా
ఘనకార్యము లొనరించెను। దనవర్తన మెరుగు నేర్పఁ దగియుండునటుల్. ౨౩౭

సీ. దయ కన్కుపట్టుగాఁ దాఁ గానిపించియు నుగ్రశాసన యయ్యె నువిద మిగులఁ
దనసేవకావళి తనయాజ్ఞ మీఱుచుఁ దప్పు చేసినయెడ దయఁ దలఁపక
ఘోరశిక్ష విధించి వార లెప్పుడుఁ దప్పుదారిఁ బోవక యుండఁ దండనంబుఁ
జేసి వారికి మేలు చేయఁ దలంచుచు భయభక్తులను జూపి బాగు పఱిచి
బందిపోటు లొనర్చెడువారిఁ జూచి। మీకు నన్నపానాదులు లేక యున్న
నిచ్చెదను భీళ్ళఁ గొన్నిటి నిపుడు మీకుఁ। గైకొనుండని పల్కెను గలికి దయను.

ఆ. మఱియు వారి కిట్లు మగువ యాజ్ఞాపించెఁ। బ్రజల మోసపుచ్చి బందిపోట్లు
చేయకుండి మఱియుఁ జేయువారలలోనఁ। జేర మనుచు బాస చేయుఁ డీరు.

క. వేయేల రాజ్యమందున। నీయమ పాలించునప్పు డేవిధమగు న
న్యాయము జరుగమి జను లా। ప్యాయము గని యుండి రెదలఁ బ్రమదం బొప్పన్.

క. అంతటఁ గొన్ని దినంబుల। కింతికిఁ గలసుగుణజాల మెల్లెడఁ దెలియన్
సంతస మందుచు నొకకవి। కాంతామణిఁ గూర్చి యొక్కకావ్యము చేసెన్.

తే. కావ్యమును దీసికొని వచ్చి కవివరుండు। చేడె కర్పించి లాభంబుఁ జెందఁ దలఁచి
నెలఁతకడ వచ్చి నిలిచి వినీతితోడఁ। గరయుగంబులు మోడ్చి తాఁ బరమభక్తి,

ఉ. అమ్మ మిము న్నుతించుటకు నర్హతఁ జాలనివాఁడ నయ్యు లో
కమ్మున మీప్రవర్తనము గణ్యత నొందుటఁ గాంచి నాదుచి
త్తమ్మున మీగుణావళినిఁ దప్పక సంస్మరణంబుఁ జేయఁ బా
పమ్ములు నాశమౌ ననుచు వ్రాసితిఁ జూండి భవచ్చరిత్రమున్. ౨౪౩

క. అని పల్కి కావ్య మొసఁగిన। వనితామణి స్తుతులఁ జదివి బహుకోపముతో
ననుఁ బొగడఁ దగదు నీ వాఘనుఁ జగపరమాత్ముఁ బొగడు కడుభక్తిమెయిన్.

శా. అయ్యా నీ విటు సన్నుతింపఁ దగ దే నల్పజ్ఞురాలం జుమీ
నెయ్యం బొప్పఁగ సర్వకారణికునిన్ నీచిత్తమం దుంచి నీ
వెయ్యేరీతుల నాతనిం దలఁప నీయిష్టంబు చేకూఱునో
యయ్యారీతుల నాతనిన్ బొగడి నిత్యానందముం బొందుమీ. ౨౪౫

క. సకలాధారుండై భువి। సకలముఁ బుట్టించి పెంచి సమయించెడు న
వ్యక్తకలంకు నొకనిమాత్రమె। యకుటిలమతి సన్నుతింప నగు నెల్లరకున్. ౨౪౬

తే. కాన సుజ్ఞాని వగుచు నోకవివరేణ్య। సకలసద్గుణజాలుండు సర్వసాక్షి
యమలవిజ్ఞానమూర్తి యాద్యంతశూన్యు। డైనసామి నుతింపుమా యధికభక్తి.

క. ఆతనిఁ గొనియాడిన నీ। పాతకములు తొలఁగు జన్మపావన మగు వి
ఖ్యాతి లభించును సుగుణ। వ్రాతము నినుఁ బాయకుండు భయము నశించున్.

క. ధర నవివేకు లెఱుంగరు। పరమాత్ము నుతింపఁ గల్గుపరమానందం
బరయఁ బరార్థపరుల్ సు।స్థిరమతులై వెలయుధర్మశీలురు దక్కన్. ౨౪౯.

క. అని పల్కి యాతఁ డొసఁగిన। తనపైని రచింపఁబడినతత్కావ్యంబున్
గొని నదిలోఁ బడవైచెను। వనితామణి యీమె పరమపావని కాదే. ౨౫౦.

క. స్తుతిపాఠంబుల కెన్నఁడు। మతి నుప్పొంగెడుగుణంబు మానినియొద్దన్
వెతకినఁ గనఁబడనందున। సతిధన ముపయోగపడియె సత్పాత్రములన్. ౨౫౧.

క. తనరాజ్యమందు నిర్వురు। వనితలు తమనందనులును ప్రాణేశ్వరులున్
జనిపోవ్రుక తనఁ దమధన।మును దన కియ్యంగఁ జూచి ముద్దియ పల్కెన్. ౨౫౨.

తే. ఏల నా కొసంగితి రిప్పు డీధనంబుఁ। గారణము దెల్పుఁ డన విని వారు భక్తి
నతివకడ నిల్చి ముకుళితహస్తలగుచు। విన్నవింపంగఁ దొడఁగిరి వెలఁది కిట్లు. ౨౫౩.

తే. అమ్మ మాయొద్దఁగల ధన మనుభవింప। నెవ్వరును లేరు కావున నీధనంబు
మీరు కైకొండు వేగంబ మేముపోయి। వారణాసిని నివసియించువార మిఁకను.

తే. పుత్త్రులను వల్లభులను గోల్పోయి యిచట। నొంటరిగ నుండఁజాలమోయువిదవేగ
కాశికాపురిఁజేరి నిష్కలుషమూర్తి। యైనవిశ్వేశ్వరునిఁ గొల్తు మచటనుండి. ౨౫౪.

తే. అమ్మ యీధనం బెల్ల మీయనుపమాన।మైన కరుణాతిశయముచే నబ్బె మాకుఁ
గాన మీసొత్తు మీరలే కరుణతోడఁ। గైకొనుఁడు పోయెదము మేము కాశి కిప్డు.

ఆ. అనుచు వారు పల్క నంగనామణి వారిఁ। బరమకరుణఁ జూచి పలికె నిట్లు
సంతసంబు గల్గె సతులార మీ రిప్పు।డాదిదేవుఁ గొల్తు మనుట వాకు. ౨౫౬.

క. కాని పరమాత్మ మీరలు। ధ్యానించుటకొఱకు దూర మగుపురమునకున్
బో నేల జగము నిండిన। వానిని వెదకుచును గ్రుడ్డివారలభంగిన్. ౨౫౭.

క. సర్వవ్యాపకుఁడై భువి। సర్వంబున నిండియుండు సర్వేశుఁడు తా
సర్వము శాశ్వతమని యెడు। గర్వమువిడి కొలువ నతఁడు గరుణించుఁజుండీ. ౨౫౯.

మును ప్రహ్లాదునిఁ బ్రోవను। ఘనుఁ డసుభగవంతుఁ డుక్కకంబమునందున్
జననం బై నరసింహుం। డను పేరిటఁ గ్రుంపలేదె యాతనితండ్రిన్. ౨౬౦.

క. ఆయితివాసము చాలదె। పాయనికృపతోడ స్వామి భక్తుల కెపుడున్
సాయ మొనర్చుచు నెల్లెడఁ। బాయక నివసించియుండువాఁడని చాటన్. ౨౬౧.

తే. పరమమహాత్ములకో యనసైన ధరణి మున్ను। తీర్థయాత్ర లేగ్పఱచిరి ధీరవరులు
గాని సుజ్ఞాన మెఱుఁగనికపటచిత్తు। లెటకుఁబోయిన సర్వేశు నెఱుఁగలేరు. ౨౬౨

క. తమలోనిశత్రుగణముల। విమలమతిం ద్రుంచి సర్వవిధధర్మములన్
గ్రమముగ జరిపెడు మనుజులు। దమలోఁ గనఁగలరు మోక్షదాయకు నెపుడున్.

తే. కాన మీ రిప్డు డలకాశికాపురికిని। నేగ నావశ్యకంబు లే దీశ్వరుండు
సర్వగతుఁడై సునూత్ముఁడై సర్వసాక్షి।యగుచు వెలుఁగొందుఁగానమీయాత్మ యందు.

తే. మీపతులు సంగ్రహించినమీధనంబు। నేను గైకొన నేర్తునే నీతి మాలి
పట్టియన్యాయ మిది నాకు వలదు ధనము। గైకొనుఁడు పొందు మీయింద్లకడకు వేగ

ఆ. ధనముతోడ మీకుఁ బనిలేకయున్నను। బ్రాణనాథు లైనవారిపేరు
ధరణి నిల్చునట్లు ధర్మకార్యంబులఁ। జేసి కీర్తిఁ గనుఁడి శీఘ్రముగను. ౨౬౯

ఆ. అనుచుఁ జెప్పి వారి నంపివైచె నహల్య।పరులసొత్తు గడ్డిపఱకవలెను
జూడవలయు ననెడుసుజ్ఞాన మెఱిఁగిన। వెలఁది యాటఁజేసి వేగమునను. ౨౭౦

సీ. ఈరీతిని నహల్య యెల్లసద్గుణముల కాటపట్టగుచుఁ దా ననవరతముఁ
దనరాజ్యమం దుండుజనుల కేబాధలు లేకుండఁ జూచు చనేకమైన
పుణ్యకార్యంబులఁ బుడమిపై నొనరించి నిఖిలాపదబ్ధుల నిస్తరించి
సర్వేశ్వరుని సదా సంస్మరించుచునుండి యఖిలంబు నాతనియాజ్ఞ యనుచుఁ
బరమధార్మికురాలయి పరఁగుతఱిని। బడఁతియల్లుండు పరలోకవాసుఁ డగుట
నట్టిదుర్వార్త వినంచుఁ దానాత్మనంబ। కూఁతుఁ గనఁబోయె దుఃఖాగ్నిఁ గుమిలి మదిని.

తే. పోయి పుత్రికామణిఁ జూచి పొలఁతి తాను। జింతచే నోట మాట వచింప లేక
కొంతవడి సేదదేతి తాఁ గూఁతుఁ గాంచి। పలికె దుఃఖోపశమనమాపలుకు లిట్లు.

తే. తల్లి దుఃఖింప నేల యీధరణియందుఁ।బుట్టి సర్వంబుఁ బదపడి గిట్టుటయును
భగవదాజ్ఞ యటం చని భావమందుఁ। దలఁచి ధైర్యంబునొందుట దగును మనకు.

క. ఎన్ని దినంబులు వగచిన। నెన్నఁడు రాఁబోరు దివికి నేఁగినవారల్
చిన్నికుమారి ప్రపంచం। బెన్నఁగ నాటక మటంచు నెఱుఁగుము తెలివిన్. ౨౭౧

క. అని జనని యాదరించిన। విని ముక్తాబాయి మిగుల వినయముతోడన్
జనని గనుఁగొని యిట్లనెఁ। గనుదోయిని జలము నింపి కడుదుఃఖితయై. ౨౭౨

క. ప్రాణసమానుఁడగు నిజ।ప్రాణేశునిఁ బాసి యిలను బ్రతుకుటకన్నన్
బ్రాణేశునితో నేఁగుట।యే ణాక్షికి ధర్మ మనుట నెఱుఁగవె తల్లీ.

తే. అనుడు గుండె జల్లనియె నహల్యకపుడు। కంపమొందెను దేహంబు గాళ్ళువణ్కె
మనసు వికలత నొందఁగ మగువ మరలఁ। దనయ నీక్షించి పల్కెను ధైర్యమునను

చ. తనను భవద్వియోగశిఖి తప్పక నాహృదయంబుఁ జేరి నా
మనసు దహింపఁజేయు నిఁక మానుము నీవిభుతోడ నేగటన్
జనని యభీష్టము న్నిగల సన్మతిఁ దీర్చుటయు న్మహిస్థలిన్
ఘనమగుధర్మమే యగును గావున న న్గరుణింపు మిత్తఱిన్. ౨౭౫.

క. నినుఁ జూచి దుఃఖమెల్లను। దునుమాడితి నీవు గూడఁ దొలఁగెద వన్నన్
మనసు నిలుపఁగ వశంబే। తనయా నను విడిచిపోవఁ దగునే నీకున్. ౨౭౬.

ఆ. అనుచుఁ దల్లి పల్కె నాత్మజ యిట్లనె। వినుము మాత నాదువిన్నపంబు
మును జనకుఁడు భ్రాతయును బోయి రిప్పుడు। పతియుఁ గూడఁ బోయెఁ బరమునకును.

తే. ఒకతనూజుఁడు గల్గియు నకట యాతఁ। డరిగె లోకాంతరంబున కమ్మ వినుమి
యుందఱిని గోలుపోయి నే నిలను బ్రతికి। సార్థకత యేమి చెప్పుమా సత్యముగను.

ఆ. తల్లి నిన్నుఁ జూచి ధరణి నుండెదనన్న। నటువదేండ్లప్రాయ మరిగె నీకు
నీవు చన్నవెనుక నెయ్యంబుతో నన్ను। నరయువార లెవ్వ రవనిలోన. ౨౭౯.

తే. కరుణఁ జూచెడువార లెవ్వరును లేమి। గౌరవముతోడ బ్రతుకుట కష్టతరము
గౌరవము చెడ్డవెనుక నిక్కము జనులకు। నాత్మహత్యయె మేలుపో యరసిచూడ.

క. కావున నే సహగమనము। గావింపఁ దలంచియుంటిఁ గరుణను నీ వో
పావని ననుఁ గృపఁ గని యా। దేవుఁడు రక్షించునట్లు దీవింపు తగన్. ౨౮౧.

క. అని చెప్పి తనదుజననికిఁ। జని ముక్తాబాయి ప్రాణసముఁ డగుపతితో
నొనరిచి సహగమనముఁ దా। జననిని దుఃఖాబ్ధిలోన సరగున ముంచెన్. ౨౮౨.

క. ముద్దులసుత చనె నని యో। ప్రొద్దును చింతించి లోనఁ బొగులుచునుండన్
ముద్దియ దేహంబున రుజ। పెద్దయు బాధించె నట్టితఱి నయ్యయయో. ౨౮౩.

క. ఎన్నఁగఁ జాలని రూపపు। లెన్నియొ గుమిగూడి వచ్చి యీయమధృతినిన్
గ్రన్నన హరియింపఁగఁ దా। నన్నియుఁ బరిమార్చె ధైర్య మనుఖడ్గమునన్. ౨౮౪.

సీ. ఇబ్భంగి ముప్పదియేఁడు లీయమ రాజ్యపరిపాలనముఁ జేసి ప్రజలవలన
నతివ విశుద్ధపుణ్యశ్లోక యనియెడుగౌరవాధిక్యంబు గాంచుచుండి
వసుధలో నన్యాయ్యవర్తను లగురాజు లందఱుఁ గని సిగ్గు నొందునట్టు
లిల నేలి యన్యాయ మెట్టిదో యెఱుఁగక సత్కీర్తిఁ గాంచుచు సంతతంబు
నింతు లెల్లరుఁ దమలోన నిట్టివనిత। వెలసి తమజాతివారిఁ బవిత్రపఱిచె
ననుచు గర్వంబు నొందున ట్లనవరతము। మెలఁగుచుండంగఁ జావు సమీపమయ్యె.

ఆ. పదియు నేడునూర్లపైఁ దొంబదేనవ। యబ్దమున నహల్య నకట మృత్యు
వపహరించె లోకు లందఱుఁ దమపెన్ని। ధాన మరిగినట్లు తల్లడిల్ల. ౨౮౬.

క. దేవగుణంబు లనేకము । లీవనితకుఁ గల్గియుండు టెల్లరు గని యీ
పావని జగదంబయె తా । నీవిధమున నవతరించె నిల నని రెంచున్.

ఆ. అంబ లోకమాత యవతారమై భువి । నేఁడు మనల విడిచి నిర్గల మగు
తనదు లోకమునకుఁ దరలె నం చని రంత । చెలువకీర్తి వేఱ చెప్ప నేల?

క. అంతట నొకయాలయమున । సంతసమున నీమె ప్రతిమ స్థాపించి తగన్
సంతతము మహారాష్ట్రు ల । దెంతయు భక్తిని భజించి రేమని చెప్పుదున్.

క. ఎందఱో రాజులు గల రా । యిందూరుపురంబు దొల్లి యేలినవారల్
సుందరివలె సత్కీర్తినిఁ । బొందినవా రొకరు లేరు బుద్ధిఁ దలంపన్.

తే. అబలయై పుట్టి యీయమ యవని యెల్ల । నింత ధర్మంబుతో నేలి యున్న సుగుణ
జాలములఁ గల్గియుండుట సత్యమగునె । యతిశయోక్తులు గాఁ గని యందు రేమొ

ఆ. అట్లు దలఁపఁ గూడ దణుమాత్రమైనను । సతి సుశీల యగుట సత్యమగును
దరుణియగ్గలికను దగురీతి వర్ణింప । లేమిఁ జింత గల్గె మానసమున.

క. వనిత యయి పుట్టి యీసతి । ఘనత వహించినది కానఁ గాంతలకైనన్
మనగ్రంథము లారోపిం । చిననింద లసత్య మని వచింపం దగుఁ గా.

ఉత్సాహము. కొమ్మ యాటె కాక గొల్లకులమునందుఁ బుట్టియున్
నెమ్మనమున దేవదేవు నిల్పి భక్తిఁ గొల్చి దో
షమ్ము లంట కుండఁ గాంచె సర్వసద్గుణావళిన్
సమ్మదమునఁ జదువుఁ డీమె సచ్చరిత్రఁ జేడియల్.

మత్తకోకిల. కూర్మితోడుతఁ జద్వి మీరలు కొమ్మరీతిని సర్వదు
ష్కర్మముల్ దెగటార్చి యెప్పుడు సత్యవాక్యము లాడుచున్
ధర్మమార్గమునం జరించుచు దైవము న్మది నిల్పుఁ డీ
నిర్మలుం డగుస్వామి మీ కిల నిత్యసౌఖ్య మొసంగెడున్.

శ్రీ

సాధురక్షకశతకము.

ఇది

శ్రీమతి, కొటికలపూడి - సీతమ్మచే

రచియింపఁబడినది.

మొదటి కూర్పు.

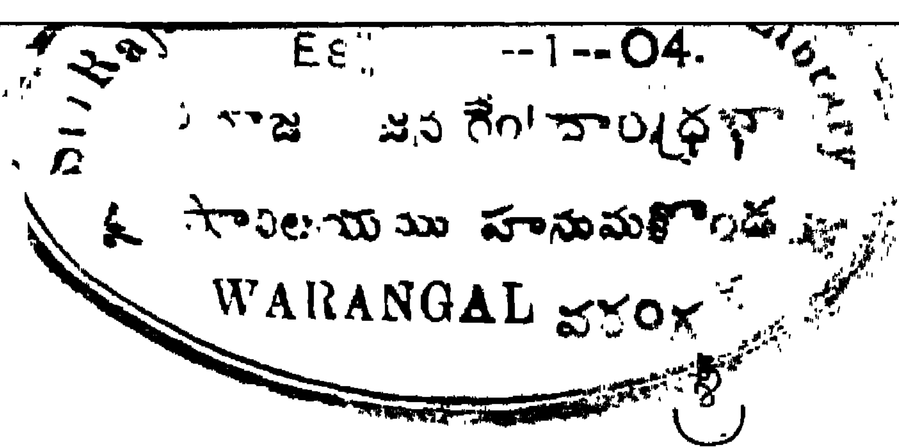
చెన్నపురి:

శ్రీ చింతామణి ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపఁబడినది.

1903.

దీనివెల రూ. 0- 2- 0.

సాధురక్షకశతకము.

ఉ. శ్రీ విలసిల్లఁగా జగముఁ జిత్రముగాఁగ సృజించి పెంచుచున్
జీవదయాపరుం డని సుశీలురచే నుతిగన్నయట్టియో
దేవర నీదుశాసనము దివ్యతరంబుగఁ జెల్లఁగాక యీ
భూవలయంబులోపలఁ బ్రభూ శరణాగతసాధురక్షకా. ౧

ఉ. హాయిగ నీగుణావళి నహర్నిశముల్ దలపోసి లోన నా
ప్యాయము నొందఁ గోరి యిటు లల్లితిఁ బద్యశతంబు దీని లోఁ
బాయని ప్రేమతోడ నొకపచ్చలహారముగాఁగఁ గొంచు నన్
వేయివిధాలఁ బ్రోవఁ గదవే శరణాగతసాధురక్షకా. ౨

ఉ. పిల్లలు పల్కుపల్కులను బ్రీతిని బ్రాజ్ఞులు తప్పుపట్టన
ట్లెల్లెడ నున్నతప్పులను నేవను జూడక పండితోత్తముల్
చల్లనిచూపుతోడ నిది చక్కఁగ దిద్ది క్షమింతు రంచు నా
యుల్లములోన నమ్మితి నహో శరణాగతసాధురక్షకా. ౩

ఉ. చక్కనికావ్యకన్యకను జాల నలంకృతి చేయ లేమిచే
నెక్కువితాలాతాంగిఁ గని యెల్లకవీశ్వరు లెంతయేనియున్
బక్కున నవ్వి పోదు రనుపాయనిభీతిని బొంది యుండియున్
జిక్కితిఁ జాపలంబునకు శ్రీశరణాగత. ౪

ఉ. భావములోన నిన్నెపుడు భక్తిని గొల్చుచు నుండునట్టినీ
సేవకు లార్తి నొంది మము శీఘ్రమె ప్రోవు మటంచు వేఁడ సం
భావనతోడ వారల నపారకృపామతిఁ బ్రోచునట్టినీ
వే వెర వంచు నమ్మితి మహిన్ శరణాగత. ౫

ఉ. భూమిని గల్గుమానవు లపూర్వము లైనటువంటికార్యముల్
వేయుచుఁ జేసి చూపుచు వివేకము గల్గి చరింపఁ గల్గుటల్
స్వామి భవత్కృపామహిమ బాగుగఁ దెల్పెడుఁ గాన సర్వదా
యీమహి నిన్నె నమ్మితిఁ గదే శరణాగత. ౬

ఉ. వింతగఁ దోఁచు నెంతయు నభీష్టఫలప్రద నీసృష్టి యా
వంతయు మార్పు నొందక యనంతసుఖావహమై జనాళి కే
వంతయుఁ గల్గనీక నిరపాయకరంబుగ నుంటఁ జూడఁగా
నెంతటిదాన నిన్బొగడ నే శరణాగత.

ఉ. బాపురె పాపజాలములపాల్పడి కష్టపడంగ నోప నీ
దాపునఁ జేర్చికొమ్మని సదా నిను భక్తిని గొల్చునన్ను నే
యాపద నంట నీయక హృదంతరమందు వసింపుమయ్య యో
పాపహరుండ వేగమె కృపన్ శరణాగత.

ఉ. చాలఁగ నెల్లవేళల నశాశ్వతసౌఖ్యము లాస చేసి నేఁ
గాలము వ్యర్థపుచ్చితిని గా యిఁకనైనఁ బరంబుఁ గోరి స
చ్ఛీలతఁ బ్రొద్దుపుచ్చి నిను శీఘ్రమె చేరువిధంబుఁ జూపుమా
చాలఁ గృపారసంబిడి వెసన్ శరణాగత.

ఉ. అయ్యయొ లోకసౌఖ్యముల నన్నిటి నాదటఁ గోరి వాని నే
నెయ్యెడఁ బాసి యుండుట సహింపక నిన్నుఁ దలంపకుంటి నో
యయ్య యశాశ్వతంబు లగునట్టిసుఖంబుల కాసఁ జెందు నా
కియ్యెడ జ్ఞానదాన మిడవే శరణాగత.

ఉ. దేవర నే సువిద్యలను దేలి పవిత్రత నొంది వేగమే
యేవిధినైన సత్క్రియల నెంతయు భక్తిని నాచరించి నీ
సేవకురాలనై నిను సుశీలతఁ జేరి శుభంబు నొందున
ట్లీవిఁక నన్నొనర్పఁ గదవే శరణాగత.

ఉ. తల్లియుఁ దండ్రియు న్వరము దైవము సర్వము నీవె యంచు నా
యుల్లములోన నమ్మితిని నో పరమేశ్వర భక్తవత్సలా
కల్లలు కావు నానుడులు కాదన కెంతయు నాదరింపుమీ
చల్లనిచూపుతో నను వెసన్ శరణాగత.

ఉ. భూమిని గల్గుసర్వము నభోమణియున్ శశితారకాదులున్
స్వామి భవద్గుణామృతము బాగుగఁ ద్రావఁగ నిచ్చు నాకు నిం
కేమి కొఱంత నిన్నె మది నెప్పుడు నమ్మి భజింతు నయ్యయో
ధీమహితా కృపాజలనిధీ శరణాగత.

ఉ. ఎల్లెడ నిండి యుండి పరికింపఁగ రూపము లేక సర్వదా
చల్లనిదృష్టితో సుజనసంతతి వర్ధిలఁ జేయు దీవు ని

సాధురక్షక శతకము.

√ నెల్లపుడు న్దల ,తు. మది నెంతయుఁ బాయనిభ క్తితోడ నా
యుల్లము శుద్ధి చేయఁ గదె యోశరణాగత.

ఉ. భూతదయార్ద్రభావమును భూరివివేకము ధర్మచింతయున్
నీతియు సత్యసంధతయు నిత్యము నామదిఁ బాయకుండ సం
ప్రీతి నొనర్చి కావవె పవిత్రుఁడ వైనమహానుభావ నా
నేత వటంచు నమ్మితిని నే శరణాగత.

ఉ. ఓపరమేశ ! యోవరద ! యోసుగుణాకర ! దీనరక్షకా !
పాపి నటంచు నాయెడ నపారపుఁగిన్క వహించకుండ నీ
దాపునఁ జేర్చికొందు వని తప్పక నామదిలోన నమ్మితిన్
బ్రాపయి నిల్చి కావవె కృపన్ శరణాగత.

ఉ. స్వామి మదీయమానస మసారపుసౌఖ్యములందుఁ జిక్కి నా
కేమిలో అంత భోగము లనేకము గల్గె సుఖింతు నంచు మం
దేమయి పోదునో యనుచు నించుక యెంచదు తెల్వి లేమిచే
నోమహనీయ జ్ఞాన మిడు మోశరణాగత.

ఉ. కాయ మశాశ్వతం బను మ గట్టిగ నమ్మి నినుం భజించి యా
పాయమున మొందఁ గల్గెడునుపాయము దెల్పు మటంచు నిన్ను నే
వేయివిధాల వేఁడితిని వేగమె నామొఱ నాలకింపుమీ
ధీయుతమూర్తి సద్గుణనిధీ శరణాగత.

ఉ. ఏల మహాత్మ జాల మిటు లీగతి గాననిదీనురాలిపై
జాలి యొకింత గల్గినను సాదరలీలను బ్రోచుచుం గృపా
లోల మదీయమానసములోన వివేకము గల్గఁ జేయుమీ
చాలఁగఁ గొల్తుఁ బుణ్యపురుషా శరణాగత.

ఉ. కావవె నన్ను నోపరమకారుణికోత్తమ నిన్నె నమ్మితిన్
గేవల మాత్రరూపి వగుకీర్తివిభూషణ నిమభక్తులన్
బావనచిత్తులై వెలయ బాగుగ దిద్దుదు వంచు నిన్ను స
ద్భావము చేసి కొల్తును సదా శరణాగత.

ఉ. చాల వివేకవంతు లగుసజ్జను లెల్లరు భూరిసద్గుణా
పాలుఁడ వైవని నెప్పుడు భక్తిని గొల్చుచు సత్యమార్గమం
దోలిని సంచరించుటయె యొప్పగుమానవధర్మ మందు రో
సారిభక్త కావవె కృపన్ శరణాగత.

ఉ. పావన మైనసత్యమును బాయక నీకు నపారభక్తితో
సేవ యొనర్చుచు న్సకలజీవులఁ బ్రీతిని జూచు చెప్పుడున్
దేవగుణంబు లెల్లను మదిన్ గలిగించుకొనంగఁ జేయుచున్
గావవె నన్ను సత్కృప నికన్ శరణాగత. ౨౨.

ఉ. నేను నవజ్ఞతన్ మునిఁగి నిర్మల మైనభవత్స్వరూపమున్
ధ్యానము చేయ నేరక సదా స్థిరసౌఖ్య మెఱుంగ కుండి సు
జ్ఞాన మొసంగవే యని ఘనంబుగ వేఁడితిఁ గాన నన్ను స
న్మానముతోడ నేలుకొనుమా శరణాగత సాధురక్షకా. ౨౩.

ఉ. పుట్టిన దాది వ్యాధులకుఁ బుట్టినయిల్లని చెప్ప నొప్పి నే
దిట్టతనంబు దూలి భవదీయవిచిత్రచరిత్ర నామదిన్
బట్టు పడంగఁ జేయఁ గలబాటను బోవఁగఁ జాల నైతి న
న్నెట్టు తరింపఁ జేసెదొ గదే శరణాగత. ౨౪.

ఉ. అయ్యయొ నీకుటుంబ మగునందఱ నేకసమానదృష్టితో
నెయ్యెడఁ జూచి సఖ్య మొనరించుచు నిన్ను భజించు చెప్పుడున్
జయ్యన వృద్ధి నొందుటకుఁ జాలినబుద్ధి కొఱంత గల్గు నా
కెయ్యెడ దిక్కు నీవె కదవే శరణాగత. ౨౫.

ఉ. ఎన్నిమతంబు లారసిన నెయ్యది చూచిన నెందు విన్న నీ
కన్న మఱొక్క కారణము కానఁగ రా దిల సృష్టి, కద్భుతం
బెన్నఁడు నీస్వరూప మది యెట్టిదొ చూడని యట్టిమాకు నీ
వన్నిటఁ దోఁచుచుందు వహహా శరణాగత. ౨౬.

. నీదయఁ దెల్పు వృక్షములు నిన్ను నెఱుంగఁగఁ జాటుఁ దారకల్
మోదముఁ గూర్చు వాహినులు భూరి వివేకముఁ దెల్పు సర్వమున్
వేదముఁ బోలె సృష్టిని వివేకనిధీ సృజియించి మాకు జ్ఞా
నోదయకారి వైతి విటు లోశరణాగత. ౨౭.

ఉ. చల్లనిగాలి చూచినను జక్కనిపువ్వులతీరు చూచినన్
గొల్లగఁ గాయపండ్లు గనుఁగొన్నను దియ్యనినీరు చూచినన్
సల్లలితప్రభావ గుణసాగర దేవ భవద్విలాసముల్
తెల్లము గాఁగఁ దోఁచెడి మదిన్ శరణాగత. ౨౮.

ఉ. బాలలు చూచి యాదుకొన వన్నెలపాదరసంపుబుడ్లనున్
త్రేల్లగఁ గట్టుతల్లిగతిఁ బ్రేమను జక్కనితారకావళిన్

బాలఁగ నంబరంబున నిశాసమయంబునఁ జూపి మాకు నీ
లీలలు చాటుచుందువు బళీ శరణాగత.

ఉ. సృష్టిని నెందుఁ జూచిన విశేషమహత్త్వము గల్గువస్తువుల్
కష్టము గల్గ నీయక సుఖం బొనఁగూర్పను మానవాళి కో
స్రష్ట దయార్ద్రభావమునఁ జాల నమర్చితి వీ వటంచు నా
దృష్టికిఁ గానవచ్చెడుఁ గదే శరణాగత.

ఉ. ఇట్టిభవద్విలాసముల నించుక యైన గ్రహింప లేక నే
నిట్టిల మైనమూఢత వినిర్మలభావము నొంద నైతి న
న్నెట్టియినం దయం గనఁ గదే కరుణాకర దీనపోష నీ
పట్టిని గానె నేను దలఁపన్ శరణాగత.

ఉ. కోపము మెండు నా కెపుడు కుచ్చితబుద్ధి యఖండవృత్తితోఁ
గాపుర ముండు నామదిని కల్మష మింక నశింప దయ్యె నా
పాపపుఁజిత్తవృత్తులను భస్మము చేయఁ గదయ్య వేగ సం
తాపహరుండ భక్తవరదా శరణాగత.

ఉ. క్రోధుఁడు లోభుఁడుం గలిసి క్రూరత నేర్పుదు రయ్య నాకు సం
శోధన చేసి మోహుఁడు విశుద్ధతఁ దాను హరింపఁ జూచు నే
సాధనశక్తి నైనను విచారణ చేయుమ వీనిఁ ద్రుంప స
ద్బోధ యొసంగి కావవె ప్రభూ శరణాగత.

ఉ. తక్కిన మత్సరాదు లగుతస్కరు లెల్లరుఁ గూడి తాము పే
ఱిక్కినజ్ఞానరత్నము హరింపఁగఁ జూచెద రయ్య యింక నే
నక్కట యేమి చేయుదును హంతకు లైనటువంటివీరి నే
గ్రక్కున నొంప సాయపడ రా శరణాగత.

ఉ. నీకరుణాకటాక్ష మనునిర్మల మైనధనుస్సుఁ బూని నే
భీకరవైరివర్గముల బిట్టులుకం దెగటార్చి నేర్పుతోఁ
జీకటిఁ బోలునజ్ఞతను ఛీ యని రోసి భవత్పదాబ్జముల్
వీకఁ గనంగఁ జేయఁ గదవే శరణాగత.

ఉ. ఈగతి ధైర్యవృత్తిని నహీనతఁ బొందుచు నైహికంబు లౌ
భోగము లెన్ని యుండినను బొంగక యవ్వలఁ గ్రుంగ కెప్పుడున్
వేగమె యాత్మతత్త్వము వివేకముతోడ గ్రహింపఁ జేసి నన్
భాగ్యపదంగఁ జేయవె కృపన్ శరణాగత.

ఉ. సీదయ కగ్గనేని యిటు నేర్పున శత్రుల నుక్కడంచి వే
భీవల సాధులన్ మిగులఁ బ్రీతిని జూచుచు నాత్మయందు స
న్మానము గల్గి యుందు నిఁక మోక్షసుఖప్రద యొందుకోర్కి నా
కేదియు లేదు నిక్కము సుమీ శరణాగత. ౩౭

ఉ. నీవొకరుండు దక్క భువి నెయ్యమునం గనువార లెవ్వర
య్యా విమలాత్మ భక్తులహృదంతరమందు వసించి వారిదు
ర్భావము లన్ని ద్రుంచుచుఁ దిరం బగుబుద్ధి నొసంగువాఁడ వం
చే విని నిన్ను నమ్మితి మహిన్ శరణాగత. ౩౮

ఉ. భక్తులపాలిభాగ్య మని ప్రస్తుతి చేయుచు నిన్ను సజ్జనుల్
భుక్తియు ముక్తి యిచ్చి దయఁ బ్రోచి కృతార్థత నొందఁ జేయుని
శక్తుల నాత్మయందె కని చాలఁ బ్రమోదము నొంది రయ్య నీ
రక్తి నిఁ కేమి చెప్పుదు దొరా శరణాగత. ౩౯

ఉ. భూమిని నాకసంబునను బూన్కఁడ వైకన రూపు లేకయే
సామి యొకండు లోకములఁ జక్కఁగఁ బ్రోచుచు నుండువాఁ డటం
చీమహి నెల్లరుం దెలియ హృత్ఫలకంబుల వ్రాసినాఁడ వా
హా మహిమాన్వితా నిరుపమా శరణాగత. ౪౦

ఉ. ధీర! పరాత్పరా! గుణనిధీ! జగదీశ్వర! నీవు లేక యీ
ధారుణి నొక్క టుండునె సదా భవదాజ్ఞయె కాక యెల్లెడన్
గూరిమిఁ బైని లోపలను గూడ వసించితి వాత్మరూపివై
యారె నిను న్నుతింతు వరదా శరణాగత. ౪౧

ఉ. ఎంతెత తపంబు చేసినను నెట్టి మహాత్ములఁ జేరి కొల్చినన్
వింతలఁ దెల్పుగ్రంథముల వేలకొలంది పఠించి యుండినన్
సుంతయు ని న్నెఱుంగరు విశుద్ధచరిత్రులు కానివారు, నీ
వెంతటిన్యాయమూర్తివొ కదే శరణాగత. ౪౨

ఉ. పూవునఁ దావి యుండుగతి భూస్థలి నన్నిట నిండి యుండఁగాని
ల్భావ మెఱుంగ లేరు మదిఁ బాపకళంకము గల్గువార లో
పావనమూర్తి, యంధులు ప్రభాకరు తేజముఁ గాంచ నేర్తురే
భూపలయంబులోపలఁ బ్రభూ! శరణాగత. ౪౩

ఉ. అరయ నల్పబుద్ధు లగునట్టిమనుష్యులు ని న్నెఱుంగఁ గా
నేర రటంచు నెంచి మది నిర్మలరూపుని నంత రాత్మునిన్

సాధురక్షక శతకము.

గూరిమి వారిలోపలను గోప్యతరంబుగ నుంచినావహో
ధీర! మహేశ్వరా! గుణనిధీ! శరణాగత.

ఉ. మానవధర్మముల్ దెలిసి మాన్యత నొందువిధంబు లెన్నియో
కానఁగ వచ్చుచుండినను గానక యజ్ఞత సంచరించి నే
జ్ఞానవిహీన నైతి నిఁక సద్గతి నొందఁగఁ జేయు మయ్య నీ
దాన నటంచు వేఁడెద సదా శరణాగత.

ఉ. మానవజాతి నంతను సమానదయం గనుఁగొంచు భేద మిం
తైనను లేకయే సమత నారసి సఖ్యము తప్ప కుండుటే
జ్ఞాన మటన్న పల్కులను జ్ఞప్తిని నిల్పుకొనంగఁ జేసి నా
కానిపనుల్ దొలంపవె యిఁకన్ శరణాగత.

ఉ. ఈమహిఁ గల్గువంతల సహించుచు నెంతయు ధీరవృత్తితోఁ
గామితసిద్ధి నొందఁ దగుకాలము సద్వినియోగ పుచ్చుచున్
సేమము గల్గి యుండునటు చేయుము నన్ను దయాంతరంగ వా
పామరతన్ దొలంచుమఁ గృపన్ శరణాగత.

ఉ. లోకములోనిబంధువులలో నినుఁ బోలినబంధు వుండునే!
రమాకరుణాసముద్ర! నిను నొక్కని నమ్మినయట్టి సజ్జనా
నీకము బంధులోక మగు నిన్ను భజించుచు నుండువార లే
పోకలఁ బోక యుందురు ప్రభూ! శరణాగత.

ఉ. నీపయి భక్తి గల్గి కడు నీచగుణంబుల కాలవాలమై
యేపున నుండుకోపమున కెన్నఁడు స్వేచ్ఛ నొసంగ కుండి సం
తాపము లేక యుండెడువిధంబున వర్తిలఁ జేసి నన్ను నీ
దాపునఁ జేర్చుకోఁ గదె సదా శరణాగత.

ఉ. నిర్మలచిత్తవృత్తి నిను నిచ్చలు నమ్మి భజించు చెప్పుడున్
ధర్మపథంబు దప్పక యథావిధి సత్క్రియ లాచరించి దు
ష్కర్మము లెల్లఁ ద్రుంచుటయె గా పరమార్థము చాలుగొంటు దు
ష్కర్మవిదూర! దేవ! యనఘా! శరణాగత.

ఉ. ఆపద కల్గనీ యితరు లందఱు నన్నొక వేళ దూరనీ
చూపఱ కెంపుసొంపులను జూపెడువిత్తము లేక పోవనీ
ఓపికతోడ లెక్క గొనకుండెద నేని నొకింత యేని పశ్చా
త్తాపము లేక యుండిన సదా శరణాగత.

ఉ. ఉర్వర భోగభాగ్యములఁ బొంది సుఖించుట కాస చేసి యీ
సర్వము నాది నే నెపుడు శాశ్వత మంచుఁ దలంచి లోన దు
ర్గర్వము నొంది మూఢత సుఖం బన నెట్టిదొ కాన నైతి నో
సర్వసమాన పుణ్యపురుషా శరణాగత. ౫౨.

ఉ. ఎప్పుడొ యేక్షణంబుననొ యీ మెయి వీడి మదాత్మ యేగు; నీ
తప్పఁడుబొందిలో నెపుడుఁ దా నివసించునె భ్రాంతి కాక ని
న్నెప్పుడు నమ్మి కొల్తు నను నేమర కుండుమి తోడునీడ వై
యొప్పులకుప్ప దోషహర యో శరణాగత. ౫౩.

ఉ. నీతియె కంఠహారము వినిర్మలభక్తి శిరంబునందు సం
ప్రీతిని దాల్చుభూషణము ప్రేమయు సత్కరణాను లెప్పుడున్
జేతులకంకణంబులు సుశీలుర కిట్టివియే సుభూషణ లై
పూతయశఃప్రకాశ మిడుఁ బో శరణాగత. ౫౪.

ఉ. హా! యవివేకమేఘము హృదంతరమందునఁ గ్రమ్మె దీని నీ
ఛాయని ప్రేమమారుతమె పాఱఁగఁ జిమ్ముచు జ్ఞానసూర్యునిన్
వేయువిధంబులన్ హృదిని వెల్గఁగఁ జేయు నటంచు నమ్మినా
నోయమలాత్మ ప్రోవవె యహో శరణాగత. ౫౫.

ఉ నీమహిమంబు లెన్నియొ వినిర్మలరూపుఁడు సచ్చిదాత్మకుం
డీమహిమ నేలు నందు వచియించుచు నుండఁగఁ గొంద ఱుర్విలో
సామి యొకండు లేఁ డనుట చంద్రుఁడు లేకయె సాంద్రచంద్రికా
స్తోమము గల్గు నం చనుట సూ శరణాగత. ౫౬.

ఉ. ఎన్నిదినంబులో చదివి యెన్నికుయుక్తులా పన్ను నాస్తికుల్
సన్నుతపాత్ర నీమహిమఁ జాటున నుంచఁగఁ జాల రెప్పుడున్
దిన్నఁగ వెల్గుదీపమును ద్రిప్పి యధోగతి చేయఁ దచ్ఛిఖల్
క్రన్నన మైకి లేచెడును గా శరణాగత. ౫౭.

ఉ. కాయము తాను జీవమును గల్గినయప్పుడె పూజనీయ మై
యీ యవికారరూప మగు నాత్మ తొలంగినఁ గట్టెఁ బోలు న
ట్లే యరయంగ నాత్మకును నెంతయు నాత్మను బోలునట్టిని
న్నే యెడఁబాయు నాత్మ శవమే శరణాగత. ౫౮.

ఉ. అగ్నినిఁ జేరి నిల్చినపు డందఱకుం జలి తీఱునట్లు నిన్
దగ్గఱఁ జేరువారలును దప్పక పాపభయంబుఁ బాసి యే

యొగ్గను బొంద కొక్కట నహీనత నావల కున్నపాపముల్
తగ్గఁ జేసికొందురు గదా శరణాగత. ౫౯.

ఉ. పాపి పురందరుండు తనభార్యసుశీలతఁ గాంచి వేగ సం
తాపము లెల్లఁ బాయ ననుతాపము నొంది పవిత్రుఁ డయ్యె నీ
పాపుల కెల్లపాపములఁ బాపుకొనం గలశక్తి నిచ్చి హృ
త్తాపహరుండ వైతివి కదా శరణాగత. ౬౦.

ఉ. పిల్లలు తండ్రి దౌసుగుణబృందముఁ దప్పక యభ్యసించి యే
కల్ల లెఱుంగకున్నపుడు కాదె సుకీర్తి గడింతు రట్టులే
చల్లనితండ్రి నీసుగుణజాతము నెప్పుడు నభ్యసించువా
రెల్లరుఁ బుణ్యమూర్తులు గదే శరణాగత. ౬౧.

చ. దేహము రక్తమాంసముల తిప్ప యటంచును దాని రోసి షే
సాహసచక్రవర్తు లనఁ జాలుమహాత్ములు కొంద ఱుర్విలో
నూహలు చేసి కారడవు లొక్కట దూఱుచు నీమహత్త్వ మో
హోహహొ గ్రహింపఁగాఁ జని రహో శరణాగత. ౬౨.

చ. మానవమాత్రుఁ డైనయొకమాన్యుఁడె కా ఖగ మట్లు మింటిపైఁ
బో నుపయుక్తసాధనము బుద్ధిబలంబునఁ జేసి దానిచే
జ్ఞానము వృద్ధి చేసికొని శాశ్వతకీర్తిని బొంద నీకృపన్
బూని నుతింప శక్యమె ప్రభూ శరణాగత. ౬౩.

ఉ. ముద్దులు గుల్కువస్తువుల మోదముతోడుతఁ బిల్లవాండ్రకున్
దద్దయు నిచ్చి యాడెడువిధం బెతెఁగించుచుఁ బెద్ద లాట లే
ప్రొద్దును జూచుచుండుగతి భూమిని నన్నిట స్వేచ్ఛ నిచ్చి మా
ముద్దులు చూచుచుందువు ప్రభూ శరణాగతసాధురక్షకా. ౬౪

చ. ఒక్కొకయింద్రియంబునకు నొక్కొకవస్తువు విందు చేయున
ట్టక్కజమౌ పదార్థముల నన్నిటి సృష్టి నమర్చి తీవు నీ
మక్కువ యేమి చెప్పుదును మాన్యచరిత్ర నినుం దలంప నా
కెక్కుడు సంతసం బగుఁ గదే శరణాగత. ౬౫.

ఉ. ఎన్నఁడొ నీతిమార్గమున నేగుద మంచు నసడ్డ చేయుచున్
ఎన్నఁ దలంపకుందు రవినీతులు కొందఱు భూమిలోపలన్
గన్నను గాలు మూలఁ బడి కాయము వ్యాధులఁ జిక్కి యుండఁగా
నన్న నెఱుంగ శక్య మగునే శరణాగత. ౬౬.

ఉ. చాల విచిత్ర మయ్యెడిని స్వప్నపుఁజర్యలు చూడ నంతలో
వేలకొలంది కార్యములు వేడుకలుం బొడకట్టి మాయ మౌ
నేల భ్రమింతు రీజగము నిట్టిది పొంగకుఁ డంచుఁ దెల్ప నీ
లీలలు పన్నియుందువు బళీ శరణాగత. ౧౭

ఉ. దాపున లేకయే రవిసుధాకరబింబసుతారకావళుల్
ప్రాపయి నిల్పి మాకు బహుభంగుల నార్పఁగ రానిదివ్వెలై
చూపుచు సర్వము న్నతి విశుద్ధచరిత్ర భవద్గుణాళిఁ దా
మేపు దలర్పఁ జాటెడుఁ గదే శరణాగత. ౧౮

ఉ. తండ్రి భవత్కుమారిని ముదంబునఁ బ్రోవక యూరకున్న నా
నిండినచింత లెల్ల నిఁక నెమ్మిని బాపెడువారు లేరు నిన్
దండిగ నమ్మియుంటి మది దాసహృదబ్జనివాస నన్ను నీ
యండను జేర్చికోఁ గదె దయన్ శరణాగత. ౧౯

ఉ. ప్రేమను నాటపట్టులను పెద్దలు పిన్నలమేలు కోరి యే
కోమలదేహు లైనతమపుత్త్రుల శిక్ష యొనర్చునట్లు ఘ
స్తోమముఁ బాప నొక్కతఱి దుఃఖము పెట్టుచు మమ్ముఁ బిమ్మటన్
గామిత మిచ్చి ప్రోతు వనఘా శరణాగత. 20

ఉ. అయ్యయొ మందబుద్ధి నిటు లంటిని దుఃఖము లొనర్తు వంచు నో
యయ్య దయామయా యెపుడు నాకుఁగ రా దిటు లీవు మోసమే
యొయ్యెడఁ గూర్చుచుందువు గదే భవదాజ్ఞల మీఱువారికే
యియ్యల బాధ గల్గును జుమీ శరణాగత. ౨౧

ఉ. నేనె సుఖంబు నొందవలె నిచ్చలు నంచుఁ దలంచి యన్యులే
మైనను జింత నొందనని యాత్మఁ దలంపక హీనవృత్తితో
దీనుల నాదరించుచు సుధీవరులన్ నుతియించునట్లు సు
జ్ఞానము నాకొసంగవె వెసన్ శరణాగత. ౨౨

ఉ. నిన్ను భజించువేళలను నిశ్చలచిత్తము గల్గునట్టు లో
యన్న యనుగ్రహింపఁ గదె యైహికవృత్తులు నన్నుఁ బట్టి తా
మెన్నివిధాలనో కలఁతయే కలిగించెడునప్డు వాని నా
సన్నిధినుండి పాపుము వెసన్ శరణాగత. ౨౩

ఉ. మానవు లెల్లఁ గూడి నను మన్నన చేసినఁ జేయకుండినన్
నే నిల సత్య మంచు మది నెమ్మిని నమ్మినకార్య మెప్పుడున్

బూనికఁ జేయఁ గల్గెడుసుబుద్ధి నొసంగవె దేవ నిన్ను నే
ధ్యానము చేయుచుందును సదా శరణాగత. ౭౪.

ఉ. సోదరు లైనమానవు లసూయను నన్నెటు లన్న దాని కే
వేదన నొంది యుందక వివేకము గల్గువిధంబు లన్నియుఁ
మోదముతోడ వారలకు ముఖ్యముగా నెఱిఁగించి వారిపై
నాదర ముంచఁ జేయవె దయన్ శరణాగత. ౭౫.

ఉ. మాటికిఁ జూడ నీ కెట సమానులు లేరు గదయ్య యోజగ
న్నాటకసూత్రధార నిను నమ్మి భజింపక యున్నజన్మ మిం
కేటికిఁ గాటిపా లగుటకే యని చెప్పఁగ నొప్పునయ్య యు
మ్మాటికి నిన్నె నమ్మితిఁ జుమా శరణాగత. ౭౬.

ఉ. నా కొక వేళఁ గష్టము లనంతముగాఁ గనుపట్టుచుండినన్
జేకొని ధీరవృత్తిఁ గడుశీఘ్రమె కష్టసుఖంబులందు నే
నేకసమానచిత్తము వహించి సుఖింపఁగఁ జేయవే దయన్
నీకు నమస్కరింతు నిదె నే శరణాగత. ౭౭.

ఉ. పెద్దలు తెల్పునీతులను బ్రీతిని నే శిరసావహించు చే
ప్రొద్దును సత్యమార్గమె తపోవన మంచుఁ దలంచి యందు నే
నొద్దిక సంచరించుచు గుణోత్తము నిన్ను నెఱుంగఁ జేయుమీ
రొద్దియుఁ గోర నుండెద మహిన్ శరణాగత. ౭౮.

ఉ. జీవదయాపరత్వమునఁ జెన్నలరారునినుం భజించుచుండువా
రేవిధ మైనదుష్క్రియల నెన్నఁ డొనర్పక యేకనిష్ఠతో
నీవిమలస్వభావముల నే తలపోసి యనారతంబు నీ
సేవకులై చెలంగుదురు శ్రీశరణాగత. ౭౯.

ఉ. నిక్కపుమార్గమందె తగ నిచ్చలు నీవు చరింపు మంచు నీ
వక్కఱతోడ నాహృదయమందు లిఖించినయక్షరంబులన్
జక్కనిజ్ఞానతేజ మనుసాంద్రపువెల్గునఁ జూచి యిప్డు నీ
మక్కువ నే నెఱింగితిఁ జుమా శరణాగత. ౮౦.

ఉ. మానవు లెల్ల సోదరసమాను లటంచు నెఱుంగుఁ డంచు సు
జ్ఞానులు పల్కువాక్యములసారము నే రుచిఁ జూచి కొంత నా
మానసమందుఁ దృప్తిఁ గొని మానక నీ వెఱిఁగించుధర్మముల్
పూనికఁ జేయ నెంచితిఁ బ్రభూ శరణాగత. ౮౧.

ఉ. సత్యమె నీస్వరూప మని సాధులు పల్కెడునీతివాక్యముల్
నిత్యము నామనంబునను నిక్క మటంచును నమ్మి పూనిక నే
సత్యము నుద్ధరింపఁ గలచక్కనిబుద్ధి నొసంగి వేగ నా
కృత్యము నాకుఁ దెల్పఁ గదవే శరణాగత. ౭౨

ఉ. ధర్మమె ప్రాణబంధు వని తప్పక నామదిలోన నమ్మి దు
ష్కర్మము లాచరింపక సుఖంబుగ సద్గతి నొందుమార్గమే
నిర్మలవృత్తి నారయుచు నిన్నుఁ గనుంగొనఁ జేయు మంచు నేఁ
గూర్మిని వేఁడుచుంటి నిదిగో శరణాగత. ౭౩

ఉ. ఓవిమలాంతరంగ సుగుణోత్తమ దేవ మహానుభావ నా
భావనుసీమ నీతి యనుపాదప మెంతయు సొంపు మీఱఁగాఁ
దా విలసిల్లి సత్ఫలముఁ దప్పక నియ్య నొనర్పు మయ్య యో
పావనరూప వేగమె కృపన్ శరణాగత. ౭౪

ఉ. నే నెట నున్న నావెనుక నే చనుదెంచి భయంబుఁ బాపి స
న్మానము నొందుమార్గమును మన్ననతో నెఱిఁగించునట్టిను
జ్ఞానపుదివ్వె నా కిడుము సజ్జనవంద్య మఱొక్కవాంఛ నా
మానసమందుఁ గల్గదు సుమా శరణాగత. ౭౫

ఉ. ఒక్కటనంగ నేల సుగుణోత్తమ నిన్ను నెఱుంగుమార్గమున్
గ్రక్కునఁ జూపుమం బరసుఖంబుల కాసపడంగఁ జేసి నిన్
దిక్కని నమ్మియుండఁ గలదివ్యగుణంబుల నిచ్చి నన్ను నీ
ప్రక్కను జేర్చికోఁ గదె కృపన్ శరణాగత. ౭౬

ఉ. బాములు వచ్చి చుట్టుకొని బాధల నొందఁగఁ జేయువేళ నో
సామి దయామయా నను వెసన్ గృపఁ జూడఁ గదయ్య యంచు నే
నీమముతోడ వేఁడుకొన నిక్కపుఁజుట్టమనై కడంక నా
బాములఁ బాపుచుండుము కృపన్ శరణాగత. ౭౭

ఉ. కానఁగ లేరు దుర్జను లఖండకృపానిధి నీమతంబు సు
జ్ఞానము లేమిచే నకట సజ్జను లెల్లరు నిన్ను నమ్మి లోఁ
బూనికఁ గార్యము ల్సలిపి పూర్తిగ సత్ఫల మొందుచు న్నినున్
గానఁగ నేర్తు రెప్పు డనఘా శరణాగత. ౭౮

ఉ. అయ్య దయాంబురాశివి గదయ్య ననుం గృపఁ జూడ వేగ రా
వయ్య నినుం దలంపఁగను హాయి జనించుఁ గదయ్య లోన నే

సాధురక్షక శతకము.

నెయ్యెడ సత్యదీక్షను వహించి చరింపఁగఁ జేయు మయ్య నా
కియ్యెల నీవ దిక్కు గదవే శరణాగత.

ఉ. నీదయచేత నే సుమి వినిర్మలరూప భవత్పదాబ్జముల్
మోదముతోడఁ గొల్త మనుబుద్ధి జనించెఁ దిరంబుగాఁగ నా
వేదన లెల్లఁ బాపఁగలవేలుప వంచును నమ్మి యుంటచేఁ
గాదె భయంబు తీఱె ననఘా శరణాగత.

ఉ. ఇంతకుఁ బూర్వ మెట్లు చరియించినఁ గాని మహాత్మ యిప్పు డీ
వంతట నిండి భక్తవరు లార్తిని బొందుట చూచి వారి కే
వంతయుఁ గల్గ నీయ వనువార్త నెఱింగితిఁ గాన నేను ర
వ్వంతయు జంక కుందు ననఘా శరణాగత.

ఉ. పాప మటన్న భీతి నినుఁ బాయనిభక్తి భజించువారికిన్
స్థాపితమై వసింపక విషాదము వేగఁ దొలఁగుచుండు నో
హో పరమేశ యెంతటిదయో నీ కిటు భక్తరక్షణం
బే పని యై చెలంగెడుఁ గదే శరణాగత.

ఉ. ఎంతయొ హాయి కల్గెడు మహేశ నినుం దలపోయువేళ నే
చింతలు నుద్భవింపక ; శశిం గనుఁగొన్నచకోరమట్లు నా
స్వాంతము నిండుమోదమున సామ్యము లేనిసుఖంబు నొందు ; ని
న్నెంతని సన్నుతింతును మహిన్ శరణాగత.

ఉ. నీయకళంకవర్తనము నీకె తగున్ మఱి యేరి కబ్బు నో
హో యమలాత్మ నీమహిమ లుర్విఁ గనుంగొన నామనంబులోఁ
బాయనిభక్తి గల్గి నిరపాయకరం బయి వెల్గునట్టియా
ప్యాయన మబ్బు నెంతయు నహా శరణాగత.

ఉ- నే నొకవేళ సత్క్రియల నే యొనరింపఁగఁ గల్గినప్పుడున్
మానసమందు గర్వ మణుమాత్రము నొందక యుండి నమ్రతన్
బూని సమస్తమందు దయపూరితబుద్ధిని గాంచునట్టిసు
జ్ఞానము నా కొసంగవె వెసన్ శరణాగత.

ఉ. మానవజన్మ మెత్తి పలుమాఱు నినుం దలపోయ కున్న నా
జ్ఞాన మొకింత యేనియును సార్థకతం గనఁ జాల దిమ్మహిన్
గాన ననారతం బిహసుఖంబుల నే మదిఁ గోరకుండుసు
జ్ఞానము నా కొసంగవె వెసన్ శరణాగత.

ఉ. మంచితనంబుగల్గి యసమానయశంబు గడింపఁ జూచువా
రంచితవృత్తి వెల్గెదుమహాత్ముఁడ ని న్నొకయూఁత గోలగా
నెంచి చరింప కున్నఁ దమ రెన్నఁడు వృద్ధిని బొంద రంచు నే
నెంచెద నయ్య యెప్పుడు మహిన్ శరణాగత.

ఉ. ఏవిధ మైనకష్టముల కెన్నఁడు నేను జలింపకుండి నా
భావము శుద్ధి చేసికొని పావననై వెలుఁగొంది వేగ నీ
సేవ యొనర్చి పాపము నశింపఁగఁ జేయుదుఁ గాక యోజగ
త్పావన! దేవ! భక్తవరదా! శరణాగత.

ఉ. నాపతి, బాంధవుల్, మఱియు నాచెలు లెల్లరు, నిర్మలాత్ములై
నీపయి భక్తిగల్గి నిను నిండుమనంబునఁ గొల్చుచుండి యే
పాపము నొందకుండునటు పాయనిప్రీతి ననుగ్రహింపుమీ
పాపవిదూర! నిస్తులకృపన్ శరణాగత.

ఉ. ఓయవికారరూప నిను నొక్కని మాత్రమె నమ్మి, యుర్విలో
నేయది నమ్మి కొల్వక, యహీనత మానుషకృత్యముల్ సదా
ధీయుతలై యొనర్చుచు, సతీమణు లెల్లరుఁ బూరుషాళి శా
వ్యాయ మొసంగఁ జేయవె దయన్ శరణాగత సాధురక్షకా.

సమాప్తము.

శ్రీ

లేడీ జేన్ గ్రే.

ఇది

శ్రీమతి

కొటికలపూడి - సీతమ్మచే

రచియింపఁబడినది.

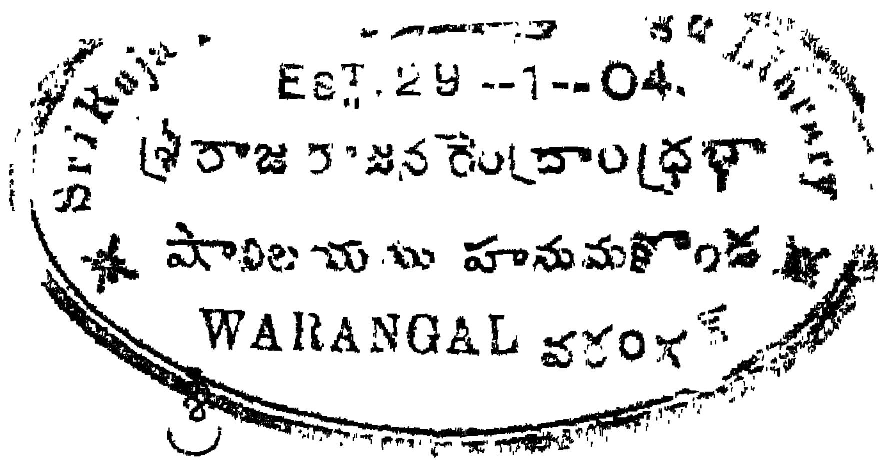
రెండవకూర్పు.

చెన్నపురి:

శ్రీ చింతామణీ ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపఁబడినది.

1904.

లేడీ జేన్ గ్రే.

ఉ. శ్రీకరుఁ డైనయీశ్వరుఁడు చిన్మయమూర్తి మహానుభావుఁ డీ
లోకమునందు సర్వమున లోపల వెల్పల నిండి సర్వదా
యేకసమానవత్సలత నెల్లజనావళిఁ బ్రోచుత్రాత నా
వాకున నిల్చి నాకృషిని వర్ధిలఁ జేయునుగాక యెప్పుడున్. 1.

మానవతీలలామలను మన్ననతోఁ జదివింప వారికిన్
జ్ఞానము గల్గునన్ తలఁపు జ్ఞానవిహీను లెఱుంగలేక స
త్స్థానధనంబు దొంగిలిరి మానినివిద్య నశింపఁ జేసి వే
ఱానినదుర్గుణావళుల నొక్కట విద్యయె రూపు మాపుఁగా. 2.

ఇట్టివిద్య మరల నీకాలమందును। తెలువలకును గల్గఁ జేసినట్టి
మనుజవరుల కే నమస్కృతిఁ జేసెదఁ। గరయుగంబు మోడ్చి పరమభక్తి. 3.

స్త్రీవిద్య నభివృద్ధిఁ జేయఁ బూనినవారిపాదపద్మములకుఁ బ్రణతి చేసి
పుణ్యాత్ము లగువారిపూర్ణార్హతనుగూర్చి పొగడఁజాలమి లోన మిగులఁ గుంది
మానినీతిలకమౌ మగువ హూణాంగన లేడిజేన్ గ్రే యను లేమచరిత
విద్యావిహీనలై వివిధదురాచారపాశావళులచేత బద్ధ లగుచు
జ్ఞాన మెఱుఁగని మనదేశమానినులకుఁ। దెలియఁబఱచిన లాభంబు కలుగు నని
తలఁపు గల్గుటచేఁ జెప్పఁదలఁచి వినయపూర్వకముగాఁగ నుడువంగఁబూనితి నిట.

ఉ. తప్పు లనేకముల్ గలవు తప్పక నన్ను క్షమింపరయ్య మీ
రిప్పుడు వ్రాసి నే నెఱుఁగ నేవిధ మైనకథాదికంబులన్
జెప్పఁగ నేల కోవిదులు చేడియలం గృపఁ జూడకుందురే
తప్పుల నెల్ల నొప్పులుగఁ దా మొనరింతురుగాక పండితుల్. 5.

క. తప్పుల నెల్ల క్షమింపను। దప్పని భారంబు పండితసమితిపై నే
నిప్పు డిదె మోపి చరితము। చెప్పుటకు నుపక్రమింతుఁ జేడియలారా. 6.

పూర్వ మింగ్లాండునం దున్న పొలఁతులందు। మిక్కిలి ప్రసిద్ధిఁగాంచినమాననేత్రి
చరిత పెంచి చెప్పఁగ నాకు శక్తి లేమి। సంగ్రహముగాఁగఁ దెలిపెద సతులు వినుఁడి.

ఆ. పదియు నైదునూర్లపై మూఁడు దేడైన। యబ్దమున జనించి యతివ మిగుల
గారవమునఁ బెరుఁగఁగాఁ జూచి జను లెల్ల। మంచిబాల యనుచు నెంచు చుండ్రు

క. మున్నూఁటేఁడులక్రిందట। సన్నుతగుణశీల యగుచు సద్వంశమునం
దెన్నికగ జనించిన యా। కన్నియకథ చెప్పుదానఁ గరుణ న్వినుఁడీ. 9

క. ఘనుఁడగు 'హెన్రీగ్రే' యను। ననఘాత్మున కీమె పుట్టి యతిబాల్యమునం
దన్కలేని సర్వసుగుణములను గాంచెను నీమెఁబోలు లలనలు గలరే? 10

తే. 'ఎనిమిదవ హెన్రి' యను రాజునను(గుఁ)జెలియ। లగు మేరిఁ గైకొను మాఁగు రైనట్టి యతని
'లేడి ఫ్రాన్సెసు బ్రాండ'న్ లేమ యీమె। జననియై తనరారను జనులు మెచ్చ. 11

తే. కాన రాజవంశమున కీకంబుకంఠి। మిక్కిలి సమీపబంధువై యొక్కటైన
కీర్తి గాంచియుఁ దుద కయో యార్తితోడ। మరణదండనమును గాంచె మగువలార

క. కారణ మీ బాంధవమై। వారిమణి వనిపె నకట నాకంబునకున్
గూరిమి వినఁదగు నీకథ। సారసదళనేత్రలార సాంతముగాఁగన్.

ఉ. ఈయమ చిన్నప్రాయమున నింపు జనింపఁగ విద్య నేర్చి యా
ప్యాయము నొందఁ గోరుటను బాగుగఁ దండ్రి యెఱింగి వేగమే
పాయని ప్రేమతో గురునిపాలికిఁ దోడ్కొని పోయి బాలికన్
న్యాయము మెఱింగి వర్తిలఁగ నానయవిద్య నొసంగుఁ డంచనెన్.

క. అని యిట్లు ప్రభుఁడు పల్కఁగ। విని సద్గురువర్యుఁ డాత్మ విమలానందం
బునఁ బొంగి తనదు నేర్పున। వనితను జదివింతు ననుచుఁ బల్కెను వేడ్కన్. 15

క. పలికిన సద్గురువర్యుని। పలుకులు కర్ణముల సోఁకఁ బరమానందం
బొలయఁగ నొజ్జలకును నా। కలికిని దా నప్పగించి ఘనుఁ డతఁ డేగెన్.

క. కూరిమి గలగురుసన్నిధి। నారమణి ప్రమోద మంది యతిభయభక్తిన్
ధీరమతి యగుచు విద్యను। గారవమున జనులు పొగడఁ గఱచుచు నుండెన్.

ఆ. తల్లిదండ్రు లచటఁ బిల్లల నెప్పుడు। తమదుబోధమీఱి తప్పుత్రోవ
నడవకుండునట్లు నయభయంబులు చూపి। మంచిమార్గమునను యుంచు చుండ్రు.

తే. వార లంతటికన్న నీవనజనేత్ర। జనని జనకుండు కాఠిన్యజనిత మైన
కోపమును జూపు చెప్పు డీకొమ్మ నధిక। దండన మొనర్చుచుందురు తరుణులార

ఆ. అట్లు తల్లిదండ్రు లధికదండనఁ జేయ। బాలికాలలామ భావమందుఁ
జింత యనెడుమాట నుంతైనఁ జేరనీక। విద్య నేర్చుచుండె వేడ్కతోడ. 20

ఉ. చూచితిరే కులాంగనలు సుందరి కుండినయోర్పు శక్తినిన్
రోచన చేసి మీర లిఁక నొప్పుగ విద్యమహత్త్వ మెట్టిదో

చూచి సమస్తసౌఖ్యములఁ జూఱఁ గొనుం డిదె వేఁడెదన్ మిమున్
నీచగుణంబు లన్నిటిని నీరస మొందఁగఁ జేయు విద్యయే. 21.

తల్లిదండ్రు లెంత దండించువారైన। విద్య చెప్పుగురువు విదితదయుఁడు
గాన నీమె కట్టికష్టంబు లేకుండ। బోధఁ జేయు నతఁడు బుద్ధు లెల్ల. 22.

అమహానీయునికృపచేఁ। గోమలి సదసద్వివేకగుణనిధి యగుచున్
భామలసద్వర్తనకు। క్షేమయె మార్గప్రదర్శిని యనన్ వెలసెన్. 23.

ఒజ్జలసన్నిధిఁ బాసిన। నజ్జలరుహపత్రనేత్ర యతిదుఃఖిత యై
సజ్జనులఁ బోలుబంధువు। లిజ్జగమునఁ గానరారు హెచ్చినప్రీతిన్. 24.

జననీజనకులు తనకుం। జన విద్యాక పెంచుకతనఁ జదువుటయందే
యనయముఁ గాలముఁ గడపుచు। వనజేక్షణ వృద్ధి నొందెఁ బ్రతిదివసంబున్. 25.

తెలివితేటలందుఁ జెలువంబునందును। నామె కీడు లోకమందుఁ జేడె
లెందుఁ గాన రా రటందు రచ్చటిజను। లేమి చెప్పుదాన భామకీర్తి. 26.

వనిత ఫ్రెంచి లాటిన్ గ్రీకుభాషలైన। మూడువిద్యలయందును ముఖ్యముగను
మిక్కిలి ప్రవీణతను బొంది మెలఁగుచుండె। గానవిద్యనుగూడఁ దాఁ గాంచె నహహ !
క్రోషాకుట్టును నేర్చెను। భాషాజ్ఞానంబునందు బహునుతి కెక్కెన్
దోషావళి నెడఁ బాసెను। భాషాపతి పొగడఁ గలఁడె భామిని నేర్పున్. 28.

పలునయవిద్యలం దెలిసి బాగుగఁ దాఁ బదునాలుగేండ్లకే
కులగురు వైనయాఘనునికూర్మి జనించెడుబోధచేత నీ
కలికి సమస్తసౌఖ్యశుభకారణ మౌఁ జదువంచు నెంచుచున్
వెలుపలి కెన్నఁడున్ జనదు వేటకుఁ బోయెడివారితోడుతన్. 29.

'రాజర్ అస్కా' మనునొక। భూజనుతపండితుండు బుధవర్యుం డా
రాజీవాక్షి తెలివిఁ గని। పూజితమతి యౌనటంచు బుద్ధిని దలఁచెన్. 30.

సకలవిద్యలయందు సామర్థ్యమును గల్గి గర్వవిరహితయై గానిపించె
గ్రీకుభాషను దాఁ దదేకాదరముతోడఁ జదువుచు సంతుష్టహృదయ యయ్యెఁ
దనయాడుబాలికాతతిలోన నెంతయు జను లెన్నఁదగు మహాసాధ్వి యయ్యె
'మార్క్విసాఫ్డార్సెట్టు' మహిపతి కెంతయు సత్పుత్రి యపుటచే నంతతంబు
మోద మొనరించుచుండు నామోహనాంగి। జన్మమే జన్మ మౌఁ గాక చదువు లేక
సార్థకము గాని జన్మంబు సత్యముగను। ఘాతలమునఁ గేవలపశుజన్మ మగును. 31.

మగవతండ్రి యైన 'మార్క్విసాఫ్డార్సెట్టు'। అవనివిభునియొక్క యన్న లిర్వు
శీతకాలమందు నెకు లార్తిని బొందఁ। గాలవశత నొందుకారణమున. 32.

తే. పడఁతిజనకుండు 'సఫ్ఫోకు' ప్రభుతఁ బడసె। గౌరవాధిక్యమును బొంది ధీరమతిని
గొంతకాల మీరీతిని గొదవ లేక। రాజ్య మేలెను జనలోకపూజ్యుఁ డగుచు. 33.

క. 'డ్యూక్ ఆఫ్ నార్తంబర్లం'। డాకాలమునందు బాలుఁ డౌ రాజునకున్
బ్రాకటగతిఁ బ్రజ నేలెడు। నాకరణి రెయింగ సాయ మనయముఁ జేసెన్. 34.

క. రాజగు 'ఎడ్వర్డ్' రెప్పుడు। తేజము చెడి యుండు నొక్కతెవు లుండుటచే
రాజాడఁ దలిసినంతనె। భూజను లిఁక బ్రతుకఁ డనుచుఁ బొగిలిరి ఘనమున్.

సీ. వ్యాధిచే మిక్కిలి బాధితుం డైనట్టి యెడ్వర్డు మృతి నొంద నెట్టు లైనఁ
దనసుత రాణిగా నొనఁగూర్పఁగా నెంచి 'సఫ్ఫోకు' ప్రభువు దా నంతసమునఁ
దగినవరుఁ డగు కీతరుణి నీయఁ దలంచి మిత్రబృందముతోడఁ బుత్రిపెండ్లి
వార్తఁ జెప్పిన వారు వనజాక్షిపెండిలి వీక్షింపఁ గోరుచు వేడ్కతోడఁ
బ్రభునిఁ గన్గొని పల్కి రీపద్మముఖిని। మంచిగుణవంతునకు నిచ్చి యుచితముగ
జేగఁ గళ్యాణ మొనరించు వేడ్క కలర। ననుడు నా ప్రభుగ్రామణి యాత్మయందు

క. 'నార్తంబర్లండు ప్రభువు'। కీర్తివిభూషణుఁడు సఖుఁడు కృతమతి సమ్య
గ్వర్తనుఁడు కోర్కి దీరిచి। యార్తిహరుఁ డగు నని యెంచి యాతని కనియెన్.

ఆ. మిత్రవర్య నాదుపుత్రిని నీసూను। నకు నొసంగఁ దలఁచినాను సుమ్ము
దీని కియ్యకొమ్ము తిరముగా నిఁక వారు। రాజ్య మేలఁ గలరు పూజ్యు లగుచు. 38

ఆ. నీకుమారునకును నాకూఁతు నర్పించి। పెండ్లిచేయువాఁడఁ బిదప రాజు
కాలవశత నొందఁగా నెట్టు లైనను। రాణి యానుజామ్ము రమణి యుండు. 39

క. రాజసహోదరి యగు నా। రాజీవదళాక్షి 'మేరి' రాజ్యంబునకున్
రాఁ జనకుండఁగ యత్నము। భూజనసుత మనము చేయఁ బూనఁగ వలయున్. 40.

ఆ. బాలుఁ డైనరాజు బహువిధమాయలఁ। జిక్కఁ గలఁడు వేఱుచింత మాని
మరణశాసనమున మనలేడిజేన్ గ్రేకు। రాజ్య మిచ్చునట్లు వ్రాయు మనుచు. 41

క. భూపతి నొడఁబఱిచిన మన। కాపద యింతయును లేక యన్నిట సుఖముల్
దాపయి యుండుట నిక్కము। నా పలుకులు విశ్వసింపు నరనుతచరితా. 42.

క. అని ప్రభువు పల్కుపల్కులు। విని యాతం డిట్టు లనియె వినయముతో నో
యనఘాత్మ తమనుబోధను। విని యారకయుండ నేను వెఱ్ఱినె వినుమా. 43

ఆ. నాదుశక్తికొలఁది వరనాథునకుఁ జెప్పి। యిష్టసిద్ధి కొఱకుఁ గష్టపడుదుఁ
గానఁ దాము కోయకరణి నాసుతునకుఁ। దమకుమారి నిండు ధవ్యచరిత. 44

క. అని పల్కి తనదు డెందం। బున నానందమునఁ బొంగి భూమీశునిఁ గ
న్గొన నేగెఁ జెడుగుణంబుల। కనయము సంసర్గదోష మను వౌనుగదా. 45

కపటబుద్ధి నేగి కన్గొని 'యెడ్వర్డు'। భూమిపాలు నతఁడు బుద్ధియందుఁ
దలఁచివచ్చినట్టి తత్కార్యలాభంబు । గోరి వేఁడె నపుడు కూర్మితోడ. 46.
బాలుఁ డౌటఁ గాక పటుకోగి యాటచే । మాయమాట లనుచు మది నెఱుంగ
లేక వ్రాసి యిచ్చె 'లేడిజేన్‌గ్రే' పేరఁ । దనదురాజ్య మెల్లఁ దత్క్షణంబ. 47.
తనకోర్కి సఫల మాటను । మనమున సంతోష మంది మందిరమున కే
గను శుభలగ్నంబునఁ దన । తనయునకును పెండ్లిఁ జేయఁ దలఁచినవాఁడై. 48.
'గిల్డుఫోర్డుడడ్లికిని' 'లేడిజేన్‌గ్రేకుఁ'। బెండ్లి యయ్యె జనులు ప్రీతితోడఁ
జూచి సంతసింప జూనునెలను జాల। వైభవమున బంధువర్గ మలర. 49.
పదియునైదునూర్లపైని నేఁబదిమూడ । వబ్దమునను పెండ్లి యంచితముగఁ
జరుగుసమయమందు జననాథుఁ 'డెడ్వర్డు'। కట్న మంపెఁ దాను ఘనత మీఱ. 50.
సుగుణములందు దివ్య మగుసుందరరూపమునందు భేద మే
మగపడకుండుదంపతుల నందఱివారలు ప్రీతిఁ జూచుచుం
డగు బళి యందు రందఱును ధన్యులు వారలె పో ధరిత్రియం
దగణితభాగ్యసంపదల కన్నిటికంటె సుకీర్తి మే లగున్. 51.
సతి పతి యిద్ద ఱీగతిని సామ్యము లేనిదయాంతరంగులై
యతులితభోగభాగ్యముల కన్నిటికంటెను జ్ఞానవిత్త మే
గతిఁ బరికించి చూచినను గన్నులపండువుఁ జేయు నంచు స
న్మతిఁ దలపోయు చిర్వురును మానక విద్య పఠింతు రెప్పుడున్. 52
కొలఁదికాల మీరీతిని గోర్కె లలరఁ। బడఁతియును బ్రాణనాథుండు బహువిధముల
సంతసంబున నుండ నాసకియ యత్త। యామె కింగ్లాండు రాణి వౌదనుచుఁ దెలిపె.
ఆమాట వినినవెంటనె। కోమలి దుఃఖంబుచేతఁ గుములుచు మదిలో
స్వామీ యదియే మని తన।మామకు నత్తకును మాఱు పలుకక యుండెన్. 54.
'మేరీ' మాక్కగు రాజ్యపు। భారము నా కేల యనుచు బహువిధముల నా
నారీరత్నము మదిలో। సారెకు వగఁ బొంద వ్యాధి సంభవ మయ్యెన్. 55.
కాన నామె నపుడు గాలిమార్పునకునై। వేరునగరమునకు వేగమునను
బొమ్మటంచు వెజ్జు సమ్మతంబుగఁ జెప్ప। నేగ లండ నప్పు డిందువదన. 56.
పయనమైపోవుతఱిని న్నాపద్దగంధి। భర్తయును మామ తండ్రియుఁ బడవ యెక్కి
పూన నేతెంచి దుఃఖించుకొమ్మ నప్పు। దూరడించుచు లండను జేరి రపుడు. 57.
లండను కేతెంచి దండియా నొకకోటలో మందిరంబందు లేమ నునిచి
మార్గ నొంధ్ఱగ నీక యామెతండ్రియు మామ బహువిధప్రియములు పలుకు చుండ

రన్యాయముగ రాజ్య మపహరించుట గాంచి కోమలి దుఃఖంబు ఘోర మయ్యెఁ
గావున శోకంబు కడు శీఘ్రమున హెచ్చి యంత కంతకు బాధ యధిక మైన
సౌఖ్య మెడఁబాసి పొగిలెడు సమయమందు। మరణ మొందె 'నెడ్వర్డ్' నుమాట తెలిసి
రాజ్య మేలంగ రమ్మని రమణితోడఁ। దండ్రి చెప్పంగ భీతిచేఁ దల్లడిల్లె. 58.

ఆ. ఒడలెఱుంగకుండఁ బడి నేలపైఁ గొంత। వడికి లేచి మిగుల వంత నొందఁ
గన్ను లెత్తి నయ్యెఁ గమలాక్షి కప్పుడు। తెల్లనయ్యె మోము తెలివి చెడెను. 59.

క. ఆసమయమందు దేవుని। నాసరసిజనేత్ర వేఁడె నతిభక్తిని సిం
హాసన మెక్కిన నా కీ। గాసియు రాకుండఁ గరుణఁ గావుమి యనుచున్. 60

ఆ. ఏను రాజ్య మేలుటే న్యాయ మగునేని। నీతిమార్గమందు నిలిచి ప్రజల
నేకరీతిఁ జూచి యేలున ట్లొనరింపు। దేవ యనుచు వేఁడెఁ దెలవ మఱియు. 61

ఆ. పరమపురుషుఁ డైనపరమేశుఁ బ్రార్థించి। ధైర్యమూని మదిని దరుణి తాను
దండ్రిగారియాజ్ఞఁ దప్ప నేరక రాణి। యవుట కొప్పుకొనియె నట్టితఱిని. 62

సీ. రాజ్యంబునకు నీమె రాణిగా వచ్చుటఁ బురజనుల్ విని తమబుద్ధియందు
'మే' 'రి' కగుగనట్టియీరాజ్య మిప్పుడు పరులదోఁచుకొనఁ బాల్పడిరి నయరె
యిటువంటియన్యాయ మెటులైనఁ దొలఁగింప కూరకుండుట యిది యుచిత మగునె
కావున మన మెల్లఁ గలిసి 'మేరీ' వచ్చి పీఠ మెక్కుటకునై ప్రీతిఁ గోరి
రాజ్ఞిఁగా నామెఁ జాటించి రాజ్యమునకు। 'లేడిజేన్ గ్రే' ను దొలఁగింపలేక యున్న
బౌరుషము లేదు మన కని పౌరవరులు। చింతఁ జేయుచు నుండిరి రాణిమయిందు.

ఆ. ఇట్లు జనుల కెల్ల నిష్టంబు లేకుండు। వేల యందు రేమి యెల్లరిడల
నీమెమీఁద యేరి కిష్టుండు గాకుండు। కారణమునఁ జేసి కలిగెఁ గీడు. [illegible]

తే. ఇదియుఁ గాక యీమె యింగ్లాండునకు రాణి। యగుచుఁ బీఠ మెక్క నర్హురాలు
కాకయుండుకతన లోకు లెల్లరుఁ గూడి। రాజుసోదరిఁ దగ రాణిఁ జేసి. [illegible]

క. ఇల నేలు 'మేరి' యనుచును। బలుకుచు జయఘోష మిడిరి ప్రజ లొకపెంగి నా
పలుకులు వినినంతట నా। కలికికి నిట్లనియెఁ దండ్రి కడుదుఃఖముతోన్. [illegible]

క. అమ్మా నీ విఁక నీరాజ్యమ్మును విడువంగ వలయు మార్గము తొలఁగెం
జమ్మా దైవంబునకున్। నమ్మతి లేకుండ నేది సమకూడదుగా. [illegible]

క. అని జనకుఁ డానతిచ్చిన। విని కోమలి యిట్టు లనియె వినయముతోడన్
నను రాజ్య మేలు మని మీ। రనుమాటను వినుటవలన నాపద కలిగెన్. [illegible]

క. కానిండు జరిగిపోయిన। దానికి మన మేమి చేయఁ దగము గదా స
ర్వానార్యుఁ డైనదేవుని। మానక భజియించు టొకటె మనపని సుండీ. [illegible]

అని ధైర్యమునను జేడిసా। మనమున నున్నట్టిచింత మగిడిచి యుండన్
వనితామణి యగు మేరీ। చను దెంచెను రాజ్యమునకు సంతోషమునన్. 70.

పోయినపట్టిపాట్లుఁ బొందఁ గల్గితి నని। సంతసంబు నొంది సకియ తనదు
రాజ్య మపహరించి రాణి కాఁదలఁచిన। పడఁతి నప్డు బాధపఱుప నెంచి. 71.
ఇప్పుడు చేసె రాజద్రోహ మీమె యనుచుఁ। బనిచెఁగా రాగృహమునందుఁబడఁతిఁ బెట్ట
రాజ్ఞి యంతఁ దదాజ్ఞచే రాజభటులు। వేగఁ గొనిపోవ జేన్ గ్రే యు నేగె వెంట.
పాప మయ్యె యామె భర్తయు నంతటఁ। బట్టుకొనఁగఁబడుచు భటులచేత
నతివ యుండుచోటి కావలఁ జెఱసాల। నుంచఁబడియె నతఁడు నొక్కచోట. 73.

సతియును బతియు నీగతిఁ జెఱసాలలో శిక్షార్హులుగ నుండి చిన్నవోయి
తమపైని మోపినతప్పిదంబును దమ యొప్పుకొందు మటంచుఁ జెప్ప చోకట
నారాణి తమ కెన్నియాపదల్ గలిగింప నుంతైన మదిలోనఁ జింతఁ బడక
బరమాత్మ నెప్పుడు భక్తితోఁ గొల్చుచు నొండొరుల్ దూరమై యుండఁగాను
వీరి కిరువురికినిఁ గూడ మేరి వలన। మరణదండన గల్గు నన్ మాట తెలిసి
పడఁతిబంధుపు లంపఱు బహువిధముల। నార్తి నొందుచు నుండి రాయవసరమున.
మేరీ రాణీ యప్పుడు। నారీరత్నమున కామె నాథునకును దా
నేర్పుగఁ జెప్పి పంపెను। చేరుఁడి నామతమునందుఁ జెఱుప నటంచున్. 75.
వార్త పంపి గురులఁ బండితోత్తములతో। నాతి తనదుమతము నమ్ముఁటుల
బోధ చేసి వేగఁ బోయి రండని చెప్ప। నేగి వార లిట్టు లింతి కనిరి. 76.
అమ్మా రోమన్ మతమును। సమ్మతితో నమ్మితేని సతతంబును నీ
కిమ్మహి సౌఖ్యము లబ్బును। బిమ్మట మోక్షంబు గల్గుఁ బ్రీతిని వినుమా. 77.
అని యాపండితసత్తము। లనుమాటల నాలకించి యతివప్రమత మా
నిని వారితోడఁ బల్కెను। వినుఁడీ మత మేను విడువ నటంచున్. 78.
ప్రాటెస్టాంటుమతం బిపు। డేటికి నే విడువ వలయు నీమతమునకున్
సాటియె రోమన్ మత మని। మాటికి వాదించి పంపె మానిని వారిన్
అతివవాదము విని యాను గా వన లేక। పండితు లటనుండి బయలుదేఱి
చిన్నవోయి మిగులఁ జింతాక్రాంతులై వచ్చి। మేరి కిట్టు లనిరి మెల్లఁగాను. 80.
త్తకోకిల. అమ్మ మీ రనుపంగ నేగి మే మామె యున్నెడ కేగి యో
యమ్మ నమ్ముము మామతం బని యూరితోడుతఁ జెప్పఁగా
నమ్మఁజాలను మీమతం బని నాతి యెన్నియొ నీతులన్
సమ్ము మున్నన చేసి చెప్పెను మంజుభాషలతోడుతన్. 81.

క. అని వారు చెప్పఁగా విని। తనమతము నిరాకరించె దరుణి యటంచున్
ఘనరోషంబున మేరీ। వనితకు నాథునకు నొక్క వార్తను బంపెన్. ౭

సీ. మరణదండన మీకు మాన్పింపవలెనని బహువిధంబులఁ బాటుపడితిఁ గాని
మీరు చేసినతప్పు మిక్కుటం బగుటచేఁ దప్పదయ్యెను మీకు ముప్పు నేఁడు
చెఱనుండి గొనిపోయి శిరస్సులు ఛేదింప శిక్ష యిప్పుడు విధించితిని మీకు
ననుచును సందేశహరులచేతను జెప్పి పంచిన నట్టిదుర్వార్త వించుఁ
బడఁతియును బ్రాణనాథుండుఁ బరితపించి। మరల ధైర్యంబుఁ గైకొని మనమునందు
భక్తవరదునిఁ దలఁచుచు భక్తితోడ। శోకవిరహితులై యుండి రేకమతిని. ౮

సీ. ఆసమయంబున నంగనామణి తనజనకుని కొకలేఖ వినయమునను
వ్రాసె నోతండ్రి మీవలన నే సౌఖ్యముల్ గాంచుటకును మాఱు కష్ట మొందవేఁ
గాని విచారింపకై గాసి నొందెద రేమొ వలదుసుఁడీ చింత వదల వలయు
నెప్పుడైనను జావు తప్పనిదే కదా దానికై చింతింపఁ దగునె మనకుఁ
గాన శోకంబు నొందక మానసమున। సర్వకారుణ్యుఁడైనయాస్వామి నెపుడు
భక్తిఁ గొల్చుచు నుండుఁడీ పరముగల్గు।నిహమునను దుఃఖములు నశియించు ననుచు.

సీ. రాణిపేరను గూడ వ్రాసి పంపెను లేఖ నధికనమ్రతతోడ నతివ యపుడు
వెలఁదిరో నాకిప్డు విధియించినట్టియీమరణదండన న్యాయమయ్యెను నాదు
బంధువర్గం బెల్ల బహువిధంబులఁ జెప్పినందుచే రాణిగా నుండ ననుచు
సమ్మతించితిఁ గాని సెమ్మనంబున రాజ్య మపహరింపఁగ లేశమైనఁ దలఁపు
లేదు గావున ననుఁ బట్టి యాదిదేవుఁ। డధికశిక్షను గావింపఁ డని తలంచి
పాపభీతిని విడిచి యాపాపహరుని। గొల్చుచుండుదు మోక్షంబుఁ గోరి యనుచు

ఆ. ఆయమభర్త పంపె నొకయాత్రికరం బగువార్త నత్తఱిన్
ప్రేయసీ నిన్నుఁ జూచుటకుఁ బ్రీతి జనించె మనంబులోన నా
కాయము వీడులోపలను గన్గొనఁగా వలె నీదురూపమున్
వేయివిధాల నిన్నిపుడు వేఁడెదఁ జూమ్మి యటంచు దీనతన్. ౯

సీ. తన్నుఁ జూడఁగఁ గోరి తనప్రాణనాథుండు పంపినయావార్త పడఁతి వినుచు
బ్రాణేశ మనల రేపటిదినంబందు మరణము నొందింపఁగ రాణి తనదు
భటుల కాజ్ఞాపించెనఁట యిట్టిసమయంబునందుఁ జూచితి మేని డెందమందు
దుఃఖ మత్యధికమై దుర్భరంబుగ దోచుఁ గావున ననుఁ జూడ భావమందుఁ
గోరి చింతింప కనయంబుఁ గొమ్ము లాసఁగు। దీనబాంధవుఁడైనయా దేవదేవు
నమ్మి కొలిచిన దుఃఖముల్ నాశ మొందు ననుచు లేఖను వ్రాసె నాయతివ. ౧౦

క. అంత మఱుదినంబందు నాయతివకాంతు । నకు శిరశ్ఛేద మొనరించుటకును భటులు
వెంటఁ గొనిపోవుటను నొరగంటఁ జూచె । జాలకమ్ములగుండ నా సకియ తాను. 88.

ఆ. చూచి తనదుచేయి యూఁచి యో ప్రియనాథ । చింత వలదు మనము శీఘ్రమునను
బరమునందుఁ గూడి చిరసుసుఖమును । బొందఁగల మటంచుఁ బొలఁతి పల్కె. 89.

క. పలికి పతియొద్ద సెలవొంది పడఁతి దుఃఖ । మోర్చుకొనలేక పరితాప మొందినపుడు
చిన్న ప్రాయంబులోన నే యెన్నరాని । కష్ట మొదవెను పాప మీకాంత కకట.

. అంత నొక్కగంట కింతినిఁ జూపెను । ప్రాణహాని చేయ భటులు వేగఁ
దోడుకొనుచుఁ బోవు త్రోవలో దననాథు । శవముఁ గనులఁ జూచె సకియ యపుడు.

. భర్తశవముఁ జూచి బహుదుఃఖమును బొందెఁ । గాని యతఁడు ధైర్య మూని చింత
మాని మేను విడుచుమాట నెవ్వరో చెప్పఁ । గొంతవ్యథ విడిచెఁ గొమ్మ తాను. 92.

. ఆసమయంబునం దధికభక్తిని దేవదేవునిఁ బ్రార్థించెఁ జెలువ తాను
. ప్రాణనాథుం డిట్లు ప్రజలచే శిక్షింపఁబడి కష్టమునకుఁ బాల్పడినఁ గాని
పరలోకమునను నీవరకృపాధికతచే రక్షింపవే సర్వరక్ష యతని
లోకానుభవ మేను లేక బంధువు లాడుమాట వింటిని గాని మాయ లెఱుఁగఁ
గాన నాతప్పులు క్షమించి కావు మయ్య । పరమపావన సర్వేశ భక్తవరద
సత్యసంకల్ప నిరుపమసాధుపోష । వందనం బిదె సచ్చిదానంద యనుచు. 93.

. తనమదిఁ దోఁచినతలఁపుల నెల్లను ముగ్ధ తా నేర్చినమూఁడుభాష
లను వ్రాసి పల్కపయిని భద్రముగ మంచి దండింపఁబడుటకై తరలుతఱిని
గారాగృహమునకుఁ గావలివాఁడైన (సర్ జాను గే) జనుసాధుఁ డొకఁడు
జన్మ విూజ్ఞాపకార్థముగా నేదైన దయచేయుఁ డని వేఁడఁ దాను వ్రాసి
భద్రముగ నుంచినట్టి యాపలక నతని । కిచ్చి యోయన్న నాయొద్ద నింతకన్న
నీ కొసఁగఁ దగినది లేదు నీదుమదిని । నన్ను మఱవంగ వల దని నాతి పల్కె. 94.

క. అంతఁ దల త్రుంచుచోటికి నాయతివ యేగి । జనుల నీక్షించి పల్కె నోయనఘులార
యరయ నేఁ బొందునీశిక్ష న్యాయ మగును । గాని యెఱిఁగి చేసినతప్పు కాదు సుండి.

తే. తల్లిదండ్రులయాజ్ఞను దప్ప లేక । పరులహక్కగు రాజ్యంబుఁ బడయ వలసె
వారిన మతతతో వేఁడి వలదు రాజ్య । మనుచుఁ జెప్పమి యొకటి నాదైనతప్పు.

ఆ. అచటివారితోడ నతివ యిట్లని పల్కి । తప్పు నొప్పుకొనుచుఁ దనదుమదిని
భవవినాశుఁ డైనపరమాత్ముఁ దలంచి । ధ్యానమపుడు చేసె దీన యగుచు. 97.

క. ఎఱుఁగక చేసితి నేరము । పరమాత్మా నన్నుఁ జూడు పరమకృపను 98.
శీఘ్రముగ నమ్మితి నిన్నే । యాఱమాఱ లేకుండఁ గావు మఖిలాఘహరా.

సీ. అని పరంధాముని వినయంబుతో వేడుకొనుచు [illegible] గాదన నొంప
నీకు తా [illegible] [illegible] పతిగ [illegible]
తల [illegible] [illegible] [illegible] నిశ్చలంబుగ [illegible]
శిరసు [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
నాదు తల [illegible] [illegible] జనము [illegible]

[illegible] వానితో [illegible] [illegible] మదిని [illegible]
[illegible] [illegible] శిరసు [illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]
గర్వ [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] చదివి [illegible]
మదిని [illegible]
ముదముతో [illegible]
[illegible]

శ్రీ

భక్తిమార్గము.

ఇది

శ్రీమతి కొటికలపూడి - సీతమ్మచే

రచియింపఁబడినది.

మొదటి కూర్పు.

చెన్నపురి:

శ్రీ చింతామణి ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపఁబడినది.

భక్తిమార్గము.

క. శ్రీకరుఁడై భువనంబు ల నేకముఁ బుట్టించి మించి యేర్పడఁ బుణ్య
శ్లోకుండై యున్నజనుల| నేకప్రేమమునఁ బ్రోచునీశుఁ దలంతున్. ౧.

క. నిందుగ లోకుల వల్లఁ దా| నుండఁ నిరాగముఁ జెందఁగ నోర్పువహించు బ్ర
హ్మాండమును తెలియఁజేసిన| ఇంతమాత్రమునను దలఁతు నిష్ఫలభక్తిన్. ౨.

క. సకలాంతరాత్ముఁడు భువి| సకల సుజనులచేత సన్నుతుఁడును గాం
చకలంకరహితుఁ డగుచు| సకలేశునిఁ గొల్చి సఫలసద్భక్తిముఖుల్. ౩.

క. మోహము లేకయు త్రిభువన| దేహంబై వెలుఁగుచుండు దేవుని గొల్వన్
స్నేహము నిత్యము చేకూఁడు| నాసాధనము గాన నన్నుఁ గడుప్రీతి ముఖుల్. ౪.

క. భక్తవరనుం బటించుచు| భక్త్యాగ్రసరులచేతఁ బ్రస్తుతిఁ గను నా
ముక్తిప్రదుఁ బరమపదుఁ దమునకు నిన్నుపుఁడుఁ గాంచి రక్షించుత మేల్. ౫.

క. ప్రాణముఁ గడపఁగ నీ సామాన్యమనము నోసంగని భక్తివిధముల్
మానుషులు లను పండితులు| తెయుడుఁ గడుపించి తప్పు లెన్నఁడుఁ బొందున్. ౬.

క. నాశోకము లెల్లను| శ్రీనాథునిపాదంబుల తోడఁ జేరిని యప్పుడుఁ
బ్రీతినిఁ బనుపు వఁ దమోదము| వేళల విడవెద రనుచు రచించితి సనిన్. ౭.

క. ఘనమహాగ్రాల సంతానము| బస్త్రోయుముఁ గాన నున్నపదముఁ గన నంచే
నిను నుం తెనను బంకక| యున్నవ్యాకుమగు నాగ్యమునను నడుగిడఁతిఁ జూడఁడి. ౮.

క. ఇంతలితప్పులు కోపింపక| అంతయును దయగూర్చి చూపుదయును దైన్యము లుంపన్
పంచిననములు సరిమద దమదం| తింటుప్పుడు మదిని భక్తిభాగ్యోదయా! ౯.

క. నమఁ బంధములు వ్యయుంచెడు| దిని నని నిష్కృతి నొందె యామలం బగుభ
క్తినిగూఢ నుపాయఁ దోడఁ గని| మనితాను నాలార విను చే ప్రమాదము తోడన్. ౧౦.

క. సాయుజ్యముఁ గొను లను నాటించిను సప్పులులు విను చే పురుషోత్తమునిన్
సందేహము నిలిసి కొల్చి యునపదారవిందంబుఁ బొందునాగ్యము చెప్పుదున్. ౧౧.

క. అనుపమ మాహాత్మ్యం బగు సదుకథ తెలిసినంత నాపలులను చే
వినిపింపుమి తనివి యని| మనమునఁ దలపోసి భక్తిమార్గముఁ జెప్పుదున్. ౧౨.

క. భక్తియు భుక్తియు గలుగు| ముక్తిమార్గం బటించు మును కృష్ణుం డా
సక్తి గల మనుజులకుఁ గా యముక్తిని బోధించు భక్తియోగం బెల్లన్. ౧౩.

క. కావున భక్తికి నెంచిన [illegible]
భావము నిలుపుటకై మన [illegible] సుమతీ. ౧౪.

క. జనమున లోకగంతైనను [illegible]
జ్ఞనవిమనుండు నగుసామిని [illegible]. ౧౫.

క. ఘనుఁడగు పరమేశ్వరుని [illegible]
తని నారాధించిన [illegible]. ౧౬.

క. మును [illegible]
[illegible]. ౧౭.

క. మనశక్యమె [illegible]
మనమునఁ [illegible]. ౧౮.

క. అతివ్యాకులత జలధిని [illegible]
సతతము బోధించిన [illegible]. ౧౯.

క. మనశక్తికొలఁది [illegible]
మిని నారాధించుచు మన [illegible]. ౨౦.

క. ఇటు [illegible]
గుటిలత్వహారుని దేవునిఁ [illegible]. ౨౧.

క. భక్తిని దేవునిఁ గొల్చుచు [illegible]
[illegible]. ౨౨.

క. మును పాతివ్రత్యంబున [illegible]
మనమునఁ దలఁచుచు మన [illegible]. ౨౩.

క. దమయంతి చంద్రమతి సీత [illegible]
[illegible]. ౨౪.

క. పరమాత్మనిపై నెప్పుడుఁ [illegible]
పర లోకధర్మం [illegible]. ౨౫.

క. అరిషడ్వర్గంబుల [illegible]
దిరముగ నిల్చును [illegible]. ౨౬.

క. ఈగుణములపై నెపుడు [illegible]
[illegible]. ౨౭.

క. సత్యమె వ్రతముగఁ [illegible]
[illegible]. ౨౮

క. [illegible]
[illegible] ౨౯.

క. [illegible]
[illegible] ౩౦.

క. [illegible]
[illegible] ౩౧.

క. [illegible]
[illegible] ౩౨.

క. [illegible]
[illegible] ౩౩.

క. [illegible]
[illegible] ౩౪.

క. [illegible]
[illegible] ౩౫.

క. [illegible]
[illegible] ౩౬.

క. [illegible]
[illegible] ౩౭.

క. [illegible]
[illegible] ౩౮.

క. [illegible]
[illegible] ౩౯.

క. [illegible]
[illegible] ౪౦.

క. [illegible]
[illegible] ౪౧.

క. [illegible]
[illegible] ౪౨.

క. [illegible]
[illegible] ౪౩.

క. గ్రహము లొందుట [illegible] [illegible]
విమలమతి నభ్యసించుచు నమలం బగునటు [illegible]. ౪౪.

క. ఘన [illegible] [illegible]
వినయమునఁ బరిపుష్టముగ [illegible].

క. [illegible] కరుణించిన [illegible]
భావింపుము [illegible]. ౪౬.

క. ఆత్మనిష్ఠను గలిగినఁ [illegible]
భూతలమున [illegible] ప్రీతి [illegible]. ౪౭.

క. సకలాంతర్యామిని [illegible]
సకలమున నిండి యుండిన [illegible]. ౪౮.

క. ఇతర ప్రతములయందును [illegible]
ప్రతిదినమును [illegible]. ౪౯.

క. [illegible]
[illegible]. ౫౦.

క. స్వార్థపరత్వము [illegible]
వ్యర్థ మని [illegible]. ౫౧.

క. స్వామి [illegible]
మానసముల నిలుపు [illegible]. ౫౨.

క. భావము [illegible]
[illegible]. ౫౩.

క. తెక్కును [illegible]
[illegible].

క. పర [illegible]
[illegible]. ౫౫.

క. బల [illegible]
[illegible]. ౫౬.

క. పరనిందయు [illegible]
[illegible]. ౫౭.

క. పరుల [illegible] గలిగిన [illegible]
[illegible]. ౫౮.

క. జను లెల్లరు [illegible] నిన్నుఁ గా
జనకుని గతి [illegible] సంసారము [illegible] గడు వేఁడవలెన్. ౫౯.

క. అనవద్యాంగ [illegible] బడి [illegible] బడఁగా
నోపము [illegible] నీవని [illegible] నిత్యముఁ బలుకన్. ౬౦.

క. [illegible] కృష్ణ [illegible]
వేలా [illegible] రక్షింపవలెన్. ౬౧.

క. మానవుఁ [illegible] వంశ [illegible]
జ్ఞాన [illegible] మనుము వేఁడవలెన్. ౬౨.

క. ఒకటిఁ బలుక [illegible] నీ
వకలంక [illegible] నుతి వేఁడవలెన్. ౬౩.

క. సృష్టి [illegible] శ్రీకృష్ణ [illegible]
[illegible] గడు వేఁడవలెన్. ౬౪.

క. [illegible] నిన్నున్
[illegible] బలుకన్. ౬౫.

క. [illegible] వ్యాప్తి [illegible]
[illegible] వేఁడుకొన్. ౬౬.

క. ఈశ్వరుని [illegible] ముని [illegible]
విశ్వమునఁ [illegible] సుంకఁ జాలము సుంతే. ౬౭.

క. [illegible]
[illegible] రక్షింపవలెన్. ౬౮.

క. ఎందఱు బంధువు లున్నా [illegible] లున్నఁ గాని యాభుక్తి నా
వందము [illegible] పలుకున్.

క. [illegible] సర్వవిధముల నిన్నే
[illegible] నిల్పఁ గల మానవులమున్. ౭౦.

క. [illegible] వేఁడి [illegible]
గనిన [illegible] ౭౧.

క. [illegible] వెలుఁగన్
[illegible] ౭౨.

క. పాపపుఁ దలఁపులు [illegible] దాపున నివసించి సర్వధర్మాంబుల్
[illegible] ౭౩.

క. మోక్షప్రదా [illegible] [illegible]
స్వాక్షియము [illegible] [illegible] . ౨౪.

క. ఘనుఁ డంతరాత్ముఁ [illegible] [illegible]
బని యేటికిఁ [illegible] [illegible] . ౨౫.

క. మనయంతరాత్మ [illegible] [illegible]
వినఁ గలిగినప్పుడె [illegible] [illegible]. ౨౬.

క. [illegible] [illegible]
సామినిఁ గనఁగల్గిన [illegible] [illegible]. ౨౭.

క. అంతర్యామి [illegible] [illegible]
శ్రాంతము [illegible] [illegible] సుండీ. ౨౮.

క. సుగుణాలవాలుఁ [illegible] [illegible]
జగమునఁ బఠించిన [illegible] [illegible] . ౨౯.

క. ప్రత్యక్షమ [illegible] [illegible]
సత్యనిర [illegible] [illegible]. ౩౦.

క. స్వాదు [illegible] [illegible]
సదయాత [illegible] [illegible]. ౩౧.

క. ఎన్ని [illegible] [illegible]
కెన్నఁ [illegible] [illegible]. ౩౨.

క. ఇటువంటి [illegible] శాంతికిఁ [illegible] [illegible]
గుటిలత [illegible] [illegible]. ౩౩.

క. మనమది [illegible] [illegible]
గనుఁగొని విన [illegible] [illegible]. ౩౪.

క. మనమునను [illegible] [illegible]
వినుతించి [illegible] [illegible]. ౩౫.

క. అయ్య భవదీయ [illegible] [illegible]
మెయ్యెడఁ [illegible] [illegible]

క. ఇటు బాల్యదశ [illegible] [illegible]
గుటిలపుఁ [illegible] [illegible]

క. జ్ఞానము [illegible] [illegible]
తా [illegible] ప్రఖ్యాతిని [illegible] [illegible]. ౩౮

క. మానవ [illegible] లనొ [illegible] | నా [illegible] సర్వము [illegible] ధర్మంబుల్
దా [illegible] | [illegible] నన్ను [illegible]. ౮౯.

క. ఓదొర [illegible] | గా [illegible] రాత్ర [illegible] త్రిని మా
జేసిన [illegible] | నో [illegible] మాని నిట్టు లుపదేశించెన్. ౯౦.

క. మానవతీ [illegible] | [illegible] విని [illegible]
జ్ఞానమున [illegible] | [illegible] కష్టము [illegible] జొరనే? ౯౧.

క. [illegible] లము [illegible] | [illegible] మిమ్ము గ్రమ్మన గ్రింగన్
[illegible] | [illegible] లను నే [illegible] మాన్చి [illegible] భ్రాంతిన్. ౯౨.

క. ఎన్ని దినంబులు మీ [illegible] | [illegible] గాలక భువిలో
నున్న సుఖములను [illegible] | [illegible] తిరుగ [illegible] చెప్పఁడే. ౯౩.

క. [illegible] నమును [illegible] | [illegible] ంద్రియ [illegible] ంఘల్
పాపపు దారిని [illegible] | [illegible] మీరు [illegible] నదె [illegible] మండే. ౯౪.

క. పతిసుత [illegible] | [illegible] నని [illegible] యీశ్వరు [illegible] డున్
మతిఁ [illegible] | [illegible] మమతలం [illegible] దెలిసి [illegible]. ౯౫.

క. బంధువు [illegible] | బంధువుల [illegible] బహుమాయలలో
[illegible] | బంధము [illegible] బ్రతుకని బ్రతుకే. ౯౬.

క. ఒకసంగతి [illegible] | [illegible] సత్యముల [illegible]
[illegible] | [illegible] మ [illegible] గడువాఁడన్. ౯౭.

క. పని [illegible] | [illegible] మీరు [illegible] క్తిన్
విను [illegible] | [illegible] నే నంత చెప్పినప్పటికైనన్. ౯౮.

క. పల [illegible] | [illegible] గల [illegible] ముల నమ్మి యీశుని మహిమల్
గల [illegible] | తెలివిని గనుఁడంచు మీకుఁ దెలిపితిని గదా! ౯౯.

క. [illegible] లగు [illegible] | [illegible] మాయయందు నిలిపినఁ గని నే
[illegible] | [illegible] బోగుంప [illegible] మలు [illegible]! ౧౦౦.

క. నే నెంత చెప్పినను విన | [illegible] చెప్పినట్టి [illegible] బలుకుల్
[illegible] విని [illegible] | [illegible] నిక్కపుదారిఁ [illegible] కుండుట దగునే. ౧౦౧.

క. నిత్యము [illegible] | [illegible] చి నేను గినుకను మీమీ
కృత్యములఁ [illegible] | సత్యము గనుఁగొనక యుండఁ జను నే మీకున్. ౧౦౨.

క. జీవేశ్వరు [illegible] | భావింపఁగ దేహమనెడి పంజరమందున్
[illegible] | [illegible] రెండుఁ బరుఁడు ఘనుఁడై నెగడున్. ౧౦౩.

క. అట్టి పరేశుని [illegible] | [illegible]
నట్టిటుఁ [illegible] | [illegible] ౧౦౪.

క. జీవుండు స్వప్రకాశుండు | [illegible]
భావము గనుఁగొని [illegible] | [illegible] ౧౦౫.

క. ఎల్ల దరాసగములఁ [illegible] | [illegible]
గల్లనుఁ గపటము [illegible] | [illegible]

క. ఊహూడు [illegible] బనిలే | [illegible]
కూరిమిఁ గన్న [illegible] | [illegible] ౧౦౭.

క. అని యంతరాత్మ చెప్పెను | విని [illegible]
గాని నిన్నుఁ గొలువఁ గడంగితి | [illegible] ౧౦౮.

క. అని భక్తిమార్గపద్ధతి | వినిపించితి [illegible]
వనితామణులారా [illegible] | [illegible]

క. లలనల మగు [illegible] | [illegible]
[illegible] | [illegible] ౧౧౦.

సంపూర్ణము.

